

ANKARA ÜNİVERSİTESİ
ASYA-PASİFİK ÇALIŞMALARI UYGULAMA
ve
ARAŞTIRMA MERKEZİ (APAM)

TÜRKİYE'DE SİNGAPUR ÇALIŞMALARI-I

Editörler
Prof. Dr. A. Merthan DÜNDAR
Doç. Dr. Cenker GÖKER

Türkiye'de Singapur Çalışmaları • Editörler: Prof. Dr. A. Merthan DÜNDAR / Doç. Dr. Cenker GÖKER

ISBN: 978-605-136-478-0

9 786051 364780

Ankara Üniversitesi Basımevi
<http://basimevi.ankara.edu.tr>

Para ile Satılmaz.

Ankara•2020

Para ile Satılmaz.

Türkiye’de Singapur Çalışmaları-I

Editör

**A. Merthan DÜNDAR
Cenker GÖKER**

Ankara • 2020

Ankara Üniversitesi Yayınları No: 653
Asya-Pasifik Çalışmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi
APAM Yayınları: 7

ISBN: 978-605-136-478-0

Yazarların görüşlerinin sorumluluğu kendilerine aittir.

Baskı Yeri:
Ankara Üniversitesi Basımevi
İncitaşı Sokak No: 10, 06510 Beşevler / ANKARA
Tel: (0312) 213 66 55
Basım Tarihi: 26.06.2020

İÇİNDEKİLER

SUNUŞ	v
Ambassador Jonathan TOW <i>Turkey And Singapore@50 Friendship and Beyond</i> <i>Türkiye ve Singapur 50. Yılda Dostluk ve Ötesi</i>	1
Cenker GÖKER <i>Türkiye ile Singapur Arasındaki Çifte Vergilendirmeyi Önleme</i> <i>Anlaşmasının Genel Özellikleri</i>	9
A. İnci SÖKMEN ALACA <i>Singapur'un Dış Siyaseti ve Güvenlik Politikaları</i>	15
Pınar BERK <i>Singapur'da Kalkınmanın Ekonomi Politikası</i>	45
Ahmet Faruk IŞIK <i>Singapur'un Uluslararası Toplumda Denge Politikaları ve</i> <i>Arabulucu Rolü</i>	63
Kubilay ATİK <i>Singapura Krallığı</i>	83
Ekrem SALTİK <i>Son Singapur Osmanlı Başkonsolosu Ahmed Ataullah Efendi'nin</i> <i>Güneydoğu Asya'daki Diplomatik Faaliyetleri</i>	93
Tuana Fulya ÖZMEN <i>Singapur Hakkında</i>	111

SUNUŞ

Asya kıtasının, Endonezya'ya doğru uzanan kolunu andıran Malay yarımadasının bitiminde, bir ada devleti olan Singapur yer almaktadır. Ülke, yüzölçümü itibarıyla Türkiye'nin en küçük şehriden daha da küçük bir coğrafyaya sahip olmakla beraber, dünyanın en zengin devletlerinden biridir. Güçlü ekonomisinin yanında çok renkli bir kültüre sahip olan ülkenin demografik yapısı da renklidir.

Singapur'u ilk defa 1993 yılı Mart ayında ziyaret etmiştik. Türkiye'de oldukça soğuk bir güne rastlayan uzun bir Japonya yolculuğunun ara durağı Singapur'du. Tokyo'nun da İstanbul ile aynı derecede soğuk olduğunu bildiğimiz için kalın kıyafetlerle yola çıkmıştık. O yıllarda, Türk Hava Yolları'nın Japonya uçuşları başlamamış olduğundan, Singapur Hava Yolları ile İstanbul'dan Suudi Arabistan'ın Dhahran (Dahran) şehrine, oradan Singapur'a, oradan da Tokyo'ya uçmak, zaman ve rahatlık açısından daha uygundu. Çünkü toplam yolculuk süresi yaklaşık 40-42 saat kadar tutuyordu. Uçuşun ilk ayakları tamamlandı Singapur Changi Havalimanı'na indikten sonra giriş işlemleri için pasaport kontrol noktasına ulaştığımızda ilk şaşkınlığı yaşadık. Pasaport polisi beyaz başörtülü, hafif çekik gözlü bir Müslüman kadın görevliyken, yanında ayakta duran polis ise Hindu inancına sahip bir Hintli görüntüsü veren, iki kaşının arasında kırmızı boya ile nokta sürmüş, oldukça esmer bir başka kadın görevliydi. Taksiye bindiğimizde sürücünün sarıklı ve uzun siyah sakallı bir Sih oluşu, otelde bizi Çin kökenli olduğu anlaşılan bir görevlinin karşılaması, Singapur'un etnik zenginliğini anlamamıza sebep oldu. Bu renklilik alıştığımızın dışında bir durum olduğundan dikkatimizi çekmişti.

Dışarı çıktığımızda ise yüzümüze neredeyse vuran, bir fırına giriyormuş hissi veren aşırı sıcak ve nemli hava, on saniye içinde palto, kazak ve gömleğimizi yırtarcasına çıkarmamıza sebep oldu. Havalimanının içi o kadar iyi soğutulmuştu ki, havanın bu derece sıcak olduğunu anlamak mümkün değildi. Havayolu firması tarafından ayarlanmış olan otelimizin yüksekliği o yıllarda Türkiye'deki en uzun binadan muhtemelen daha yüksek olup otelin en üst katından, Malezya görülebiliyordu. Otelde ve ülkede kalış süremiz 25

saat kadar olduğundan gençliğin verdiği dinçlikle nerdeyse hiç uyumadan ülkenin olabildiğince çok yeri dolaşmıştık. Ahbaplık yaptığımız Singapurlulardan bazılarının Atatürk'ü tanıyor olmaları ve Said adında genç bir Müslüman Singapurlunun Türkiye'nin dış siyaseti hakkında oldukça bilgili olduğunu görmek bizi şaşırtmıştı. Singapur, yaklaşık otuz yıl önce olduğu gibi bugün de bizi şaşırtmaya devam ediyor. Ticaret ve deniz taşımacılığındaki başarıları, ARGE'ye ayırdığı devasa bütçe, farklılıkları uyum içinde birlikte tutabilme tecrübesi ve artan zenginliği öne çıkan hususlardır. Diğer Asya ülkeleri gibi Singapur da ülkemizde fazlaca bilinen, hakkında bilgi birikimi olan bir ülke değildir. Ankara Üniversitesi Asya-Pasifik Çalışmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi (APAM) olarak, amaçlarımızdan biri de sınırlı imkânlarla rağmen kültürel ve tarihî olarak bağlarımızın bulunduğu ülke, bölge ve halklarla ilgili araştırmalar yapmak veya yapılmakta olan araştırmaları destekleyerek ortaya çıkan bilgi birikimini akademimiz, bürokrasimiz ve halkımız ile paylaşmak olduğundan, Singapur ile ilgili derleme bir kitap yayımlamayı uygun bulduk. Bu kitabın yazarları, ricalarımızı kırmayıp bilgi birikimlerini ve araştırmalarını Singapur üzerine yoğunlaştırarak muhtemelen bu ülkeyle ilgili ülkemizde kaleme alınmış ilk araştırma kitabını ortaya çıkardılar. Kendilerine teşekkür ederiz. Kitabın basımı aşamasında emeği geçen Sayın Aysun HARPER'a, Ankara Üniversitesi Basımevi'nin Sayın çalışanlarına, Sayın Hasan KAPAN'a, Sayın Doç. Dr. Cenker GÖKER'e ve Rektörlüğümüze teşekkürü borç biliriz.

Prof. Dr. A. Merthan DÜNDAR
Ankara Üniversitesi Asya-Pasifik Çalışmaları
Uygulama ve Araştırma Merkezi
(APAM) Müdürü

TURKEY AND SINGAPORE@50

FRIENDSHIP AND BEYOND

Ambassador Jonathan TOW*

Turkey and Singapore share a longstanding and warm relationship. Although 2019 marks the 50th anniversary of diplomatic relations, our official ties go back to 1865 when the Ottoman Empire appointed its first Honorary Consul in Singapore, which was then a British Colony. Since then, both countries have become Republics, and our people-to-people and trade ties have grown steadily over time. Today, Turkey and Singapore both play important roles as hubs in our respective regions, with much potential for closer collaboration.

The Joint Declaration on a Strategic Partnership (SP) (signed in 2014) and the Turkey-Singapore Free Trade Agreement (TRSFTA) (ratified in 2017) form the basis of our bilateral relations. These two major agreements reflect the importance Singapore places on Turkey, especially given its strategic location and prominent role in the region. The SP provides a framework for bilateral collaboration in 14 areas, including political exchanges, cultural and finance cooperation, as well as aviation and economic links. Just this year, further progress was made in the SP with the signing of cultural agreements between National Archives Singapore (NAS) and Presidency Directorate of State Archives, and National Library Board of Singapore and National Library of Turkey. These agreements aim to help us better understand our past and history. The TRSFTA, on the other hand, bears the current distinction as

* Singapore's Ambassador to Turkey. Prior to this, he was Director-General in the Ministry of Foreign Affairs responsible for South Asia, Sub-Saharan Africa and the Indian Ocean. With over 20 years of experience in the Singapore Civil Service, he had served postings to New York and New Delhi. He obtained his BA (Hons) from National University of Singapore and MA (with honours) from Georgetown University on a US Fulbright Scholarship.

Turkey's most comprehensive Free Trade Agreement (FTA) that includes quality areas such as government procurement, goods and services, investments, intellectual property rights and e-Commerce. It offers significant opportunities for companies in both countries to expand trade in goods and services, and for Turkish companies to take advantage of the many other FTAs that Singapore already has, especially in Asia-Pacific. While bilateral trade is at about US\$1.1 billion (in Turkey's favour), there is much more we can do to increase this figure, especially with the TRSFTA already in force.

Bilateral relations: Where are we today?

At present, Singapore is focusing on further strengthening political, economic and cultural interactions with Turkey. Politically, in celebration of the 50th anniversary of diplomatic ties, several key Singapore leaders visited Turkey, such as the Speaker of Parliament, Minister in-charge of Trade Relations and Senior Minister in-charge of socio-economic issues. During these visits, Singapore reaffirmed the importance of our relationship with Turkey and signalled our desire to deepen ties, especially in trade and investment.

Economically, while Singapore is a small country and relatively far away from Turkey, Singapore companies have made several substantive investments in Turkey. For instance, PSA International, a global port operator, manages Mersin International Port, one of Turkey's largest ports today that handles 1.7 million TEUs (containers) annually. Since 2007, PSA International has reportedly invested over US\$1 billion, and currently employs a couple of thousand residents of Mersin. Olam International, a global agri-business company that owns the Progida brand, is Turkey's second largest producer of hazelnuts with factories in Samsun, Giresun and Ordu. The company has also made significant investments and buys from thousands of farmers in the local community, and employs over a thousand locals. DP Architects, a major design company, is responsible for the redevelopment plans for the historic Halıç Shipyard in Istanbul, while Ascott Holdings, a global hospitality brand, manages service apartments in Istanbul and recently won the award for "Best Serviced Residences" in Turkey. Singapore's Sovereign Wealth Funds have also invested in various Turkish companies and financial instruments. In sum, Singapore companies' long-term investments in a range of sectors demonstrate their confidence in Turkey's economic growth and development.

Culturally, there is growing interest to learn more about Singapore's past interactions with the Ottoman Empire, and vice versa. The archives and libraries community are researching old Ottoman records to trace these linkages. With Turkey's history going way beyond, even to the beginning of civilisation, coming from a young country, Singapore tourists are increasingly attracted to visit Turkey to explore and experience this rich culture. Notably, more Singapore tourists are heading to major cultural sites, including in Istanbul, Izmir and Cappadocia. Flights between Istanbul and Singapore (on Singapore Airlines and Turkish Airlines) are well filled with plans to increase weekly flight frequency. Overall, the small but steady growth in people-to-people connections helps foster better understanding between the two countries.

As for Turkey, it is encouraging to see increased engagement of Asia in recent times. In August 2019, Turkey unveiled the "Asia Anew" initiative to guide its overall engagement, which aims to strengthen business and cultural links. Asia, encompassing China, Japan, ROK, South and Southeast Asia, is a fast growing mega region and market of over three billion people that offers significant business opportunities to Turkey. Politically, Turkey has also shown interest in ASEAN-the Association of Southeast Asian Nations—and became a Sectoral Dialogue Partner in 2017. These proactive engagements from Turkey contribute towards better understanding from both sides.

Looking ahead: Where are we headed?

Moving forward, I would like to suggest five areas of "connectivity" that Turkey and Singapore can collaborate in order to deepen bilateral relations. First, enhancing business connectivity. While we have a progressive FTA, it is important for both sides to work actively with key business chambers to familiarise Turkish and Singapore companies of the benefits of the FTA. The government has played its part by creating as conducive an environment as possible to help our businesses connect and trade. The TRSFTA offers a crucial framework to support our companies to look more closely at each other's markets, and through this engagement, we can expect bilateral trade flows to increase.

Second, digital connectivity. Singapore and Turkey have strengths in innovation, such as in start-ups and FinTech. These are new areas to

collaborate. For instance, Turkish start-ups could tap into Singapore's innovation and tech ecosystem to connect and grow their businesses in Asia. Other mature Turkish technologies could also use Singapore as a springboard to tap into Asia. Another area is in "Smart Cities" development, which Singapore has extensive experience over the past decades operating in many parts of the world. Such expertise could benefit a number of Turkish cities. Third, aviation connectivity. Like Istanbul, Singapore is a major logistics, transportation and aviation hub. Singapore's Changi Airport currently handles over 65 million passengers and serves 100 airlines flying to 400 cities. With the new Istanbul airport slated to be one of the biggest in the world, there are excellent synergies and opportunities for Singapore and Turkey to collaborate in the passenger and cargo sectors. For example, our logistics companies such as SATS Ltd. and Turkish Airlines could work together to leverage on their strengths to link our respective networks through Istanbul and Changi Airports.

Fourth, maritime connectivity. Singapore is the world's busiest transshipment port with links to over 600 ports across 120 countries. With Mersin International Port (MIP) managed by PSA International and connected to Singapore, we can help each other grow stronger. Fifth, cultural connectivity. There is much history yet to be uncovered. While the Ottoman Empire had a relatively light presence, it was nevertheless still influential in Southeast Asia, especially through its role as custodian of the holy sites in Mecca and Medina. The NAS and Presidency Directorate of State Archives are working together to research this past. Knowledge of our history will add to the colourful fabric of our people-to-people ties, and help further develop this friendship.

Conclusion

The past 50 years have seen a steady growth in bilateral relations. More can certainly be done, and the next 50 years offers us exciting opportunities, where we can consider building on areas of "connectivity" to take relations further. While the SP and TRSFTA remain the core pillars of our relations, these areas of "connectivity" can spur us to drive this friendship further and beyond. For this to happen, it will require not just effort on the part of the government, but also businesses and peoples to jointly step-up engagements with one another.

TÜRKİYE VE SİNGAPUR 50. YILDA DOSTLUK VE ÖTESİ

Büyükelçi Jonathan TOW*

Türkiye ve Singapur, köklü ve yakın ilişkilere sahiptir. 2019 yılı diplomatik ilişkilerin 50. yıldönümü olmasına rağmen, resmi ilişkiler Osmanlı İmparatorluğu'nun o zamanlar bir İngiliz Kolonisi olan Singapur'a ilk Fahri Konsolosu atadığı yıl olan 1865'e dayanır. O zamandan bu yana iki ülke de Cumhuriyet olmuş, kişiler arası ve ticari ilişkiler giderek gelişmiştir. Günümüzde, daha yakın ilişki potansiyeline sahip olan Singapur ve Türkiye kendi bölgelerinde önemli birer merkez olma rolüne sahiptir.

2014 yılında imzalanan Stratejik Ortaklık Bildirisi (SO) ve 2017 yılında yürürlüğe giren Türkiye-Singapur Serbest Ticaret Anlaşması (TRSSTA) ikili ilişkilerimizin temelini oluşturmaktadır. Bu iki önemli anlaşma, Singapur'un stratejik konumu ve bölgedeki mühim rolü bilinen Türkiye'ye verdiği önemi göstermektedir. SO siyasi teati, kültürel ve finansal işbirliği ve havacılık ile ekonomik bağlantılar dâhil olmak üzere 14 alanda ikili işbirliğinin çerçevesini oluşturmaktadır. Sadece bu yıl Singapur Ulusal Arşivleri (NAS) ve Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri ile Singapur Ulusal Kütüphane Kurulu ve Türkiye Milli Kütüphanesi arasında yapılan kültürel anlaşmalarla SO da daha da gelişme sağlandı. Bu anlaşmalar, geçmişimizi ve tarihimizi daha iyi anlamamızda bize yardımcı olmaktadır. TRSSTA ise, kamu alımları, mal ve hizmetler, yatırımlar, fikri mülkiyet hakları ve e-ticaret gibi nitelikli alanları kapsamı itibariyle Türkiye'nin imza attığı en kapsamlı anlaşma olarak göze çarpmaktadır. Anlaşma, iki ülkenin firmaları için mal ve hizmet ticaretini geliştirmek üzere önemli fırsatlar sunmakta ve aynı

* Singapur'un Türkiye Büyükelçisidir. Bundan önce Dışişleri Bakanlığı'nda Güney Asya, Sahra altı Afrika ve Hint Okyanusu'ndan sorumlu Genel Müdür idi. Singapur Devlet Hizmeti'nde 20 yıldan fazla deneyime sahip olan Tow, New York ve Yeni Delhi'de görev yapmıştır. Kendisi Singapur Ulusal Üniversitesi'nden şeref derecesi ile mezun olmuş ve ABD Fulbright Bursu ile gittiği Georgetown Üniversitesi'nde yaptığı yüksek lisans öğrenimini de yine şeref derecesi ile bitirmiştir.

zamanda Türk firmalarına Singapur'un imzaladığı özellikle Asya Pasifik'teki diğer STA'lardan faydalanma olanağı vermektedir. İki ülke arasındaki ticaret Türkiye'nin lehine yaklaşık 1,1 milyar dolar seviyesinde olup, bilhassa yürürlükte olan TRSSTA ile bu miktarı arttırmak üzere yapılabilecek çok şey vardır.

İkili İlişkiler: Günümüzde Ne Durumdayız?

Şu anda Singapur, Türkiye ile siyasi, ekonomik ve kültürel ilişkileri daha da geliştirmeye odaklanmıştır. Siyasi açıdan diplomatik ilişkilerin 50. yıldönümü kutlamaları çerçevesinde, Meclis Başkanı, Kıdemli Bakan (Sosyo-ekonomik konular) ve Ticari İlişkilerden sorumlu Bakan da dahil olmak üzere bir çok önemli Singapurlu lider Türkiye'yi ziyaret ederek Singapur Türkiye ilişkilerinin siyasi önemini vurgulamış ve özellikle ticaret ve yatırım alanlarında bağları kuvvetlendirme yönünde temennimize dikkat çekmişlerdir.

Ekonomik açıdan, Singapur küçük ve nispeten Türkiye'den uzak bir ülke olmasına rağmen, ülkede birçok önemli yatırımı bulunmaktadır. Örneğin, küresel bir liman işletmecisi olan PSA International, Türkiye'nin en büyük limanlarından biri olan ve yıllık 1,7 milyon TEU konteyner kapasitesine sahip Mersin Uluslararası Limanı'nı işletmektedir. Firma, 2007 yılından beri buraya 1 milyar dolardan fazla yatırım yapmış bulunmakta ve hâlihazırda birkaç bin Mersinliye iş imkânı sağlamaktadır. Yine küresel bir tarımsal işletme olan ve Proğda firmasının sahibi Olam International, Samsun, Giresun ve Ordu'daki fabrikaları ile Türkiye'nin ikinci en büyük fındık üreticisidir. Firma, önemli yatırımlar yapmış olup, Karadeniz Bölgesi'ndeki binlerce yerel üreticiden alım yapmakta ve binin üzerinde bölge insanına istihdam sağlamaktadır. Büyük bir tasarım firması olan DP Architects, Haliç'teki tarihi tersanenin yenilenmesi tasarım projesini yapmıştır. Yine küresel bir konaklama markası olan Ascott Holdings ise İstanbul'da otel-rezidans işletmekte olup kısa bir süre önce Türkiye'deki "En İyi Rezidans-Otel" ödülünü almıştır. Ayrıca, Singapur Varlık Fonu da birçok Türk firması ile finansal araçlara yatırım yapmaktadır. Kısacası, Singapur firmalarının çeşitli sektörlerdeki uzun vadeli yatırımları, Türkiye'nin büyüme ve kalkınmasına olan inancın bir göstergesidir.

Kültürel alanda, Singapur-Osmanlı İmparatorluğu ilişkilerini anlama yönünde artan bir ilgi var. Arşivler ve kütüphaneler bu bağları ortaya

çıkarmak üzere eski Osmanlı kayıtlarını incelemektedirler. Uygarlığın başlangıcına dayanan tarihi ile Türkiye, zengin kültürü tanıyarak deneyimlemek isteyen ve genç bir ülkeden gelen Singapurlu turistlerin gittikçe daha fazla ilgisini çekmektedir. Daha çok Singapurlu turist, İstanbul, İzmir ve Kapadokya dâhil olmak üzere önemli kültürel alanlara gitmektedir. Hem Singapur Havayolları hem de Türk Hava Yolları'nın İstanbul-Singapur uçuşları da haftalık uçuş sıklığını artıracak şekilde dikkatlice planlanmıştır. Genel olarak, kişilerarası ilişkilerdeki yavaş ama istikrarlı gelişme iki ülkenin birbirini daha iyi anlaması yönünde teşvik edicidir.

Türkiye'ye gelince, son zamanlarda Asya ile olan etkileşiminin arttığını görmek sevindirici. Türkiye, Ağustos 2019'da siyasi, ticari ve kültürel bağlarını güçlendirme amacıyla olan tüm ilişkilerine rehberlik etmek üzere "Yeniden Asya Açılımı"nı ilan etti. Asya, Çin, Japonya, Kore Cumhuriyeti, Güney ve Güneydoğu Asya ülkelerini de kapsayan ve hızla büyüyen büyük bir bölge olmakla beraber, üç milyarı aşkın nüfusu ile Türkiye için önemli iş fırsatları barındıran bir pazardır. Siyasi olarak, Türkiye Güneydoğu Asya Milletleri Birliği'ne (ASEAN) alaka göstererek 2017'de Sektörel Diyalog Ortağı olmuştur. Türkiye'nin bu tür ileriye dönük angajmanları iki tarafın birbirini daha iyi anlamasına katkıda bulunmaktadır.

Geleceğe Bakış: Gidişat Ne Yöne?

İleriye dönük olarak Türkiye ve Singapur'un yaparak ilişkileri geliştirmek için üzerinde işbirliği yapabileceği beş adet "bağlantı" alanı önermek isterim. Birincisi iş bağlantılarını arttırmak. Kapsamlı bir Serbest Ticaret Anlaşmasına sahip olmakla beraber, Türk ve Singapur firmalarının bu STA'nın avantajlarını tanımaları için iki tarafın önemli iş odalarının aktif olarak çaba göstermesi gerekmektedir. Devlet, firmaların irtibat kurma ve ticaret yapmalarına yardımcı olmak için uygun ortam sağlayarak üzerine düşeni yapmıştır. TRSSTA, firmaların birbirlerinin pazarlarını daha yakından tanımalarını destekleyici yönde önemli bir çerçeve sunmakta ve bu sayede, ikili ticarete artış beklenmektedir.

İkinci alan, dijital bağlantı. Singapur ve Türkiye'nin girişimcilik ve finans teknolojileri gibi İnovasyon alanında birbirini tamamlayan güçlü yönleri var. Bunlar, işbirliği yapılabilecek yeni alanlardır. Örneğin Türk girişimciler, Singapur'un İnovasyon ve teknoloji ekosisteminden Asya ile irtibat kurmak ve işlerini büyütmek üzere istifade edebilirler. Diğer gelişmiş

Türk teknolojileri de Singapur'u Asya'ya açılmak üzere bir sıçrama tahtası olarak kullanabilirler. Bir diğer alan ise, Singapur'un dünyanın birçok yerinde faaliyet göstermek suretiyle son on senedir kapsamlı tecrübe sahibi olduğu "Akıllı Şehirler" oluşumu. Böylesi bir deneyim, birçok Türk şehri için faydalı olabilir. Üçüncü alan ise havacılık bağlantısı. İstanbul gibi Singapur da önemli bir lojistik, ulaşım ve havacılık merkezidir. Singapur Changi Havaalanı, 65 milyondan fazla yolcu ile 400 şehre uçan 100 havayolu şirketine hizmet vermektedir. İstanbul Havalimanı'nın dünyanın en büyüklerinden biri olmaya aday olması ile beraber Türkiye ve Singapur için yolcu ve kargo sektörlerinde iş birliği yapılabilecek oldukça iyi fırsatlar vardır. Örneğin, SATS Ltd. ve Türk Hava Yolları gibi lojistik firmaları birbirlerinin güçlerinden faydalanarak, kendi ağlarını İstanbul ve Changi Havaalanları üzerinden birleştirmek üzere işbirliği yapabilirler.

Dördüncü alan, denizcilik bağlantısı. Singapur, 120 ülkede 600'ün üzerinde liman bağlantısı ile dünyanın en işlek aktarma limanıdır. PSA International tarafından işletilen ve Singapur'a bağlantısı bulunan Mersin Uluslararası Limanı (MIP) ile iki tarafın da güçlenerek gelişmesinde birbirimize yardımcı olabiliriz. Beşinci alan, kültürel bağlantı. Henüz keşfedilmeyi bekleyen önemli bir geçmiş var. Osmanlı İmparatorluğu bölgede zayıf bir varlığı olmasına rağmen, özellikle Mekke ve Medine kutsal şehirlerinin vasisi olması rolü ile Güneydoğu Asya'da nüfuz sahibi idi. Singapur Ulusal Arşivleri ve Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı bu geçmişi araştırmak üzere birlikte çalışmaktadırlar. Tarihimizi anlamak, kişilerarası parlak ilişkilerimize katkıda bulunacak ve dostluğumuzu daha da ileriye taşımaya yardımcı olacaktır.

SONUÇ

Geçmiş 50 yıl, ikili ilişkilerin istikrarlı bir şekilde gelişmesine tanık oldu. Bu konuda kesinlikle daha fazlası yapılabilir ve gelecek 50 yıl, bize heyecan verici fırsatlar sunabilir. Bu beş bağlantı alanı, dostluğu daha da öteye taşımaya hizmet edecektir. Fakat bunun gerçekleşmesi için sadece hükümetlerin çabası yeterli değildir; ticari kuruluş ve halkların da karşılıklı etkileşimi artırmaları gerekmektedir.

TÜRKİYE İLE SİNGAPUR ARASINDAKİ ÇİFTE VERGİLENDİRMEYİ ÖNLEME ANLAŞMASININ GENEL ÖZELLİKLERİ

Çenker GÖKER*

GİRİŞ

Türkiye ile Singapur arasındaki diplomatik ilişkiler, 1969 yılından itibaren resmîyet kazanmışsa da iki ülke arasındaki çifte vergilendirmeyi önleme anlaşması 1999 tarihinde imzalanabilmiştir. Singapur ve Türkiye'nin dünyanın pek çok farklı ülkesi ile imzaladığı çifte vergilendirmeyi önleme anlaşmaları, vergilendirme alanında ülkelerin çakışan egemenlikleri nedeniyle, vergilendirme alanındaki paylaşımı düzenler. Egemenliklerin çakışması durumunda ülkeler bir araya gelerek vergilendirme alanında ne şekilde bir paylaşım gerçekleştirecekleri konusunda anlaşmaya varmaktadır¹. Türkiye Cumhuriyeti ile Singapur Cumhuriyeti arasında “*Gelir Üzerinden Alınan Vergilerde Çifte Vergilendirmeyi Önleme ve Vergi Kaçakçılığına Engel Olma Anlaşması*” 9.7.1999 tarihinde imzalanmıştır. 26.4.2001 tarihinde 4663 sayılı Kanun’la da söz konusu anlaşmanın onaylanmasının uygun bulunduğuna ilişkin kanun kabul edilmiştir. 18.7.2001 tarih ve 24466 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan 2001/2605 tarihli Bakanlar Kurulu kararıyla da 1.1.2002 tarihinden itibaren yürürlüğe girmiştir. Bu tarihten sonra vergi hukuku alanındaki uluslararası gelişmelerin bir gereği olarak 5.3.2012 tarihinde Singapur’da imzalanan ve 13.2.2013 tarihli ve 6419 sayılı Kanunla onaylanması uygun bulunan “*Bilgi Değişimi*”ne ilişkin maddeyi değiştiren ve güncelleyen protokol, Bakanlar Kurulu’nca 29.4.2013 tarihinde kararlaştırılarak 5.6.2013 tarihinde Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

* Doç.Dr. Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Öğretim Üyesi.

¹ Öncel, Mualla - Kumrulu, Ahmet - Çağan, Nami - Göker, Çenker, Vergi Hukuku, Turhan Kitabevi, 28. Baskı, Ankara, 2019, s. 6.

Çalışmada Türkiye ile Singapur arasında çifte vergilendirme alanında imzalanan anlaşmanın temel özellikleri ele alınmaktadır.

Anlaşmanın Kapsamı

Türkiye ile Singapur arasındaki anlaşmanın ilk iki maddesinde anlaşmanın kapsamı açıkça ifade edilmektedir. Buna göre anlaşma taraf devletlerden birinin veya her ikisinin mukimi olan kişilere uygulanacaktır. Anlaşmanın ikinci maddesinde ise hangi vergilerin kavrandığı ayrıntılı olarak belirtilmiştir. Anlaşma, adından da anlaşılacağı gelirden alınan vergiler üzerine kuruludur ve Singapur'da gelir vergisi, Türkiye'de ise gelir ve kurumlar vergisini kapsamaktadır.

Anlaşmanın Yapısı

Anlaşmanın uygulamasında mukimlik önemli bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır. Anlaşmanın 4'üncü maddesine göre, anlaşmanın amaçları bakımından "*bir Akit Devletin mukimi*" terimi, o devletin mevzuatı gereğince ev, ikametgah, yönetim yeri veya benzer yapıda diğer herhangi bir kriter nedeniyle vergi mükellefiyeti altına giren kişi anlamına gelmektedir. Bunun yanı sıra vergi mükelleflerinin mukimliği bakımından çeşitli alternatif durumlar da yine maddede düzenlenmektedir.

Vergi mükellefiyetinin tespit edilebilmesi için işyeri kavramının net olarak düzenlenmiş olması tüm çifte vergilendirmeyi önleme anlaşmalarının karakteristik özelliğidir. Bu kapsamda, anlaşmanın amaçları bakımından "işyeri" teriminin, bir teşebbüsün işinin tamamen veya kısmen yürütüldüğü işe ilişkin sabit bir yer anlamına geldiği düzenlenmektedir. İşyeri kavramı ile yönetim yeri, şube, büro vb. yanı sıra iki ülkeden biri içinde herhangi bir 12 aylık dönemde altı aydan fazla devam eden hizmet tedarikinin de işyeri kabul edileceği ve işyeri oluşmasının sonuçlarının gerçekleşeceği kabul edilmektedir.

Anlaşmanın 6 ve devamı maddelerinde ise hangi tür gelirlerin çifte vergilendirmeyi önleme anlaşmasının inceleme konusu altında olduğu düzenlenmektedir. Buna göre, gayrimenkul varlıklardan elde edilen gelirler, ticari kazançlar, gemicilik ve hava taşımacılığında elde edilen gelirler, bağımlı teşebbüslerden elde edilen gelirler, temettüleri, faiz gelirleri, gayri maddi hak bedelleri, sermaye değer artış kazançları, serbest meslek faaliyetlerinden elde edilen gelirler ve bağımlı faaliyetlerden elde edilen gelirler anlaşmanın kapsamındadır.

Bu gelirlere ilişkin temel vergilendirme rejimine ilişkin örnek vermek gerekirse şunlar söylenebilir:

Türkiye veya Singapur'da mukim bir kişinin diğer devlette bulunan gayrimenkullerinden elde ettiği gelir gayrimenkulün bulunduğu devlette vergilendirilecektir.

Ticari kazançlar bakımından Türkiye veya Singapur mukimi bir teşebbüse ait kazançlar, söz konusu teşebbüs diğer devlette yer alan bir işyeri vasıtasıyla ticari faaliyette bulunmadıkça, yalnızca bu devlette vergilendirilecektir. Eğer teşebbüs ticari faaliyette bulunursa, teşebbüsün kazancı bu diğer devlette yalnızca işyerine atfedilebilen miktarla sınırlı olmak üzere vergilendirilecektir. Matrahın tespitinde yönetim ve genel idare giderleri de dâhil olmak üzere işyerinin amaçlarına uygun olan giderlerinin indirilmesi de mümkün olacaktır.

Ayrıntıları olmakla birlikte Türkiye veya Singapur mukimi olan bir şirket tarafından iki ülkeden birinde mukim olan bir kişiye temettüler, mukim olunan devlette vergilendirilebilecektir. Aynı şekilde bir devlette doğan ve diğer devletin bir mukimine ödenen faiz, bu diğer devlette vergilendirilebilecektir.

Serbest meslek kazançları bakımından da farklı bir durum söz konusudur. Buna göre, Türkiye veya Singapur'da serbest meslek faaliyeti yürüten kişilerin elde ettiği gelir sadece mukim olunan devlette vergilendirilebilecektir. Ancak söz konusu serbest meslek faaliyeti anlaşmanın tarafı diğer devlette de icra ediliyorsa belirli şartlar dâhilinde diğer devlet tarafından da vergilendirilmesi mümkün olacaktır.

Anlaşmanın kapsamına ilişkin söz konusu olan örnekler çoğaltılabilir, sporcuların, emeklilerin, öğrencilerin ne şekilde bir vergi rejimine tabi tutulacakları dahi anlaşmada irdelenmektedir.

Çifte Vergilendirmenin Önlenmesi

Anlaşma kapsamında ifade edilen örnekler söz konusu olduğunda gerçekleştirilecek çifte vergilendirmenin ne şekilde engelleneceği yine anlaşmada 23'üncü maddede ayrıntılı olarak düzenlenmektedir. Buna göre, Türkiye veya Singapur mevzuatlarının yanı sıra bu anlaşma vergilendirme bakımından geçerli olacaktır. Örneğin, Singapur mukimi bir kişi, Türkiye'den bir gelir elde ettiğinde, Singapur, kendi dışındaki herhangi bir

ülkede ödenen verginin mahsubuna ilişkin kendi yasaları saklı kalmak üzere, bu kişinin geliri üzerinden ödenecek Singapur vergisinden, ödenen Türk vergisinin doğrudan veya indirim yoluyla mahsubuna izin verecektir. Aynı durum Türkiye mukimi bir kişinin Singapur'dan gelir elde etmesi durumunda da söz konusu olacaktır. Söz konusu mahsup mekanizması çifte vergilendirmenin önlenmesinin anahtarı konumundadır. Ayrıca anlaşmadaki ayrımcılık yasağı iki ülkenin diğer ülkenin vatandaşlarının aynı koşullarda karşı karşıya kaldıkları veya kalabilecekleri vergilemeden ve buna bağlı mükellefiyetlerden değişik veya daha ağır vergilemeye ve buna bağlı mükellefiyetlere tabi tutulamayacaklarını da düzenlemektedir. Bu güvence ayrımcı vergilendirme yasağı olarak ifade edilmektedir.

Bilgi Değişimi Düzenlemesindeki Değişiklik

7.9.1999 yılında imzalanan anlaşmada yer alan bilgi değişimine ilişkin hüküm 5.3.2012 tarihinde Singapur'da imzalanan Protokolle değişikliğe uğramıştır. Bu kapsamda, Türkiye ve Singapur'un yetkili makamları, anlaşmanın uygulanmasıyla ilgili bilgileri diğer devletle paylaşabileceklerdir. Bu bilgilerin paylaşıldığı devlette de gizli tutulması ise esastır. Bilgilerin sadece verginin ödenmesine yönelik tahsil, icra veya bir kovuşturmaya yönelik olması durumunda bunlarla görevli kişilerle paylaşılabilmesi de mümkündür. Bilgi talebi söz konusu olduğunda, bilgi talep edilen devlet kendisi bu bilgiye ihtiyaç duymasa dahi bu bilgiye ulaşarak diğer devletle paylaşması gerekecektir. Bu anlamda bilgi talep edilen devletin bu bilgiyi elde etmesinin kendisine bir menfaat sağlamadığı gerekçesine dayanarak, bilgi vermekten erinmesi mümkün olmayacaktır. Bilgi değişiminin temel felsefesi bu şekilde vücut bulmaktadır. Ayrıca bilgi vermekten sakınılabilecek bir alan gibi görünmekle birlikte talep edilen bilginin bir banka veya finans kurumunda bulunması veya bir kişinin sermaye payları ile ilgili olması durumunda bilgi sağlamayı reddetme imkânı mevcut değildir.

SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Türkiye'nin ilk olarak Avusturya ile 3.11.1970 tarihinde imzaladığı çifte vergilendirmeyi önleme anlaşmalarının sayısı bugün 85'i aşmıştır. Üstelik bu anlaşmaların çoğunda revizeler yapılarak özellikle bilgi değişimine ilişkin maddelerde değişiklik yapılmıştır. Türkiye ile Singapur arasındaki çifte vergilendirmeyi önleme anlaşması da 1999 yılında imzalanmış ve 2012 yılında bilgi değişimi maddesi güncellenmiştir.

Küreselleşmenin etkisiyle, bugün için çifte vergilendirmeyi önleme anlaşmalarının, ülkelerin mali egemenliklerinin göstergesi olan vergilendirme yetkilerinin çakışması nedeniyle bir ihtiyaçtan öte bir zorunluluk haline geldiği görülmektedir.

İki dost ülke arasındaki anlaşma, giderek artan ticaret hacminin de sonucu olarak başarılı şekilde uygulanmaktadır. İki ülke arasında 14.11.2015 tarihinde imzalanan Serbest Ticaret Anlaşması, bunun bir göstergesidir. Bir ASEAN üyesi olan Singapur ile güçlü ekonomik ilişkiler kurulması, iki ülkenin birbirini stratejik ortak olarak görmesinin nedenidir.

SİNGAPUR'UN DIŞ SİYASETİ VE GÜVENLİK POLİTİKALARI

A. İnci SÖKMEN ALACA*

GİRİŞ

Güney Doğu Asya bölgesinde, ada üzerinde yer alan, gelişmiş ekonomisi, çok etnikli nüfus yapısıyla '*küçük devlet*' statüsünde bir ülkedir. Kuzeyde Malezya ile Güneyde Endonezya'nın hava ve deniz sahası arasında bulunmaktadır. Malezya anakarasından Johor Boğazı ile ayrılmakta ve bu boğaz üzerinde kurulan iki köprü ile de ana karaya bağlanmaktadır. Doğal bir liman görünümünde olan ülke, Malezya yarımadasının güney ucu ile batıda Malakka Boğazı ve Doğu'da Güney Çin Denizi arasında kalmasından dolayı bir stratejik bir öneme sahiptir. Sanskritçe dilinde 'Simha (aslan)' ile 'pura (şehir)' anlamına geldiği için, ülkeye '*Aslan Şehir*' denilmektedir. Ülkenin farklı noktalarında aslan başlı balık gövdeli hayali varlık 'Merlion' heykelleri turizm sembolüdür.

Şekil 1. Singapur Haritası, Kaynak (Tokal, [web] 2008).

* Doç. Dr., İstanbul Arel Üniversitesi Öğretim Üyesi.

2018 verilerine göre nüfusu yaklaşık 6 milyon olan ülkenin, %74,3'ü Çinli, %13,3 Malay (Malezyalı ve Endonezya), %9 Hintli (Hindistan, Pakistan, Bangladeş ve Sri Lanka'dan gelen) ve geri kalanı da %3 farklı gruplardan (Japon, Vietnam, Filipinler) oluşturmaktadır. (Eski İngiliz sömürgesi olan ülkede konuşulan diller, İngilizce, Mandarin Çincesi, Malayca ile Tamil'dir (CIA [web]) Küçük bir ülke ancak farklı kimlik, değerler ve yaşam biçimlerine sahiptir.

Doğu Hindistan Şirketi için çalışan İngiliz Stamford Raffles tarafından stratejik önemi belirlenen ada, 1819 yılında İngiltere İmparatorluğu'nun denetimi altına girmiştir. İngiltere için Avrupa'dan Doğu Asya'ya ulaşan ticaret yolu üzerinde yer almış ve Hindistan ile Pasifik bölgesindeki diğer İngiliz kolonileriyle iletişim kurmada önemli merkez olmuştur. 1959 yılına kadar İngiliz egemenliğinde kalan ülke, 31 Ağustos 1963 yılında bağımsızlığını ilan ederek, Malezya Federasyonu'na katılmıştır. Bu federasyon yönetimi altında Singapur'da bulunan Çinliler, Malay halkı ile anlaşamayarak, 1965 yılında yeniden bağımsız devlet statüsüne dönmüştür. Eylül 2017'de yapılan seçimle, Halk Hareket Partisi Lideri (People Action Party) Malay kökenli Müslüman ilk kadın Başkan Halimah Yakob iktidara gelmiştir. Devletin temel hedefleri olan demokrasi, barış, kalkınma, adalet ve eşitlik, bayrağında yer alan beş yıldızla sembolize edilmektedir.

Orta Doğu ve Afrika bölgesinden gelen deniz trafiğinin önemli noktalarından birinde yer almasını avantaja çevirmiş, bir deniz ticaret üssü kurmuştur. Süveyş Kanalı ve Panama Kanalı üzerinden devam eden ticaret ağı kadar işlek bir ticaret hacmi vardır. Tarihte de bir deniz limanı işlevi gören ülke, vergiden muaf özelliği ile sömürgeci Hollanda ve İngiltere arasında bu açıdan önem kazanmıştır. Doğu-Batı ile Kuzey-Güney ekseninde deniz ticaret merkezi olarak stratejik bir konuma sahiptir. Ekonomik açıdan küreselleşmeyi bu ticari merkez olarak gerçekleştirmiştir. Pasifik bölgesine geçişin batı tarafını koruyan bir ülkedir. Güney Çin Denizi'ne geçişi sağlayan bir konumdadır. Başarılı bir liman konteyner depo merkezi olmasını üç özelliğe bağlanmaktadır; bağlantı noktası olma, geniş bir kapasite merkezi ve rekabetçi nitelik taşımasıdır. (Li [web] 2018)

Ucuz insan işgücüne dayalı, yabancı yatırım ve ticaretle kalkınma modeli ve yüksek teknolojiye dayalı üretimle oldukça gelişmiş bir ekonomik yapıya sahiptir. Ülkenin kurucu lideri Lee Kuan Yew, kendi ülkesinin modelini geliştirmekte olan ülkeler için önermektedir. Bir Asya modeli olarak,

dış yatırımlarla ekonomik bir güç haline gelmiş ülkedir. Çin eski devlet başkanı Deng Xiapoing dört modernleşme projesi kapsamında, bizzat ülkeye gelerek, sanayileşme modelinde örnek aldığı ülkelerden biri olmuştur. Çin'in Suzhou Sanayi Parkı, Tianjin Eko Şehri ve Chongqing bölgelerinde projelerine Singapur katkı sağlamıştır. (Xiaoyong [web] 2019) Çin'in dünyanın üretim merkezi olmasında bu ülkeden ilham aldığı ileri sürülebilir. Günümüzde Hindistan'da Amaravati şehri, Singapur örnek alınarak inşa edilmektedir. (South China Morning Post [web] 2018)

1972 yılında ilk Dışişleri Bakanı Sinnathamby Rajaratnam ülkeyi '*Küresel Şehir*' imajına dönüştürme kararı aldı. Modern teknoloji ile yaratılarak, '*Akıllı Şehir*' kavramı çerçevesinde dijital olarak yeniden dizayn edilen ülke bu açıdan bir örnek sayılabilir. Siyasi açıdan, bir teknolojik devrim geçirerek, dijital bir şehir devletine dönüşmüş küresel nitelik kazanmıştır. Küçük bir balıkçı köyünden, küresel şehir devletine dönüşümü, dünya için model teşkil etmektedir.

Asya değerlerini benimseyip batının bilgelik yedi prensibini uygulayarak adından söz ettiren bir ülke olmuştur. Bu prensipler serbest ekonomi, bilim ve teknoloji, meritokrasi (liyakatli yönetim sistemi), pragmatizm, barış kültürü, hukukun üstünlüğü ve eğitime önem verilmesidir. Halen ülkede bu prensipler sürdürülmektedir. (Giovannini ve Schibotto [web] 2015)

1. Küçük Devlet Statüsü ve Dış Politika-Güvenlik

Uluslararası ilişkilerde, küçük bir toprak parçası üzerinde nüfusu 10 milyonun altında olan, sınırlı ekonomi ve askeri gücü ile '*küçük devlet*' sayılmaktadır. Robert Rothstein'a (1968: 29) göre; küçük ölçekli güce sahip, küçük devletler kendi imkânlarıyla güvenliklerini sağlayamayan, ekonomik gelişmeleri ile askeri açıdan savunmaları başka bir devletin yardımına ihtiyaç duyan ülkeler olarak görülmektedir. Uluslararası sistemde ve kurallarında bir değişiklik gerçekleştiremeyecek zayıf bir ülke olarak değerlendirilmektedir. (Archer, Bailes and Wivel, 2014: 3-26) Robert Keohane (1969: 296) ise bulunduğu bölgede etkin olmak istemeyen, küçük ölçekli devlet olarak nitelendirmiştir.

Dış politikada temelde iki strateji izleme eğilimi içindedirler; ekonomik, siyasi ve askeri açıdan büyük bir devletle ortak ittifak, iş birliği ve onu takip ederek politika üretme ya da tarafsız, diğer devletler arasında arabulucu

görevi üstlenen bir dış politika siyaseti izlerler. Kendi ulusal çıkarına uygun, uluslararası konjonktürdeki gelişmelere paralel (çok kutuplu sistem, güç değişimi, yeni ortaya çıkan güvenlik tehditleri gibi...) pasif, tarafsız ya da aktif bir dış siyaset gerçekleştirmeyi seçebilirler.

Küçük devlet bulunduğu bölgede kendisini tehdit eden büyük bir devlete karşı, onun stratejik rakibi olan başka bir devletle ittifak ilişkisi kurarak, bir güç denge politikası izlemeye çalışır. Ya da kendisini tehdit eden güçlü devletle anlaşır, ona uygun politikalar üretir. İttifakın bir parçası olduğundan ortak düşman algısı ortak dış siyaset izlemeyi gerektirir. Uluslararası sistemin anarşik yapısı içerisinde, küçük bir devletin varlığını sürdürebilmesi için büyük bir devletle yaptığı ittifak ilişkisi ulusal güvenliği için birincil öncelikli olmaktadır. Yükselen güçler her zaman buldukları coğrafi bölgede diğer devletler arasında bir güvensizlik yaratırlar. Coğrafi yakınlık nedeniyle yükselen bir gücün ilk hedefinde olan devletin, bu güçle anlaşması daha az zarara uğramasını sağlar. (Walt, 1990: 147-181)

Küçük devletlerin uluslararası sistemdeki büyük güçlerle olan ilişkileri, askerî açıdan kendilerini geliştirmelerine ve siyasi alanda destek bulmalarına yardımcı olur. Büyük güç ise kendi nüfuzunu ülkede attırırken, kendi ulusal çıkarı dışında izlenen politikalar konusunda sert bir tutum izleyebilir. Karşılıklı asimetrik bağımlılık ilişkisi, büyük güce rıza gösterildiği sürece istikrarlı devam edebilir. Diğer büyük güçler arasında denge politikası izleme stratejisine geçildiğinde, eski ortaklık ilişkisinde bulunduğu güç tarafından ekonomik ve askeri yaptırımlarla dış politikasına müdahale edilebilir. Büyük güçlerle ilişkiler küçük devletler için faydasının yanında ciddi zararlar da verebilen bir ilişki biçimini kapsar. Küçük devletler, diplomasi sanatını kullanarak, kendi çıkarları doğrultusunda büyük devleti yönlendirebilirlerse başarılı olabilmektedirler. Aynı zamanda uluslararası örgütlere katılım, diplomatik alanda çıkarlarını savunabilme imkânı sağlamaktadır.

Tarafsızlık ya da bağlantısız bir politika izlemek daha rasyonel bir dış politika stratejisini sağlar. Robert Dahl (1997) bu durumu, uluslararası sistemdeki güç yapısından ortaya çıkan kutuplarla simetrik stratejik ilişki ya da stratejik bağımsızlık olarak nitelendirir. Kendilerine yönelik herhangi bir saldırı olmadığı sürece savaşlarda yer almaz ve başka devletlere askeri yardımda bulunmazlar. Alternatif bir hayatta kalma, ulusal güvenlik stratejisi olarak tarafsızlık, kendi egemenliğini sürdürmeye yardımcı olur. Aynı

zamanda bölgede yükselen güçler ile ilgili ortaya çıkan çatışmaları yönetebilmeyi kolaylaştırır. Bir sonraki bölümde bu teorik çerçeve kapsamında Singapur devletinin dış politikası ve güvenlik politikalarına değinilecektir.

2. Singapur Dış Politikası

Küçük bir devlet olarak Singapur, dış politikası seçenekleri kısıtlı olan bir ülkedir. Etrafında büyük ve güçlü komşuları bulunmaktadır. Aynı zamanda uluslararası sistemde birbiri ile rekabet halindeki büyük güçlerin olduğu bir bölgede yer almaktadır. Asya-Pasifik bölgesi günümüzde ABD-Çin ve Rusya rekabeti ve eklenen Hindistan ile yoğun stratejik bir mücadele alanı haline gelmiştir. Bu ülkelerin Güney Doğu Asya'yı kontrol etme hedefi içinde, Singapur önemli bir stratejik konuma sahiptir. Güç dengesi, tarafsızlık ve her devletle iyi geçinen bir ülke olmak dış politika stratejisi olarak benimsenmiştir.

Singapur, küçük bir devlet olarak her zaman dış politikasında birinci öncelik, egemenliğini ve varlığını sürdürmek olmuştur. Coğrafi zayıflığına rağmen, ekonomik olanaklarını arttırarak ülkenin zengin bir ülke olması ikincil önemde bir amaç olmuştur. Ülkenin dış politikasının dayandığı ulusal çıkarların oluşturulmasında ilk Başbakan Lee Kuan Yew, Başbakan Yardımcısı Dr. Goh Keng Swee ve Dışişleri Bakanı Sinnathamby Rajaratnam önemli bir yere sahiptir. Bu çıkarlar, başarılı bir ekonomi, tam bağımsızlık, kimsenin düşmanı olmayan herkesle dost bir ülke, kurallara dayalı uluslararası sisteme inanma, uyma ve koruma ve çatışmaları barışçıl yolla çözmektir. (The Straits Times [web] 2017)

Küçük devletler dış politikalarında genellikle üç strateji uygularlar. İlkinde bağımsızlıktan vazgeçerek büyük bir devletle birleşip varlıklarını sürdürürler. Singapur, İngiltere yönetiminden kurtulunca 1963-65 yılları arasında, Malezya federasyonu içerisine katılıp bu şekilde bağımsızlığından vazgeçmişti. Ancak Çin etnik ve Müslüman Malay toplumu arasında gerginlikler, birleşmeye yönelik Endonezya tepkisi bu durumu kısa ömürlü olmasına neden olmuştur. Diğer bir dış politika seçenekleri, bağımsızlığını koruyarak, büyük bir güç ile stratejik iş birliği çerçevesinde varlığını sürdürmek ya da bağımsız bir şekilde hareket ederek bölgesel güçler ve uluslararası aktörlerle iş birliği içerisinde faaliyet yürütmektir. (Lau and Kadir, 1995: 75) Son dış politika seçeneği, proaktif biçimde Singapur

tarafından günümüzde yürütülmektedir. Uluslararası rejim ve normların oluşturulmasında katkı sağlayan bir ülkedir. Birleşmiş Milletler (BM)'de 1992 yılında günümüzde 107 üyesi bulunan *Küçük Devletler Forum*¹'un kurulmasına önderlik etmiş ve diğer küçük devletlere bir üçüncü dünya ülkesinden nasıl bugünlere geldiği konusunda model olmaktadır. Uluslararası sistemde diğer inşacı katkıları, 44 üyeden oluşan *Küçük Ada Devletler İttifakı*² ve 2009'da kurulan BM ile G-20 arasında yer alan, 30 devletin katılımından oluşan *Küresel Yönetişim Grubu (3G)*³'nun kurulmasına yardımcı olmasıdır.

Güç bağlamında dış politika imkânları; itibar / prestiji ve bununla bağlantılı model olma, ticari ve teknoloji yetenekleri, gayri safi milli hasılası, güçlü bir toplum sayılabilir. Para birimi olarak Singapur doları kullanan ülkenin, kişi başına düşen gayri safi hasılası 2018 değerleri bağlamında, 58.770 \$'dır. (Macro Trends [web]) Asya değerlerine sahip en Batılılaşmış laik bir ülkedir. Doğu-Batı değerleri arasında bir köprü görevi üstlenmiştir. Ülkenin temel değerleri 15 Ocak 1991'de yayınlanan resmi raporda; öncelik ulus sonra farklı topluluklar, ailenin toplumun temel birimi olması, etnik topluluklara verilen değer, etnik ve dinsel uyum, hoşgörü ve uzlaşma ile toplumsal sorunları çözme olarak belirtilmiştir. Bu değerlere dayanan bir '*Singapur kimliği*' yaratılmıştır. (History SG [web]) Dış politikasında bu imkânlar çerçevesinde uygulayabileceği en iyi araç, diplomasi çeşitleri (ikili, çoklu, ekonomik, kültürel, gibi) olmaktadır. Özellikle çok kutuplu günümüz sistem içerisinde, etkin çok taraflılık politikası izlemektedir. Çok taraflılık, destek elde etmek, düşmanlıkları etkisiz hale getirmek ve etki alanını genişletmek için uygun görülmüştür.

Dış politikasının kapsamı bölgeselden küresele doğru giden bir yön izlemektedir. Kendi coğrafi konumuna en yakın iki ülke Malezya ve Endonezya birinci dereceden hem güvenliğini hem de dış politikasını etkilemektedir. Bu iki ülkeye coğrafi yakınlık, ulusal çıkarları açısından her

¹ Bkz., Küçük Devletler Forumu - World Scientific (2015), "A History of the Forum of Small States" <https://www.worldscientific.com/page/9729-chewtaisoo>

² Bkz., Alliance of Small Island States <https://www.aosis.org/about/> Küçük Ada Devletler ittifakının temel konuları arasında İklim değişikliği, sürdürülebilir kalkınma ve Okyanusların gözlemlenmesi yer almaktadır.

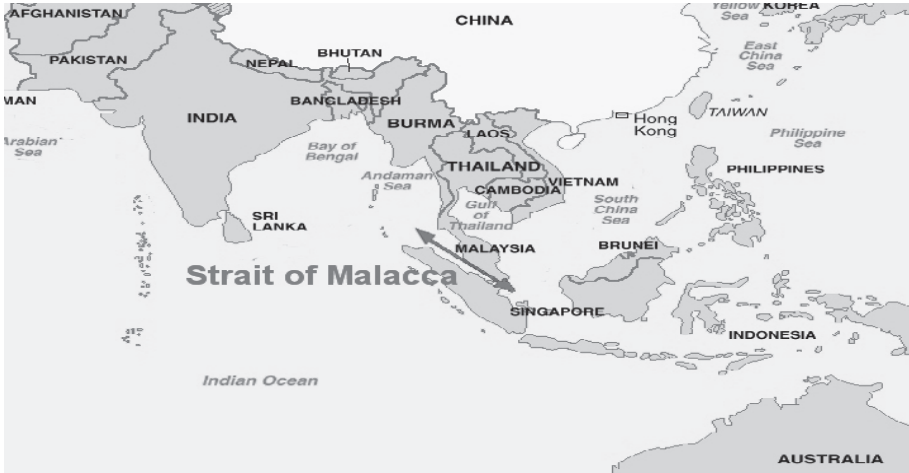
³ Küresel Yönetişim Grubu (3G) için daha detaylı bilgi bkz. Iftexhar Ahmed Chowdhury, (2010) "The Global Governance Group (3G) and Singaporean Leadership: Can Small be Significant ?" ISAS Working Paper, (19.05.2010).https://www.files.ethz.ch/isn/116447/ISAS_Working_Paper_108_-_Email_-_The_Global_Governance_Group_19052010134423.pdf

zaman iki ülke ilgili politikaları içermeyi gerektirmektedir. *Öncelikler bölgesi* bu iki ülke olmaktadır. Yakın komşularının genişleme hedefleri içerisinde, Singapur hep değerlendirilmiştir. Çok etnikli nüfusun uzantıları bulunan komşu ülkeler ve milliyetçilik hareketleri, su ve doğal gaz yüzünden Malezya'ya bağımlılığı, bu ülke ile karasuları, hava sahası ile fiyatlar konusunda uzlaşmazlıklar ulusal güvenlik açısından temel problemleri teşkil etmektedir. Singapur karasal alanını, Malezya kara parçasına yönelik yaptığı iki köprü ile ve Johor ve Singapur Boğazı'nda deniz sınırlarını 2008'de belirleyerek arttırmıştır. Karasuları anlaşmazlığı, Malezya-Singapur dışişleri bakanları arasındaki Mart 2019'da varılan anlaşma ile iki ülke eski sınırlarına geri dönerek çözülmüştür. (Time Türk [web] 2019) Uluslararası Adalet Divanı, 2008 yılında her iki ülkenin çözülmesi için başvurduğu egemenlik sorununu, Pedra Branca/Pulau Batu Puteh adasını Singapur'a; Middle Rocks kayalıklarını Malezya egemenlik sahası olarak belirleyerek çözmüştür. South Ledge resifi konusunda bir görüş bildirmemiştir. (International Court of Justice [web] 2008) Deniz sınırları konusunda Endonezya ile de bu ülkenin kuzeyinde yer alan Batam Adaları sorunu çözülmeye çalışılmaktadır.

Küresel şehir devleti olma fikri ile ülke dış politikasını, küresel bir kapasiteye çıkarma hedefi koymuştur. Küresel politika izleyebilmek için bir devletin konumu, sahip olduğu kaynaklar ve bu kaynakların stratejik değeri önemli unsurlardır. Singapur küçük bir devlet olma durumunu, nasıl avantaja dönüştürebileceğini gösteren en iyi ülkelerden biridir. Tarihte İngiliz İmparatorluğu'nun Asya Pasifik'te emperyalist bir güç olmasını sağlayarak, Singapur bu stratejik önemi, 1819'da kazanmış denilmektedir. (Ken, 1982: 25) Coğrafi konumunu, farklı dönemlerde büyük güçler için İngiltere (askeri-istihbarat üssü), ABD (deniz üssü- Changi donanma üssünde) ve en son Çin (deniz ve kara yolu projesi) için stratejik nitelik kazandırarak bunu başarmıştır. Eski Dış İşleri Bakanı Rajaratnam bu durumu, "savaş zamanında ülkemiz stratejik bir değer kazanmakta, barış döneminde ise büyük bir ticari merkez olarak yine önemini sürdürmekteyiz. Pasifik'te olan her olayın doğrudan bize etkisi bulunmaktadır" diye belirtmiştir. (NG, 2010: 30) 1946-1963 yılları arasında, İngiliz istihbarat birimi MI5 Güney Doğu Asya operasyonlarını Singapur üzerinden yürütmüştür. Soğuk Savaş döneminde, Singapur'da kurulan *Uzak Doğu Güvenlik İstihbaratı* (Far East Security Intelligence), İngiliz dış istihbarat birimi MI6 ile de komünizmin genişlemesi, Rus istihbaratı, Malezya ve Singapur'da bulunan etnik

Çinlilerde komünist ideolojiye sempati duyma konusunda ortak faaliyetler yürütmüştür. (Shaw, 2015: 800)

Ekonomik açıdan ise Güneydoğu Asya ticaret yolları için önemli bir bölgedir. Hint-Pasifik Okyanusları arasında kalan Malay yarımadası ve Singapur bu ticaretin ana noktasını oluşturur. Aşağıdaki haritada görüldüğü gibi özellikle Singapur, batıdan Avrupa ve Hindistan, kuzeyden Çin, Japonya, Hindîçin (Kamboçya-Laos-Malezya-Myanmar-Singapur-Tayland-Vietnam'ı kapsayan bölge) ve Tayland; doğu batıdan Borneo, Cava ve Maluku Adaları ile güneyden Avustralya ve Cava Adası arasındaki ticaret yolları üzerindeki merkez konumundadır. Malakka Boğazı üzerinden Güney Çin Denizi'ni kontrol etmek isteyen bir donanma gücü için önemli adalardan biridir. Günümüzde ülke, ticaret açısından bir mega liman aktarma merkezi konumundadır.

Şekil 2. Hint Okyanusu, Güney Çin Denizi ve Güney Doğu Asya Deniz Yolları.

Kaynak: (Puigrefagut [web] 2018)

Bulunduğu bölgede diğer devletlerin politikalarını da dikkate alan bir dış politika izlemeye özen göstermektedir. Asya-Pasifik bölgesi ya da Başkan Trump'ın yeni Hint-Pasifik bölge tanımı içerisinde ABD-Çin temelindeki rekabet, bu rekabete etki eden diğer dengeleyici güçler Hindistan ve Japonya arasında, kendi temel hedeflerini gerçekleştirmeye çalışan dengeleyici bir dış politika izlemeye özen göstermektedir. Denge politikası izlemesi ne ABD'nin ne de Çin'in kabul etmediği bir durumdur.

ABD, Çin ile Singapur arasındaki ekonomik projelere karşı çıkarken, Çin de savunma alanında ABD ile yakın ilişkisini kabul etmemektedir. (Jayakumar, [web] 2016) Singapur için ABD'nin bölgedeki varlığı, güvenliğin inşasında kilit role sahiptir. Diğer taraftan Singapur'un Çin'i göz ardı edemeyeceği konu ülke içindeki Çin kökenli nüfustur. Çin Komünist Partisinin 2018 yılında yayınladığı dış politika belgesinde yer alan sınır ötesi 'kimlik politikaları' kapsamında Singapur'un %76 Çin kökenli vatandaşları önem taşımaktadır. Bu nüfusa Çin hükümeti, klan örgütlenmeleri, iş adamları dernekleri, gençlik grupları, Çin kültürünü yaymaya çalışan örgütler üzerinden etki etmeye çalışmaktadır. Etki de temel amaç, ülkenin Çin'in çıkarlarını uygulayabilen bir ülke olmasıdır. Singapur'un Amerika ile savunma iş birliği nedeniyle, Çin'de yaptırım uygulanmasını önerenler vardır. (Hsiao [web] 2019) Amerika'nın engellemeye çalıştığı ancak başarılı olamadığı Çin ile bağlantılı ekonomik projelerin başında, Asya Yatırım ve Kalkınma Bankası'nın kurulmasıdır. Singapur büyük destek vermiştir. Diğer proje ise Çin'in 2. İpek Yolu Projesi'ne yapılacak katkıdır. Singapur bu projeyi, Çin'in zenginliğini diğer ülkelerle paylaşmayı seven bir proje olarak görmekte ve desteklemektedir. *Kunming-Singapur* Demir Yolu Projesi'ni hayata geçirerek, Çin'i Güney Doğu Asya'ya karadan bağlanmasına katkı sağlanmıştır. Pan-Asya Demir Yolu Şebekesi'nin bir parçası olan proje, 2010 yılında hayata geçen ASEAN-Çin Serbest Ticaret Alanı içinde kritik bir öneme sahiptir. Çin'in Kunming şehrinden başlayıp, Singapur'da son bulmaktadır. Aşağıdaki haritada demir yolunun geçtiği güzergâhlara bakıldığında, Çin üzerinden Tayland, Vietnam, Kamboçya, Laos, Malezya geçilerek Singapur'a ulaştığı görülmektedir. Singapur ekonomik açıdan bir lojistik deniz merkezi olma özelliğini böylece karadan da pekiştirmiştir. İhtiyacı olan kaynaklara daha kolay erişim imkânı sağlayacaktır. Karşılıklı kazan-kazan ilkesi kapsamında bu demir yolu projesi hem Çin hem de Singapur için fayda sağladığı görülmektedir.

Şekil 3. Kunming-Singapur Hızlı Tren Hattı.

Kaynak: Geopolitical Monitor [web] 2017

Singapur'un küresel politikaları, diğer devletleri birbirine bağlayan ekonomik karmaşık karşılıklı ilişkiler ağı içerisinde bölgesindeki 1999 ve dünya 2008 ekonomik krizinden etkilenmesine neden olmuştur. Elde ettiği prestiji, güçlü ekonomisine bağlı olan ülke için bu krizler ekonomik güvenliği öncelikli hale getirmiş ve ekonomik diplomasiye daha fazla önem verilmesini sağlamıştır. (Ministry of Defense, 2000:7) Dış ticarete bağlı ekonomik hayat, kara-deniz ve hava yolu ile gerçekleşmektedir. Sayısız çok uluslu şirket, Amerikan ve Çin şirketleri adada faaliyet içerisindedir. Terörün olası ülkede artış göstermesi hem ekonomik hayatın zarar görmesine hem de ülkenin prestij kaybına neden olabileceği öngörülmüş ve önlem politikaları belirlenmiştir. Çin-ABD arasındaki ticaret savaşı ülkeyi de etkilemektedir. Aynı zamanda Kuzey Kutup Bölgesi'nin yeni ticaret güzergâhı olarak kullanıma açılabilme olasılığı, Singapur'un ticari merkez önemini azaltacaktır. Bu konuyu yakından takip eden ülke, 2013 yılından beri Kuzey Kutup Bölgesi Konseyi'nde sürekli gözlemci olarak yer almaktadır. Kuzey Deniz güzergâhı, Asya-Avrupa arasında yolu kısaltıp, zaman kazandırırken,

Singapur ekonomisini ciddi etkileyecektir. Küresel ısınmanın neden olacağı deniz seviyesinin yükselmesi aynı zamanda bir ada devleti olan ülkenin deniz altında kalmasıyla da sonuçlanabilme riski vardır. Singapur hükümeti tüm bu gelişmeleri, konsey içinde gözlemci olarak yakından takip edebilmektedir. (Tan [web] 2016)

Ülkenin halen Dışışleri Bakanı olan Vivien Balakrishnan'ın 1 Mart 2019'da parlamentosunda yaptığı konuşmasında dış politika da karşılaşılan sorunları ve izlenecek politikaları belirtmiştir. Temel sorunların başında Çin-ABD arasındaki ekonomik ve teknolojik rekabet gelmekte, sonrasında siber tehditler, ekonomik alanda sıfır toplamlı politikalar ve korumacılık, milliyetçiliğin yükselişı, çok taraflı küresel yönetişimin zayıflaması ve uluslararası sistemde kural dışılığın yaygınlaşması gösterilmiştir. Bu belirsizlik döneminde Singapur dış politikası öncelikle kurallara dayalı bir uluslararası düzeni benimsediğini ve çok taraflı ekonomik ilişkileri sürdüreceğini, denge politikasına dayalı bir tarafsızlık, her ülkeye eşit mesafede, özellikle büyük güçlerin hepsi ile iyi bir diyalog ilişkisi (tek bir ülkenin stratejik müttefiki olmadan) dost, güvenilir ve saygın bir ülke konumunu sürdüreceği vurgulanmıştır. Yumuşak güç politikaları aynı zamanda ülke dışında kültürel faaliyetlerle sürdürülerek, zengin çok kültürlü ve uyumlu toplumsal yapısına dünya genelinde dikkat çekmeyi hedeflemektedir. (Lai, [web] 2019)

3. Singapur'un Güvenlik Politikaları

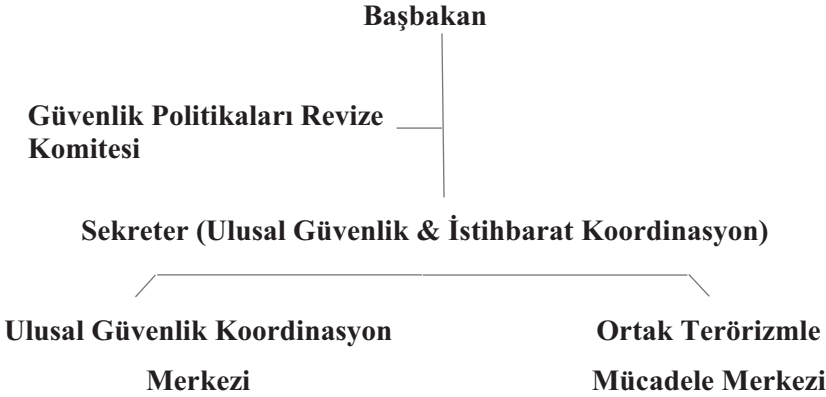
İnsan gücü az ve kara alanı küçük bir devlet olarak, ulusal güvenlik açısından askeri saldırı türünden dış tehditlere karşı fiziki varlığının (nüfus ve toprak) ve temel değerlerin korunması ve devam ettirilmesi ulusal güvenliğin birincil hedefidir. İçeride ülke rejimini yıkıcı faaliyetlerle karşılaşmamak, yaşamın kalitesini devam ettirebilmek için istikrarlı siyasi, ekonomik ve sosyal yapıyı korumayı da kapsar. Küreselleşmeyle birlikte sınır aşan tehditler; terörizm, dünya ekonomik krizleri, küresel ısınma ve çevre tahribatı, yaygın hastalıklar, yeni teknolojilerin ortaya çıkmasıyla meydana gelen yeni tehditler (siber suç ve savaş gibi) de devletin güvenlik konuları arasındadır. Singapur Savunma Bakanlığı'na göre ülkenin temel güvenlik sorunları, terörizm, siber saldırılar, kaynakların kirlenmesi, sivil ve askeri hedeflere yönelik biyolojik ve kimyasal saldırı tehditleridir. Diplomasi (güven inşa etme ve iş birliği) ve caydırıcılık, savunma politikasının iki temelidir. İkili ve çok taraflı diplomatik faaliyetlerle öncelikle kendi bölgesinde bir güvenlik sağlamaya çalışmaktadır. (MINDEF Singapore-a [web])

Singapur'un ulusal güvenlik stratejisi, 1984 yılında İsviçre ve İsveç örneği baz alınarak '*topyekûn güvenlik*' esasına göre belirlenmiştir. Topyekûn güvenlik kapsamında; altı unsur yani askeri ve sivil savunma, ekonomik savunma, dijital savunma, sosyal savunma ve psikolojik savunma önem kazanmıştır. Askeri savunma Singapur ordu birimleri tarafından gerçekleştirilmektedir. Sivil savunma olası doğal felaketlerde arama kurtarma, yiyecek tedariki ve ülke güvenliğini tehdit edebilecek kişilerin ihbar edilmesi gibi alanlarda sivil desteği kapsamaktadır. Ülkenin en önem verdiği alan ekonomi olarak, kendi kendine yeterli, dünya ekonomik krizlerine hazırlıklı, su ve enerji konusunda sürdürülebilir olmak açısından bir savunma anlayışı benimsenmiştir. Dijital savunma, ülkenin '*Akıllı Ulus*' misyonuyla paralel en gelişmiş teknolojiyi kullanan ve dışa açık, dünyayla entegre dijital platforma sahip olmasının getirdiği bir zorunluluktur. Siber alandan ülkenin şebeke ağına ve kritik alt yapı tesislerine gelebilecek saldırıların önlenmesi, sosyal medyada sahte haberleri engelleme bu savunma kapsamı içindedir. Ülkenin çok etnik, dini ve ırksal yapısı toplumsal güvenlik açısından bir risk oluşturmaktadır. Uluslararası ortamda özellikle 90 sonrası, artan ülke içi farklı etnik ve dini iç savaşlar, Singapur içinde büyük bir tehdit algılanmakta, farklı gruplar arası hem devlete bu grupların güvenmesi hem de gruplar arası iletişimin sürekli sağlanması için eğitim ve diğer projeler kapsamında çaba gösterilmektedir. Sosyal savunma toplumsal kutuplaşmayı önleyen, farklı etnik ve dini grupların haklarını güvence altına alan topluma yönelik iyileştirme faaliyetlerini kapsamaktadır. En son olarak psikolojik savunma alanı 'Singapur' kimliği altında, 1995 savunma belgesinde yer alan üç kavrama dayalı, varlığını sürdürme, güvenlik ve başarılı ülke olma '*S-Cube Concept*' faaliyetlerini kapsar. (Raska, 2016: 145) Üç kavram da birbiriyle bağlantılı görülmekte, güvenlik olmadan devlet varlığını sürdüremeyeceği, başarılı olmadan halkı mobilize etmek dünyadan itibar görmek mümkün görülmemiştir. (MINDEF Singapore-b [web])

Güvenlik politikaları koordinasyonun başı başbakandır. Onun altında Güvenlik Politikaları Gözden Geçirme Komitesi yer alır. Başbakana bağlı Ulusal Güvenlik Koordinasyon Sekreterliği (The National Security Coordination Secretariat NCSS)⁴ ulusal güvenlikle ilgili politikaların

⁴ Bkz., Ulusal Güvenlik Koordinasyon Sekreterliği (The National Security Coordination Secretariat NCSS <https://www.nscs.gov.sg/index.html#abt>, (Ulaşım Tarihi 10.11.2019).

belirlenmesi ve uygulanmasından sorumludur. Kurumun temel vizyonu, toplumsal uyumunu devam ettiren, güçlü ve güvenli bir ülkeyi sağlamaktır. Kendi içerisinde de sekreterlik, ulusal güvenlik koordinasyon merkezi ve ortak terörizmle mücadele merkezi olarak ikiye ayrılır. 2000 yılında yayınlanan "*21. Yüzyılda Singapur'u Savunmak*" başlıklı, hükümetin güvenlik belgesinde diplomasi ve güçlü bir savunma kapasitesine sahip olarak uluslararası sistemde varlığını sürdüreceğini belirtmiştir. (Singapore Ministry of Defense, 2010)

Şekil 4. Singapur Güvenlik Politikaları Koordinasyonu.
Kaynak: National Security Coordination Center, 2004: 37

Ulusal güç unsurları açısından Singapur, coğrafi konum, doğal kaynaklar, askeri güç, nüfus gibi üstün bir güce sahip ülke değildir. Bu nedenle güvenliğini maksimum seviyeye çıkarıp, ittifak ilişkileri kurarak (dış dengeleme) ve kendi savunmasını sürekli yenileyerek güçlendirerek (iç dengeleme) stratejisi uygulamaktadır. Batı dünyası (İngiltere-ABD yanlı) bir savunma politikası izlemiş, ABD'nin bölgedeki varlığının güvenlik açısından önemli olduğunu tarihin farklı dönemlerinde İngiltere ve ABD için bir üs olma, 1971 de gerçekleşen Beş Güç Savunma Düzenlemeleri'yle (Five Power Defense Arrangements-FPDA; Avustralya, Singapur, Malezya, Yeni Zelanda ve Birleşik Krallık) ile yaptığı Savunma Antlaşması'nda görülmektedir. Özellikle FPDA, Malezya ve Endonezya'ya karşı savunma açısından önemlidir. Grup içerisinde Singapur, Malezya ile ortak güvenlik sorunlarına çözüm üretebilmektedir. Bölgedeki güvenlik mimarisinin en önemlisi olan FPDA, deniz güvenliği, terörizmle mücadele ve doğal afetlerde arama kurtarma da etkin rol oynamaktadır. (Tan, 2008: 285) Dış

dengeleme açısından dört ülke savunma anlaşması yanında, Güney Doğu Asya Uluslar Birliği (ASEAN) üyeliği ve bu örgütte ASEAN Bölgesel Forum (ARF) güvenlik inşası konusunda Singapur'un atılımları örnek verilebilir. ARF aracılığı bölgedeki çatışmalarda karşılıklı güven inşa edilmesinde önemli bir rol oynamaktadır. Uluslararası hukuka uygun davranma, uluslararası anlaşma rejimleri güven inşa edici önlemler içerisindedir. 2002 yılından itibaren her yıl düzenli olarak Uluslararası Stratejik Çalışmalar Enstitüsü tarafından organize edilen Shangri-La Diyalogu⁵ toplantılarına ev sahipliği yapmakta ve bölgesel iş birliğinin gelişmesine katkı sağlamaktadır.

İki ülke Malezya ile Endonezya arasında kuşatma altındaymış gibi varlığını sürdürebilmek için 1965 yılından itibaren çeşitli politikalar geliştirilmiştir. Temel hedef zayıflığa rağmen uluslararası sistem içinde hayatta kalabilmektir. (Yew, 1998: 25) İç dengeleme açısından ordusunun ve güvenlik alanının sürekli güçlendirilmesi, yeni tehditlere karşı güvenlik stratejileri belirlenmesi gösterilebilir. Ordunun ilk yapılması 1920'li yıllarda İngilizler tarafından yapılmıştır. Adayı korumak için donanma ve sahil güvenlik birimleri oluşturulmuştur. İngilizlerin adadaki varlığı güvenlik ve ekonomik istikrarın güvencesiydi. (Raska, 2016:135) Az nüfusa sahip ancak bölge komşularıyla yaptığı savaşta zafer edinen İsrail askeri modeli, bağımsızlık ilan ettikten sonra Singapur için örnek alınmıştır. Bu amaçla ilk savunma bakanı Dr. Goh Keng Swee, 1959'da bu ülkeye ziyaret gerçekleştirmiştir. Ordunun savaş talimatnamelerinin belli kısımları (kara savaş yöntemi özellikle) İsrail tarafından yazılmıştır. Eğitimler İsrail askeri yetkilileri tarafından ülkede verilmiştir. Silah desteği sağlanmıştır. (Barzilai [web] 2004) Ülke içinde belli bir kesim İsrail desteğini eleştirerek, ABD, İngiltere, Avustralya'dan askeri destek alınmasının daha doğru olduğunu savunmuşlardır. Ağırlıklı bu ülkelerle yoğun iş birliği yapılarak, ordunun modernizasyon süreci gerçekleşmiştir. Singapur ordusu, kara-deniz-hava olmak üzere üç askeri kuvvetten oluşmakta ve ordunun operasyon hazırlık kabiliyeti sürekli geliştirilmektedir. 18 yaşındaki tüm erkekler için askerlik iki yıl zorunlu tutulmuştur. (Leifer, 2000: 64-65)

Günümüzde Singapur Silahlı Kuvvetleri, '3. Jenerasyon' olarak nitelendirilmektedir. 1960 yılında ilk kurulan askeri yapı, 1. Jenerasyon, 1980-90 arası kara-deniz-hava kuvvetlerinin güçlendirilmiş hali ise 2.

⁵ Bkz., IISS Shangri-La Diyalogu 2019. <https://www.iiss.org/events/shangri-la-dialogue/shangri-la-dialogue-2019>, (Ulaşım Tarihi 10. 11. 2019).

Jenerasyon olarak sayılmıştır. Bu dönemde terörizm ve korsanlık tehdidi yeni güvenlik sorunları olarak ülke gündemine gelmiştir. Sürekli değişen ve belirsiz bir uluslararası güvenlik ortamındaki tehditlere karşı yeniden revize edilen ordu bugün 3. Jenerasyon olarak görölmektedir. (MINDEF Singapore-c [web]) Özellikle siber alandaki yeni gelişen saldırı biçimleri ile hibrit savaşıa göre gerekli donanım ordu kabiliyetlerine eklenmiştir. Siber komutanlığı 7/24 siber ortamı izleme, kritik alt yapıları siber saldırılara karşı korumakla görevlidir. Uluslararası askeri teknoloji alanında ismi geçen bir ülke olmak için, yapay zekâ, robot teknolojisi, analitik analiz alanında yatırım yapmaktadır. Ülkenin batısında inşa edilen ve 2023'de başlayacak olan 'SAFTI City 'yani akıllı eğitim faaliyetleri merkezi, ordunun şehirlerde konvansiyonel tehdit ve terörizme karşı, eğitim programlarını kapsayan, gerçek bir şehir üzerinde savunma yeteneklerini geliştirmesini amaçlamaktadır. (Zhang, [web] 2019)

Çok taraflı diplomasi stratejisi kapsamında Singapur Silahlı Kuvvetleri (Singapore Army Force-SAF) ABD, Çin, Japonya, Güney Kore, Avustralya, Yeni Zelanda, Hindistan ve Bangladeş ile ikili savunma ilişkileri geliştirmiştir. ABD ile Avrupa, Afrika ve Orta Doğu'da da birçok devletin ordusuyla yakın bağlantıları bulunmaktadır. (Ministry of Defense, 2000: 18-19) Bölgesel barış ve iş birliği için özellikle de deniz güvenliği, afet yönetimi, insani krizler ve sınır aşan olaylarda askeri ve sivil iş birliğine çok önem verilmektedir. SAF kapasitesini arttırabilmek için, bölge orduları arasında güven inşa amaçlı toplantılara katılmakta, ya da Singapur'da bu tarz toplantılara ev sahipliği yapmaktadır. Örneğin 1988'den beri Batı Pasifik Donanma Sempozyumları, 1999'da beri ABD-SAF arasında Pasifik Ordu Liderleri Konferansları ve 1978'den beri devam eden Pasifik Orduları Yönetim Seminerleri verilebilir. Bu konferanslarda Asya-Pasifik ile Hint Okyanusu ülkeleri orduları önemli güvenlik konularını istişare etme imkânı bulabilmektedirler. Diğer yandan afetlerde ve rehine krizlerine karşı ortak deniz tatbikatlarına bölge ülkeleriyle katılım sağlamaktadır. Singapur zırhlı birlikleri her yıl düzenli olarak Avustralya Shoalwater Bay Eğitim Merkezi'nde tatbikat gerçekleştirmektedirler. Hava Kuvvetleri de ülkedeki alanın darlığı nedeniyle eğitimlerini ABD, Fransa, Avustralya ile Bruney de kısa dönemli olanları ise Endonezya ve Tayland'da yapmaktadırlar. Deniz Kuvvetleri ise FPDA kuvvetlerinin yıllık Güney Çin Denizi tatbikatlarına, Hindistan ile Hint Okyanusu'nda denizaltı tatbikatına, Avustralya ve ABD ile yerel sulardaki denizaltı tatbikatlarına katılım göstermektedir. Simülasyon eğitimleri de ülke topraklarının yetersiz oluşu nedeniyle ordunun en önem verdiği eğitim metodu

haline gelmiştir. (Ministry of Defense, 2000: 33-37) İlâveten Savunma Bakanlığı'na bağlı, Savunma Bilim Kurumu 1972'de faaliyete geçerek yeni teknolojilerin orduya entegre olması için araştırma geliştirme projelerini sürdürmektedir. Elektronik savaş, yeni dijital teknolojiler, güçlü zırh inşası gibi alanlarda ordu için faaliyetler sağlanmaktadır.

Diplomasi, güvenli bölgeler inşa etmede ve ordunun ikili ve çoklu ülkelerin ordularıyla kapasitesini geliştirmede etkin olduğu görülmektedir. Caydırıcılık konusunda ise 1970 başlarında kabul ettikleri, 'Poisoned Shrimp-Zehirli Bücür/Ufaklık1 strateji uygulanmıştır. Yutulması kolay ama hazmetmesi zor bir ülke olarak kendilerini zehirli bir cüce tanımlamışlardır. (Richardson [web] 2004) Singapur ordusunun deniz alanında başlattığı savunma hattı, karada sürdürülecek şehirler korunacaktır. Yine de savunma yetersiz kalsa da beş ülke savunma anlaşması kapsamında Singapur'a anlaşma içerisinde olan diğer ülkeler yardım edecektir. Orta savunma anlaşması caydırıcı bir nitelik taşımaktadır. Uygulanan bir başka caydırıcı strateji de İsrail örnek alınarak, düşmanlara karşı 'önleyici savunma' stratejisi uygulanmaktadır. Bu stratejide temel iki amaç, adanın düşman ateşinden direk korunması için bir stratejik derinlik oluşturmak ve su kaynaklarını (Skudai ve Kota Tinggi Su Pompa Merkezleri) korumak için çatışma alanını ileriye doğru getirmektir. Malezya'ya yönelik olası bu ülkede bir çatışma durumunda Hava Kuvvetleri aracılığı ile üstünlük kurmak ve Malakka Boğazı ile Singapur Boğazı'nın güvenliğini sağlamak bu stratejinin bir parçasıdır. Sürekli bu tarz bir çatışmaya hazırlık için askeri tatbikatlar yapılmaktadır. (Huxley, 2000: 56-60)

Soğuk Savaş döneminde, komünizm ideolojisinin yayılcı siyaseti 1950-60'lar da ülkeyi iç ayaklanmalarla sarsmış, başarılı operasyonlarla bu tehdit bertaraf edilmiştir. Hristiyan-Müslümanlar toplulukları arasında 11-13 Aralık 1950'de çıkan Maria Hertogh⁶ ayaklanmaları ile Çin ve Malay nüfus arasında patlak veren 1964 ayaklanmaları⁷ toplumsal açıdan en kötü olaylar olarak tarihe geçmiştir. Bölgesel güvenlik sorunları içerisinde, en çok yakın komşularından tehdit algılanmıştır. Singapur'un Malezya ile birleşmesine

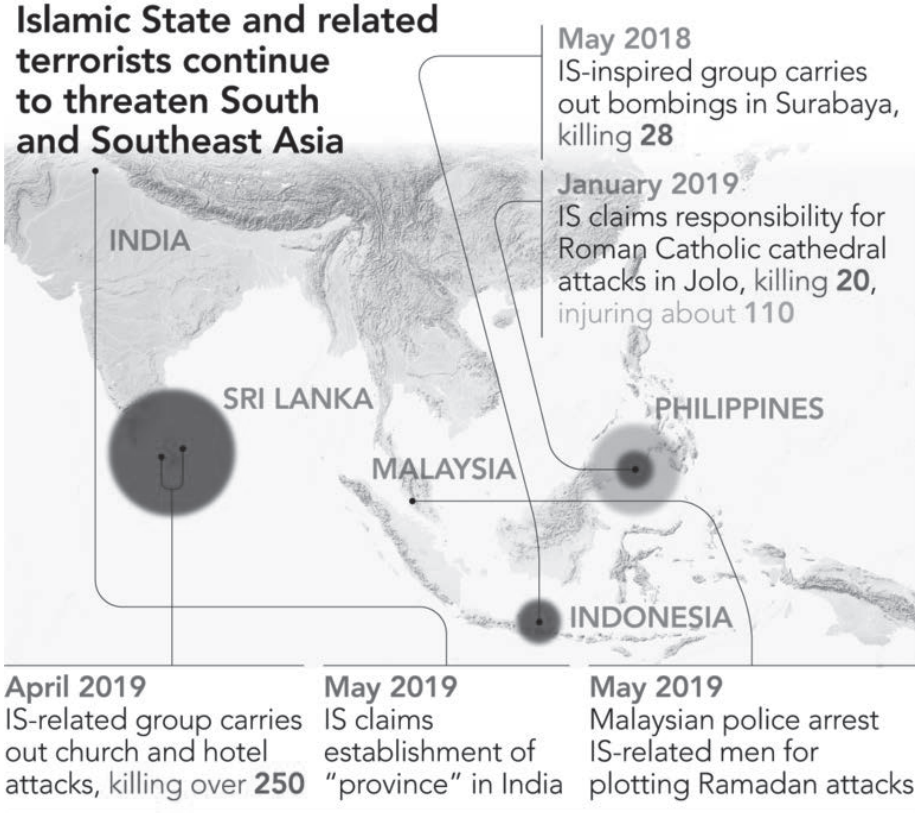
⁶ Müslümanlar tarafından büyütülen bir kız çocuğunun, mahkeme kararı ile Hristiyan anne babasına geri verilmesi sonrası yaşanan olaylar. Daha detaylı bilgi için bkz., Singapore Infopedia -a https://eresources.nlb.gov.sg/infopedia/articles/SIP_83_2005-02-02.html

⁷ 1964 ayaklanmaları, Singapur'un Malezya federasyonuna katılmasıyla Çinli ve Malay grupları arasında ilki Mevlit kandili sırasında 21 Temmuz, diğeri de 2 Eylül'de meydana gelmiştir. Bkz., Singapore Infopedia -b https://eresources.nlb.gov.sg/infopedia/articles/SIP_45_2005-01-06.html

Endonezya karşı çıkmış, 10 Mart 1965 yılında ülkede panik ve korku yaratmak için MacDonald evi bombalanması gerçekleşmiştir. 31 Ocak 1974 yılında Pulau Bukom'da bulunan Shell petrol rafinerisi iki Japon Kızıl Ordu ve iki Filistin Kurtuluş Örgütü üyesi tarafından ele geçirilerek, Güney Vietnam'a petrol sevkiyatının durdurulmasına çalışılmıştır. ABD'nin yardımıyla operasyon başarılı ile sonuçlanmıştır. 26 Mart 1991 yılında Malezya'dan kalkan Singapur Havayolları'na ait SQ117 uçağı, dört Pakistan Halk Partisi üyesi tarafından Pakistan Başbakanı Benazir Bhutto'nun eşinin serbest kalması koşulu ile rehin alınmıştır. Orduya ait komando birliğinin operasyonu sonucu teröristler öldürülerek başarı ile sonuçlanmıştır. (National Security Coordination Centre, 2004: 19-21) Tüm bu geçmiş olaylardan sonra ülkenin güvenliği açısından kritik alanlar olarak hava-deniz güvenliği, kara ulaşımı, sınır kontrolü ve stratejik alt yapılar belirlenmiş ve bu alanlarda önemli ölçüde savunma imkânları güçlendirmişlerdir. İdeolojik bölünme, etnik çatışma riskine karşı 1996'da *Ulusal Eğitim Programı* başlatılmıştır. Çok kültürlü ve etnik yapıdaki nüfusu bir bayrak altında eğitim yolu ile birleştirmeyi hedefleyerek, toplumsal güvenlik sorunlarını kontrol altında tutma hedeflenmiştir.

El Kaide bağlantılı, Güney Doğu Asya'da şeriatla yönetilen bir İslam devleti kurmayı hedefleyen ve 1993'de Endonezya'da Ebu Bekir Beşir ile Abdullah Sungkar tarafından kurulan İslam Cemaati (Jemaah Islamiyah) terör örgütü faaliyetleri, Singapur içinde bir tehdittir. İki Müslüman ülke arasında bulunan Singapur, tarihsel olarak hem İngiltere hem de ABD ile yakın ilişki içerisinde. Ülke içinde bulunan Müslüman kökenli vatandaşlar arasında sempati duyan ya da militan seviyesinde örgüt üyesi bulunmaktadır. Singapur polisi tarafından tutuklanan kişilere göre terörist profili, eğitilmiş, iş sahibi ve aileleri olan bireylerden oluşmaktadır. Kurulacak İslam devleti sınırları içerisinde Malezya ile birlikte Singapur'un da olması, ABD'nin Irak ve Afganistan operasyonlarına verilen destek nedeniyle, küresel terör tehdidi konularını ülke gündemine taşımıştır. Aynı zamanda Filipinler'de faaliyette bulunan Moro İslami Özgürlük Hareketi (MILF) üyeleri de ülke içinde aktiftir. Suriye merkezli Irak-Şam Devleti terör örgütü (DAEŞ) 2015 yılından sonra bölgede görülmeye başlanmış, 2018'de önemli Güneydoğu Asya liderlerinin (Endonezyalı Bahrun Naim ve Malezyalı Muhammed Wanndy Bin Jedi) ölümüyle güçleri zayıflamıştır. Halen Endonezya'da Ansharut Daulah Cemaati DAEŞ bağlantılı faaliyetlerini sürdürmektedir. Terör örgütü üyesi olarak tutuklanan Singapur vatandaşı sayısı 22 kişi olmuştur. (Singapore Minister of Home Affairs [web] 2019a). Aşağıdaki

haritada 2019'da Güney Doğu Asya bölgesinde DAESŞ bağlantılı silahlı terör grupları tarafından gerçekleştirilen saldırılar görülmektedir. El Kaide dışında DAESŞ'a bağlı Malezya'da beş, Endonezya'da 18 ve Filipinler'de 3 terör örgütü faaliyet göstermektedir. Singapur'un Müslüman halkı içerisinde bu örgütlere ilgi duyabilen kitleler vardır.

Şekil 5. Güney Doğu Asya'da DAESŞ ve Onunla Bağlantılı Terör Eylemleri.
Kaynak: (Markar [web] 2019)

2004 yılında yayınlanan *Singapur Terörle Mücadele Ulusal Güvenlik Strateji Belgesi*⁸ yakın bölgesindeki ülkelerde bulunan terör örgütlerine yönelik mücadele politikalarının ana hatları belirtilmiştir. Öncelikle mücadele edecek devlet kurumları saptanmıştır. Birbiriyle koordineli çalışan

⁸ Bkz., 2004 Singapur Terörle Mücadele Ulusal Güvenlik Strateji Belgesi, <https://www.files.ethz.ch/isn/156810/Singapore-2004.pdf> (Ulaşım Tarihi 15. 11. 2019).

üç birim Başbakanlığa bağlı Ulusal Güvenlik Sekreterliği, İç Güvenlik Ofisi ve Ortak Terörizmle Mücadele Merkezi görevlendirilmiştir. *Önleme-Koruma-Karşılık Verme* kapsamında bütünleşik bir terörle mücadele stratejisi belirlenmiştir. Önlemede amaç insan kaybı, ekonomik zarar ve mal kayıpları olmadan savunmayı gerçekleştirmektir. Bunun için etkili diplomasi, güçlü istihbarat ağı ve sınır kontrolü önem taşımaktadır. (National Security Coordination Center, 2004: 43)

BM Güvenlik Konseyi tarafından kabul edilen 2001 tarihli 1373 kararnamesi ve Aralık 2001'de kabul edilen El Kaide terör örgütüyle ilgili finansal ve askeri mücadele kararları doğrultusunda, ilgili birimler önleyici stratejiler geliştirmiştir. 2002 yılında ASEAN bünyesinde ortak bir istihbarat birimi oluşturularak, üye ülkeler arasında terör örgütleri konusunda bilgi paylaşımı yapılmaktadır. Yoğun istihbarat paylaşımının getirdiği faydalardan iki tanesi Şubat 2010'da yeniden yakalanan Singapur İslam Cemaati lideri Mas Selamat Kastari, Malezya Johor eyaletinde (BBC [web] 2010), onun yardımcısı Arifin Ali 2003'de Tayland'da yakalanmıştır. Koruma açısından enerji ve su kaynaklarından oluşan kritik alt yapı kurumlarının güvenliği artırılmıştır. Strateji belgesine göre hedeflerinde Amerikan ve Batı kurumlarına ait binalar yer almakta ve araçla bombalama terör eylemleri planladıkları belirlenmiştir. Bu eylemlerin başarıya ulaşması durumunda en çok Singapur ekonomisinin zarar göreceği ve yatırım olanaklarının azalacağı düşünülmüştür. Bu nedenle hem ideolojik hem askeri uzun dönemli topyekûn terörle mücadele politikaları uygulanmaya konmuştur.

İdeolojik mücadele de önemli merkez, *Uluslararası Siyasi Şiddet ve Terörizm Araştırmaları Merkezi* (International Centre for Political Violence and Terrorism Research–ICPVTR)'dir. Radikalizme neden olan unsurları saptamak, bu alanda mücadele etmek için politikalar geliştirmek, programlar düzenlemekle merkez görevlidir. (Refworld [web] 2018) Geçmişte Müslüman-Hıristiyan, Çin-Malay toplulukları arasındaki uyuşmazlıklardan çıkan ayaklanmalar nedeniyle, 2001 sonrası İslami radikal terör örgütlerinin ideolojisi de Singapur toplumunun istikrarı için tehdit görülmüştür. Batılı ülkeleri *Dar'ul Harp* alanı olarak gören ve bu ülkelerle iş birliği yapan laik ülkeleri de hedef tahtasına koyan terör örgütleri, etnik ve dini açıdan çok kimlikli bir ülkeyi istikrarsızlaştırabilme tehdidi taşımaktadırlar. Bu nedenle Merkez bünyesinde 11 Eylül 2001'den beri '*İrklar Arası Güven İnşası Çemberleri*' (Inter-Racial Confidence Circles IRCC's) yaratarak, sosyal uyum devam ettirilmeye çalışılmıştır. Dini ve toplulukların liderlerinin

birbirlerini daha iyi anlamaları, hoşgörü kültürünün yerleşmesi için önemli platform görevi sürdürmüşlerdir. Okul, sivil toplum kuruluşları, şirketler gibi alanlarda da bu çemberler yaygınlaştırılarak, sosyal çatışmalar önlenmeye çalışılmıştır. 1965’de bağımsızlık kazanmış, 54 yıllık genç bir ülke için topyekûn güvenlik yapılanmasının sosyal yanını bu çalışmalar içermektedir. (National Security Coordination Center, 2004: 64-65)

Diğer yandan terör örgütlerinin ideolojisiyle mücadele kapsamında, Singapur hükümeti 23 Nisan 2003’de bir *Din Rehabilitasyon Grubu* (Religious Rehabilitation Group) kurmuştur. Din adamlarının destek verdiği bu grup bünyesinde, İslam Cemaati örgütünün yanlış söylemlerini ortaya koyarak karşı ideoloji geliştirilmesi, dini radikalizme karşı Müslüman gruplar için doğru din eğitiminin organize edilmesi sağlanmıştır. Forumlar ve sohbetler şeklinde hedef kitleye ulaşılmaya çalışılmıştır. Diğer yandan terörizmle mücadelede yumuşak yaklaşım olarak, hükümet İslam Cemaati terör örgütünün ailelerine ulaşarak, eşleri hapisanede olanlara mali yardım yapma ve çocuklarının eğitimine ayrı önem vererek gelecekte terör örgütü mensubu olmalarını engellemeye çalışmıştır. Psikolojik ve duygusal destek, rehabilitasyon grubu gönülleri aracılığı ile düzenli ziyaretler yapılarak sağlanmaya çalışılmıştır. Toplumsal açıdan Müslüman kesimde kalpleri ve zihinleri kazanmak için devlet adına önemli bir yumuşak terörle mücadele politikası yürütülmüştür. Ülkedeki tüm Müslüman örgütleri bir araya gelerek, bu tarz İslami istismar eden örgütlerin ideolojilerini reddettiklerini açıklamış, kamuoyunu etkilemeye çalışmışlardır. Diğer yandan ülkede yaşayan Müslümanlar için bir Singapur Müslüman kimliği belirlenme faaliyetleri yapılmıştır. Toplumu kutuplaştırmaya çalışan ve bu şekilde taban bulmak isteyen terör örgütlerine karşı bir önlem olarak düşünülmüştür. Fanatik olanlar üzerinde çok fazla bir etki yapmazken, yumuşak araçlarla toplumu yönlendirebilme imkânı sağlaması açısından etkili bir terörle ideolojik mücadele politikası hayata geçirilmiştir. (Hassan and Pereire, 2006: 5-8)

Güney Doğu Asya’da, Suriye merkezli DAESH grupların görünür hale gelmesi ve Singapur’dan Suriye’ye gidenlerin olması, yakalanan örgüt sempatizanları hükümetin topluma yönelik yeni bir güvenlik önlemini gündeme getirmiştir. Terörizm tehdidine karşı toplumsal bir mücadele yöntemi olarak, SGSecure *Hareketi* olarak 2016 yılında bir program başlatmışlardır. Bu hareket kapsamında toplumu terörizme karşı duyarlı hale getirme, eğitme ve karşılık vermek için örgütleyerek terör eylemlerini

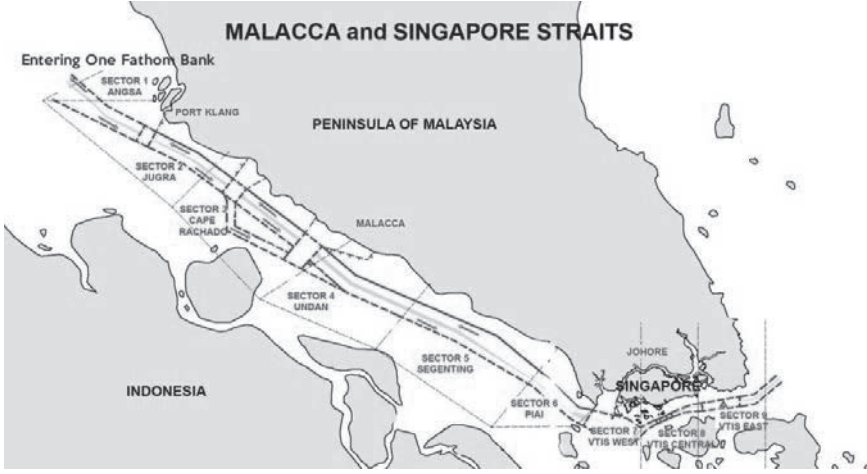
engellemek hedeflenmiştir. İçişleri Bakanlığı personeli, gönüllü ekip ve toplum liderlerinden oluşan ekipler ev ziyaretleri yaparak halkı bilinçlendirmeye çalışmaktadırlar. Terörün hedefindeki öncelikli beş sektörde (gıda ve içecek, eğlence, turizm, ulaştırma, perakende) yer alan şirket temsilcilerine terörizmle mücadele seminerleri verilmiştir. Sosyal yardım programları kapsamında, ilkökul ve ortaokul öğrencilerine SGSecure temalı kitaplar verilerek bilinçlendirilmeleri sağlanmaktadır. Üçyüzden fazla din kurumları ve örgütlenmelerine terör konusunda eğitim verilmiştir. Terörle ortaya çıkabilecek krizlere karşı müdahale edebilmek için halka ve şirketlere yönelik sertifika programları düzenlenmiştir. (Singapore Minister of Home Affairs [web] 2019b)

Singapur, şehirlerini dijitalleştiren ve akıllı şehir modeline dönüştüren ilk ülke sayılmaktadır. Kompleks bir yapı içerisinde belediye hizmetleri, özel ve kamu binaları, şirketler, şehir ulaşımı, halk yaşam alanları, su-enerji-hava güvenliğini kapsamaktadır. Nesnelerin interneti (IoT teknolojisi), sensörler, akıllı telefonlar üzerinden veri akışı sağlanabilen ve kontrol edilebilen akıllı şehir sistemlerinin en büyük güvenlik tehdidi, bu dijital yapıya yönelik siber saldırılardır. (Pandey, Golden, Peasley and Kelkar [web] 2019) Dijital akıllı bir şehir devletine dönüştüğü için siber güvenlik önem kazanmıştır. 2016 yılında kurulan *Siber Güvenlik Ajansı* (Cyber Security Agency), bankacılıktan ulaşımaya kadar birçok alanda, dört ana prensip çerçevesinde siber güvenlik sağlamaya çalışmaktadır. Kritik enerji ve su kaynaklarının siber saldırılara karşı korunması bu ajansın birincil görevleri arasındadır. Toplum siber suçlar ve veri güvenliği konusunda bilinçlendirmek, yeni iş alanlarına genç nüfusu yönlendirmek ve sınır aşan siber suçlarla mücadelede uluslararası iş birliğini sağlamak ajansın diğer görevleri arasındadır. 16 Mart 2018'de yayınlanan *Siber Güvenlik Yasası* (Cyber Security Act), siber tehditlere karşı alınması gerekli önlemleri, siber güvenliği sağlayacak kurumları, kritik alt yapıların siber saldırılara karşı güçlendirilmesiyle ilgili mevzuatı içermektedir. (Singapore Status Online [web] 2018)

Güvenlik personelinin terörle ve suçlarla mücadelesinde son teknoloji ekipmanları kullanılması ülke içi güvenliği için öncelik verilmiştir. *Polcam 2.0* kapsamında kapalı video kamera sistemleri arttırılırken, yollar üzerinde bulunan *hit and run detektör* sistemiyle olayların hızlıca tespit edilip müdahalenin gerçekleştirilmesi sağlanmaktadır. Polis arabalarında yer alan online sistemler veri akışı sağlarken, güvenlik personelinin taktığı özel

gözlükler ve kasklarında yer alan online sistemler anlık bilgilendirmeyi gerçekleştirmektedir. Akıllı ambulans sistemi kapsamında nasıl müdahale edilmesi gerektiğini gösteren ekran araçlara eklenmiştir. *I- Witness* programı halkın şahitliğine imkân veren bilgi ve resim programını ilgili görevlilere bildirilmesini sağlamaktadır. Mekanik dış iskelet teknolojisi (exoskeleton teknolojisi) itfaiye, arama kurtarma ve sağlık görevlilerine destek vermek amaçlı eklenmiştir. Kimyasal saldırılara karşı kullanılmak üzere *topluluk kimyasal madde arındırma oto araçları* iç güvenlik ekipmanlarına dâhil edilmiştir. Yangın ve patlamalarda kullanılmak üzere *insansız itfaiye araçları* görev yapabilmektedir. Yapay zekâ programı *AI remote* uygulaması, polislerin cep telefonlarında şüpheli şahıs teşhis, hırsızlık ve kaçırılma olaylarında kullanabildikleri programlar arasındadır. (Singapore Minister of Home Affairs [web] 2019c) 2020 yılında tamamlanacak olan *Ulusal Dijital Kimlik projesi*, Singapur vatandaşlarının göz, yüz, ses, parmak izi bilgilerinin yer aldığı biyometrik kimlik tanımlama sistemi gerçekleştirilmiştir. (Macaulay [web] 2019) Aynı zamanda Hollanda'dan sonra dünyada ikinci ülke olarak insansız otomobiller ulaşımda faaliyete geçecektir. 2022'de sürücüsüz otobüs ve kamu araçları da toplum içinde görünür olacağı belirtilmiştir. (CIO Middle East [web] 2019b)

Deniz güvenliğini, 1989 yılından itibaren Malakka ve Singapur Boğazı çevresinde, artan bir şekilde devam eden korsanlık ve terör faaliyetleri tehdit etmektedir. Aşağıdaki haritada görüldüğü gibi iki boğazın yapısının dar olduğu ve çevresinde birçok küçük ada, mağara, koylar bulunması korsanlar ve teröristler için kolay saklanmaya fırsat vermektedir. Üç ülkenin Malezya, Endonezya ve Singapur sahil güvenlik ve deniz kuvvetleri ancak ülkelerin deniz sınırları boyunca sınırlı hareket edebilmekte, takibi zorlaştırmakta bu da korsanlara kaçma imkânı sağlamaktadır.

Şekil 6. Malakka ve Singapur Boğazları.

Kaynak: (Marine Electronic Highway[web])

Yük gemilerine yönelik silahlı soygun, korsanlık faaliyetleri ve deniz terörizmi bölgenin jeopolitik ve stratejik konumundan ortaya çıkmıştır. (Carpenter and Wienczek, 1996: 79) 2004 yılında İslam Cemaati terör örgütü ile bağlantılı Abu Sayyaf silahlı örgütü, Super Feribot 14'ü bombayla batırarak 116 sivilin ölümüne neden olmuştur. Abu Sayyaf ve Moro İslami Özgürlük Hareketi örgütlerinin hedefinde aynı zamanda Amerikan donanma personeli ve küçük gemileri olmuştur. (Counter Extremism Project [web] 16) Singapur bu güvenlik sorununu uluslararası güç ile çözmeyi mümkün görünce, Malezya ve Endonezya üç ülke arasında oluşturulan bir güvenlik ağı (devriye) ile başarılabilirliğini savunmuş ve bunu 2004 yılında hayata geçirmişlerdir.

Terör önlemleri kapsamında, ABD'nin konteyner güvenliği girişimine katılan ilk Asyalı ülke, Singapur olmuştur. İlegal deniz taşımacılığında bomba malzemeleri ve silahlara karşı oluşturulan bu girişim, özellikle limanlarda ABD'ne yük getirilmeden önce konteynerleri inceleyerek istihbarat veri tabanı oluşturmak ve gerekirse ülkeye girişine engel olmak için hayata geçirilmiştir. Singapur limanları, Amerika'ya giden malların üçte ikisi için bir depo alanı görevi gördüğü için, Amerikan ulusal güvenliği açısından kritik öneme sahiptir.

Küresel politikalar izleyen bir şehir devleti olarak, uluslararası barış ve güvenliğe katkı sağlamak için 1989 yılından itibaren BM Barış operasyonlarına asker göndermiştir. 1991'den beri Kuveyt'te bulunan BM

Irak-Kuveyt Gözlemci Misyonu (UNIKOM) faaliyetlerine askeri gözlemci, 1993 yılında BM Kamboçya Ulus ötesi Otoritesi'ne (UNTAC) seçimleri gözlem için bir ekip gönderimi ve askeri yardım malzemesi verilmesi, 1997'de Guatemala'da bulunan BM MINUGUA askeri gözlemci heyetine tıbbi personel gönderimi, 1997-98 arası BM Afganistan Özel Misyonuna (UNSMA) askeri danışman görevlendirilmesi, Doğu Timor'da bulunan Uluslararası Güce (INTERFET) lojistik, tıbbi ve askeri yardım desteği verilmiştir. (Ministry of Defense, 2000: 24-25)

Küresel ısınma ülkenin yok oluşuna neden olabilecek ciddi bir tehdit içermektedir. Deniz seviyesinin yükselmesi ada devletini sona erdirebilir. Halen yaklaşık beş metre deniz seviyesinden yukarıda olan ülkenin, geniş hacimli denizin yükselmesiyle yaşamın riske girebileceği bilinmektedir. Su kaynakları, gıda güvenliği, türlerin çeşitliliği ve halk sağlığı da küresel ısınmadan dolayı risk altındadır. Bu nedenle Küçük Ada Devletler İttifakı içerisinde aynı sorunu yaşayabilecek devletlerle çözüm üretmeye çalışılırken, Kuzey Kutup Bölgesi Komisyonu'nda gözlemci devlet ile 2015 Paris İklim Anlaşması'nı imzalayarak küresel ısınma konusunda önlem almaya gayret etmektedir.

SONUÇ

Güney Doğu Asya'da yer alan bir ada devleti Singapur, tam bağımsızlıktan günümüze kadar önemli başarıları sağlamış model alınan bir ülkedir. Ekonomik gelişme düzeyi, teknolojiye verilen önem, dış politikada ekonomik diplomasi, tarafsız politika, çatışmaların barışçıl sonuçlanması için diplomatik arabuluculuk görevleri gibi bulunduğu bölgede etki yaratan bir ülkedir. Büyük güçlerin günümüzde rekabet alanının ortasında kalan ülke, bunu dengeli bir politika izleyerek varlığını sürdürmeye çalışmaktadır. İngiltere yönetiminin tarihte etkisi altında kalan ülkenin dış politikasında da ABD'den çok İngiltere'nin etkisi görülebilmektedir.

Kuzey Kore'nin nükleer faaliyetleri, Güney Çin Denizi'nde yer alan adaların kıta sahanlığında bulunan madenler konusunda egemenlik çekişmesi ile Malakka Boğazı'nda yük gemilerine yönelik korsanlık ve silahlı hırsızlık olayları, Rusya, Hindistan, ABD-Çin arasında jeopolitik rekabet, Çin'in Tayvan ve Hong Kong sorunu, Japonya'nın yeniden askeri alanda güçlenmeye başlaması, radikal İslami terör grupları gibi bölgesel güvenlikle ilgili konular, ülkenin güvenliğini de etkilemektedir. Özellikle küresel

ısınma sonrası oluşabilecek olaylar adanın yok olmasıyla sonuçlanabilir. Tüm bu güvenlik sorunlarına çok yönlü diplomatik faaliyetler ile çözüm bulmaya çalışmakta, kendi savunmasını güçlendirerek hayatta kalmaya çalışmaktadır. Kamboçya'nın Vietnam'ı 1978 yılında işgal etmesinden sonra verdiği tepki ve Vietnam'ın özgürlüğe kavuşturulması için gösterdiği diplomatik faaliyetler, kendi egemenliği ve bağımsızlığı dışında diğer küçük devletlerinde bağımsızlığına gösterdiği önemi ortaya koymaktadır.

Küçük bir ada devletinin istikrarlı ve güçlü bir ekonomik model olması, diğer küçük devletlere örnek olmasının yanında Çin gibi dünyanın ikinci ekonomik gücüne ilham vermiştir. ABD'nin Orta Doğu'da mikro devlet yaratma stratejisinin temelinde de Singapur örneği önem taşıdığı söylenilebilir. İstikrarsız, çatışmacı ve dünya sistemine entegre olmamış Orta Doğu ülkelerinin üç ya da dörde bölünerek mikro devlet olması (uluslararası ilişkiler literatüründe Balkanlaşma olarak nitelendirilen siyasi sınır değişikliği) ekonomik ve güvenlik alanında bir Singapur modeli yaratma idealini de taşımaktadır. Singapur sahip olduğu bu özellikler açısından dünya sisteminde önemli bir yere sahip olduğunu söyleyebiliriz.

KAYNAKÇA

- Alliance of Small Island States, <https://www.aosis.org/about/>(Erişim Tarihi 18.11.2019)
- Archer, C., Bailes, A. J. K., Wivel, A. (2014) "Setting The Scene: Small States and International Security " in *Small States and International Security: Europe and Beyond*, (ed) Anders Wivel, Alyson JK Bailes and Clive Archer, Routledge Pub, s. 3-26.
- Barzilai, A. (2004), "A Deep Dark Secret Love Affair", *Haaretz*, (16.07.2004) <https://www.haaretz.com/1.4758973> (Erişim Tarihi 18.11.2019)
- BBC (2010), "Malaysia Hands Over Terror Suspect Kastari to Singapore", (24.08.2010) <https://www.bbc.com/news/world-asia-pacific-11406014> (Erişim Tarihi 16.11.2019)
- Carpenter, M. W. and Wiencek, G. D. (1996) "Maritime Piracy in Asia", in *Asian Security Handbook : An Assessment of Political Security Issues in the Asia-Pacific Region*, (ed) W.M. Carpenter and G. D. Wiencek, New York : M. E. Sharpe.
- CIA (2019) The World Fact Book "Singapore", (05.11.2019) <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/sn.html> (Erişim Tarihi 10.11.2019)

- CIO Middle East (2019), "Singapore Ranked Second Most Prepared Country in The World to Adopt AVs", (13.02.2019), <https://www.cio.com/article/3340257/singapore-ranked-second-most-prepared-country-in-the-world-to-adopt-avs.html> (Erişim Tarihi 15.11.2019)
- Chowdhury, A. I. (2010), "The Global Governance Group (3G) and Singaporean Leadership: Can Small be Significant?" *ISAS Working Paper*, (19.05.2010) https://www.files.ethz.ch/isn/116447/ISAS_Working_Paper_108_-_Email_-_The_Global_Governance_Group_19052010134423.pdf (Erişim Tarihi 15.11.2019)
- Counter Extremism, "Abu Sayyaf Group (ASG)", https://www.counterextremism.com/sites/default/files/threat_pdf/Abu%20Sayyaf%20Group%20%28ASG%29-10172019.pdf (Erişim Tarihi 17.11.2019)
- Dahl, A. S. (1997) "To Be or Not To Be Neutral : Swedish Security", in *The Post Cold War Era*, in *The National Security of Small States in a Changing World*, (ed) Efraim Inbar and Gabriel Sheffer, Besa Studies in International Security, Frank Cass Publishers, s. 175-197.
- Hassan, H. B. M. and Pereire, G. K. (2006), "An Ideological Response to Combating Terrorism- The Singapore Perspective", *Small Wars and Insurgencies*, 17 : 4, s. 458-477.
- Hit and Run Dedektör sistemi YouTube (2016), " The Future of Security: An Active Role in Keeping the Community Safe", (29.03.2016) https://www.youtube.com/watch?time_continue=2&v=o2RO7Ykxtqc&feature=emb_title (Erişim Tarihi 11.11.2019).
- History SG, "Shared Values Are Adopted 15 January 1991", <http://eresources.nlb.gov.sg/history/events/62f98f76-d54d-415d-93a1-4561c776ab97> (Erişim Tarihi 14.11.2019).
- Hsiao, R. (2019), "A Preliminary Survey of CCP Influence Operations in Singapore", *China Brief Jamestown Foundation*, Vol 19, Issue 13, July 2019, <https://jamestown.org/wp-content/uploads/2019/07/Read-the-07-16-2019-CB-Issue-in-PDF1.pdf?x28725> (Erişim Tarihi 20.11.2019).
- Huxley, T. (2000), *Defending The Lion City: The Armed Forces of Singapore*, St. Leonards, NSW: Allen & Unwin.
- Geopolitical Monitor (2017), "Fact Sheet: Kunming -Singapore High Speed Rail Network", (19.12.2017), <https://www.geopoliticalmonitor.com/fact-sheet-kunming-singapore-high-speed-rail-network/> (Erişim Tarihi 18.11.2019).
- Giovannini, G. and Schibotto, E. (2015), "Singapore and The Asian Century", *The Diplomat*, (19. 02. 2015) <https://thediplomat.com/2015/02/singapore-and-the-asian-century/>(Erişim Tarihi 11.11.2019)

- International Court of Justice (2008), "Sovereignty over Pedra Branca / Pulau Batu Puteh, Middle Rocks and South Ledge (Malaysia / Singapore)", <https://www.icj-cij.org/en/case/130> (Erişim Tarihi 10.11.2019).
- IISS Shangri - La Dialogue 2019, <https://www.iiss.org/events/shangri-la-dialogue/shangri-la-dialogue-2019> (Erişim Tarihi 10.11.2019).
- Jayakumar, S. (2016), "The Four Rs Behind the Unhappiness", *The Strait Times*, (06.09.2016), <https://www.straitstimes.com/opinion/the-four-rs-behind-the-unhappiness> (Erişim Tarihi 15.11.2019).
- Ken, L. W. (1982), "The Strategic Significance of Singapore in Modern History", *The Great Circle*, Vol 4, No 1, (April 1982), s. 25-40.
- Keohane, R. (1969), "Lilliputians' Dilemmas: Small States in International Politics", *International Organization*, Spring 1969, Vol 23, Number 2, s. 291-310.
- Lai, L. (2019), "Parliament: Vivien outlines foreign policy challenges Singapore faces and How it will overcome them", *Straits Times*, (01.03.2019).
<https://www.straitstimes.com/politics/parliament-vivian-outlines-foreign-policy-challenges-singapore-faces-and-how-it-will>, (Erişim Tarihi 11.11.2019).
- Lau, T. S and Kadir, A. K. (1995), "Singapore's Foreign Relations" in *Public Policies in Singapore: Changes in 1980s and Future Signposts*, (ed) Linda Low and Toh Mun Heng, Singapore Times Academic Press.
- Leifer, M. (2000), *Singapore's Foreign Policy Coping with Vulnerability*, London: Routledge Publ.
- Li, C. (2018), "Connecting to the World: Singapore as a Hub Port", *Singapore Civil Service College*, (06.07.2018), <https://www.csc.gov.sg/articles/connecting-to-the-world-singapore-as-a-hub-port> (Erişim Tarihi 25.11.2019).
- Macaulay, T. (2019), "How the Singapore Government Supports the Country's Tech Scene", *CIO Middle East*, (24.07.2019). <https://www.cio.com/article/3299480/how-the-singapore-government-supports-the-country-s-tech-scene.html> (20.11.2019) .
- Macro Trends (2019), "Singapore GNP 1962-2019", <https://www.macrotrends.net/countries/SGP/singapore/gnp-gross-national-product> (Erişim Tarihi 25.11.2019).
- Marine Electronic Highway, "Safe Passage the Straits of Malacca and Singapore", <http://mehsoms.net/maritime-safety/straits-reporting/> (Erişim Tarihi 18.11.2019).
- Markar, M. M. (2019), "Islamic State Sneaks into Asia through Family Terror Cells", *Nikkei Asian Review*, (21.05.2019), <https://asia.nikkei.com/Spotlight/Asia-Insight/Islamic-State-sneaks-into-Asia-through-family-terror-cells> (Erişim Tarihi 15.11.2019).

- MINDEF Singapore-a, "Total Defense", <https://www.mindef.gov.sg/web/portal/mindef/defence-matters/defence-topic/defence-topic-detail/total-defence> (Erişim Tarihi 20.11.2019).
- MINDEF Singapore-b, "Defense Science & Technology", <https://www.mindef.gov.sg/web/portal/mindef/defence-matters/defence-topic/defence-topic-detail/defence-science-and-technology> (Erişim Tarihi 18.11.2019).
- MINDEF Singapore-c, "3G SAF", <https://www.mindef.gov.sg/web/portal/mindef/defence-matters/defence-topic/defence-topic-detail/3g-saf> (Erişim Tarihi 20.11.2019).
- Ministry of Defense Singapore (2000), *Defending Singapore in the 21st Century*, <https://www.files.ethz.ch/isn/156809/Singapore-2000.pdf> (Erişim Tarihi 10.11.2019).
- National Security Coordination Center (2004), *The Fight against Terror Singapore's National Security Strategy*, <https://www.files.ethz.ch/isn/156810/Singapore-2004.pdf> (Erişim Tarihi 15.11.2019).
- NG, I. (2010), *The Singapore Lion: A Biography of S. Rajaratnam*, Singapore: ISEAS Yusof Ishak Institute.
- Pandey, P., Golden, D., Peasley, S. and Kelkar, M. (2019), "Making Smart Cities Cybersecure", Deloitte Insights, (11.04.2019) <https://www2.deloitte.com/us/en/insights/focus/smart-city/making-smart-cities-cyber-secure.html?id=us:2sm:3tw:4smrctiti::6fed:20190429200500:2247575374&linkId=66702406> (Erişim Tarihi 20.11.2019).
- Puigrefagut, A. (2018), "China and India fight For The Gates of the Strait of Malacca", *Universidad de Navarra, Global Affairs and Strategic Studies*, (19.01.2018) <https://www.unav.edu/web/global-affairs/detalle/-/blogs/china-and-india-fight-for-the-gates-of-the-strait-of-malacca> (Erişim Tarihi 15.11.2019).
- Raska, M. (2016), *Military Innovation in Small States: Creating A Reverse Asymmetry*, New York: Routledge Publ.
- Refworld (2018), "Country Terrorism Reports on Singapore 2017 (19.09.2018) <https://www.refworld.org/docid/5bcf1f8213.html> (Erişim Tarihi 18.11.2019).
- Richardson, M (2004), "Singapore's Poison-shrimp Defense", *South China Morning Post*, (06.02.2004) <https://www.scmp.com/article/443461/singapore-poison-shrimp-defence> (Erişim Tarihi 18.11.2019).
- Rothstein, L. R. (1968), *Alliances and Small Powers*, New York: Columbia University Press.
- Shaw, N. A. (2017), "MI5 and the Cold War in South-East Asia: Examining the Performance of Security Intelligence Far East (SIFE) 1946-1963", *Intelligence and National Security*, 32: 6, s. 797-816.

- Singapore Infopedia -a", Maria Hertogh Riots", https://eresources.nlb.gov.sg/infopedia/articles/SIP_83_2005-02-02.html (Erişim Tarihi 18. 11. 2019)
- Singapore Infopedia-b", Communal Riots of 1964", https://eresources.nlb.gov.sg/infopedia/articles/SIP_45_2005-01-06.html (Erişim Tarihi 18.11.2019).
- Singapore Ministry of Home Affairs (2019a), "Singapore Terrorism Threat Assessment Report 2019", (22.01.2019), <https://www.mha.gov.sg/newsroom/press-release/news/singapore-terrorism-threat-assessment-report-2019> (Erişim Tarihi 22.11.2019).
- Singapore Ministry of Home Affairs (2019b), "Annex C - SGSecure: Be Prepared Our Response Matters", <https://www.mha.gov.sg/docs/default-source/default-document-library/sttar-annexes-and-appendix.pdf> (Erişim Tarihi 22.11.2019).
- Singapore Ministry of Home Affairs (2019c), "Innovating to Keep Singapore Safe and Secure", <https://www.mha.gov.sg/about-us/innovating-to-keep-singapore-safe-and-secure> (Erişim Tarihi 22.11.2019).
- Singapore Ministry of Defense (2010), *Defending Singapore in the 21st Century*, Ministry of Defense Publ.
- Singapore Statutes Online (2018), "Cybersecurity Act 2018", *Republic Singapore Government Gazette Acts*, (16.03.2018) <https://sso.agc.gov.sg/Acts-Supp/9-2018/> (Erişim Tarihi 20.11.2019).
- South China Morning Post (2018), "Amaravati: The New Indian City modelled on Singapore, but far from it", (30.05.2018), <https://www.scmp.com/news/asia/south-asia/article/2148448/amaravati-new-indian-city-modelled-singapore-far-it> (Erişim Tarihi 11.11.2019).
- Tan, T. H. A. (2008), "The Five Power Defense Arrangements: The Continuing Relevance", *Contemporary Security Policy*, 29: 2, s. 285-302.
- Tan, S. (2016), "What is the connection between Singapore and the Arctic Region?", *Today Online*, (23.05.2016), <https://www.todayonline.com/commentary/what-connection-between-singapore-and-arctic-region> (Erişim Tarihi 20.11.2019).
- The Straits Times (2017), "The Full Speech: Five Core Principles of Singapore's Foreign Policy", (17.07.2017) <https://www.straitstimes.com/singapore/five-core-principles-of-singapores-foreign-policy> (Erişim Tarihi 11.11.2019).
- Time Türk (2019), "Malezya-Singapur Arasında 'Johor' Uzlaşısı", (14.03.2019) <https://www.timeturk.com/malezya-ve-singapur-arasinda-johor-uzlasisi/haber-1056403> (Erişim Tarihi 10.11.2019).
- Tokal, A. (2008), "Singapur", *Aysen Tokal Bloğu*, (30.11.2008) <http://aysentokol.blogspot.com/2008/11/singapur.html> (Erişim Tarihi 11.11.2019).
- Walt, S. M. (1990), *The Origins of Alliances*, Cornell University Press.

- World Scientific (2015), "A History of the Forum of Small States", <https://www.worldscientific.com/page/9729-chewtaiso> (Erişim Tarihi 11.11.2019).
- Xiaoyong, H. (2019), "China-Singapore Ties Stand Test of Time ", *China Daily*, (10.10.2019) <https://www.chinadaily.com.cn/a/201910/10/WS5d9e9f18a310cf3e3556fad6.html> (Erişim Tarihi 15.11.2019).
- Yew, L. K. (1998), *The Singapore Story: Memoirs of Lee Kuan Yew*, Singapore: Singapore Press Holdings.
- Zhang, M. L. (2019), "State of the Art Safti City Open From 2023 Features Transport Hub for Realistic Military Training", *The Straits Times*, (30.06.2019). <https://www.straitstimes.com/singapore/state-of-the-art-safti-city-to-open-from-2023-will-feature-transport-hub-and-targets-with> (Erişim Tarihi 20.11.2019).

SİNGAPUR'DA KALKINMANIN EKONOMİ POLİTİĞİ

Pınar BERK*

GİRİŞ

Singapur, Malezya yarımadasının güney ucunda yer alan küçük bir ada devletidir. Uzun yıllar İngiliz kolonisi olarak varlığını sürdüren Singapur'a 1959 yılında özerklik tanındı. Fakat kısa bir süre sonra yani 16 Eylül 1963 yılında küçük ada devletleri olan; Singapur, Malaya, Sarawak ve Sabah bir araya gelerek, Malezya Federasyonunu oluşturdu. Ancak kısa bir süre sonra yani 9 Ağustos 1965 yılında ideolojik, amaçsal, beklentisel vb. gibi uyumsuzlıklardan dolayı Singapur, Malezya Federasyonundan ayrılarak bağımsızlığını ilan etti. (Fletcher, 1969: 1)

Singapur, bağımsızlığını ilan ettikten sonra bir dizi ekonomik zorluk ile karşı karşıya kaldı. Ülke bu dönemde, İngiliz deniz üssünü kaybetti ve ekonomik anlamda devasa bir daralma yaşadı. (Commonwealth Secretariat, 2003: 84) Ayrıca dönem içerisinde; Singapur halkı eğitimsizdi, işsizlik oranları yüksekti, nüfusun %25'i asgari yaşam düzeyinin altında yaşıyordu ve diğer Güneydoğu Asya ülkeleri Singapur'a aktarma yapmak yerine ülkelere doğrudan ürün gönderme yoluna gitmekteydi. Singapur bahse konu olan sorunlardan kurtulmanın yolu olarak sanayileşmeyi görüyordu. Zira sanayileşme sayesinde istihdam sorunları çözülebilecek ve yeni işler yaratılabilecekti. (Bellows, 1967: 122-123)

Singapur, geçtiğimiz birkaç on yıl içerisinde hızlı bir dönüşüm yaşayarak, hedeflediği sanayileşme hamlesini yerine getirdi ve olağanüstü bir ekonomik başarı elde ederek, dünyadaki en yüksek ekonomik büyüme oranlarından birine ulaşmayı başardı. Singapur'un böylesine muazzam bir başarı elde etmesi bu başarının sebeplerini sorgulamayı gerektirmektedir.

* Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yönetim Bilimleri Anabilim Dalı Doktora Öğrencisi.

Çalışma, 1965 yılından itibaren Singapur'daki ekonomik değişimleri ve Singapur'un kalkınmasında etkili olan faktörleri analiz etmeyi amaçlamaktadır. Bunun için çalışma belirli dönemlere ayrılarak incelenecektir. Çalışmanın temel iddiası, Singapur'un kalkınması bir mucize değildir. Singapur'un kalkınmasında gerek içsel gerekse dışsal olmak üzere pek çok saik bulunmaktadır.

Bu çalışma beş bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde, Singapur'un tarihsel arka planına yer verilecek, İkinci bölümde Singapur'un bağımsızlığını ilan ettiği tarih olan 1965 yılından 1980 yılında kadar olan dönemde Singapur'un kalkınmasında etkili olan faktörler incelenecektir. Üçüncü bölümde 1980 ve 2000 yılları arasında Singapur kalkınmasında etkili olan unsurlar değerlendirilecektir. Dördüncü bölümde, 2000 yılından günümüze kadar olan dönemde Singapur kalkınması ve kalkınmayı etkileyen sebepler üzerinde durulacak olup son bölümde ise, Singapur kalkınması makroekonomik göstergeler açısından incelenecektir.

Singapur Tarihine Kısa Bir Bakış

Oldukça yakın bir zamana kadar Singapur, Asya anakarasının en güney ucundaki eşsiz coğrafi konumuna rağmen yeterince ilgi görmüyordu. Avrupa ile Asya arasında ticaret yapılmaya başlanan dönemde bile tüccarlar tarafından Singapur göz ardı edilmekteydi. Çin ile Avrupa arasında deniz taşımacılığı Pennang üzerinden yapılmaktaydı. Ancak Pennang'ın konumu Çin ve Avrupa arasındaki çay ticaretine katılan yelkenli gemiler için ideal değildi. Penang'da konuşlandırılırken, Sir Thomas Stamford Raffles, ticaret için yeni bir üs aramaya başladı. Raffles'in araştırması onu 28 Ocak 1819'da Singapur'un kıyılarına getirdi. O zamanlar Singapur, doğal kaynaklar bakımından fakir, yaklaşık 1.000 kişilik bir nüfusa sahip olan, halkı balıkçılık ve korsanlıkla geçinen bir adaydı. Önemli bir doğal kaynağı yoktu, ancak korunaklı bir demir atma yeri olan güzel bir doğal limanı vardı ve Raffles'in deyimiyle Singapur, Malay ülkelerinin merkeziydi. Ayrıca Singapur'un özel bir avantajı daha vardı: Rüzgârlar. Yani Singapur, hâkim olan rüzgârlardan özel bir avantaj elde ediyordu. Kuzeydoğu musonu, gemilerin Çin'den veya diğer kuzey veya kuzeydoğu limanlarından Kasım'dan Mart'a kadar Singapur'a yelken açmasını sağlıyordu. Güneybatı musonu sayesinde de Haziran ayından Eylül ayına kadar, İngiltere-Hindistan arasında sefer yapan ticaret gemileri rahat bir şekilde Çin'e ulaşabiliyordu. Singapur'un sahip olduğu avantajların belirlenmesiyle birlikte 1824 yılında

ada Doğu Hindistan Şirketi'ne devredildi. Singapur elverişli konumu ve serbest ticaret politikası ile cazip bir ticaret merkezi haline geldi. (Muller, 1997: 56-57)

Singapur limanı keşfedilmesinin ilk iki buçuk yılında, yaklaşık 300 gemi ziyaret etti. Singapur, bölgesel ticarete önemli bir pay elde etti ve göç almaya başladı. Göç edenlerin çoğu, Singapur'a ilgi duyan başarılı tüccarlardı. (Turnbull, 2009: 33) Kuruluşunun yirmi yılı içinde, Singapur bir ticaret merkezi olarak ön plana çıktı ve Avrupa tarafından "Doğu'nun Kraliçesi" biçiminde adlandırılmaya başlandı. Singapur, 1869 yılında Süveyş Kanalı'nın açılmasıyla birlikte önemini daha da artırdı. Singapur'un bulunduğu Malakka Boğazı, Avrupa'dan Uzak Doğu'ya kadar en önemli su yolu haline geldi. Kanal açıldığı dönemde Singapur'a her yıl 5.000 gemi demir atarken, bu rakam on yıl içerisinde dört kat arttı. Ayrıca 19.yy boyunca Singapur ekonomisi çeşitlendi. 19. yüzyılın sonunda, bir petrol şirketi, Güneydoğu Asya'da büyük bir dağıtım merkezi haline gelen açık deniz adası Bakum'a bir tank deposu inşa etti. Tüm bu faaliyetler Singapur'dan geçen mal hacmine katkıda bulunarak dünyanın en işlek limanlarından biri olmasına yardımcı oldu. 1903'e kadar Singapur, nakliye tonajı bakımından dünyanın yedinci en büyük limanı oldu. İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra önceki dönemlere göre üretimdeki artış sınırlandı ancak nüfus oranı arttı. (Rodan, 1986: 84-86-87-88-90)

Mayıs 1959 tarihinde Singapur'da seçim yapıldı. Bu seçimin ardından Singapur'a dış ilişkileri ve savunma İngilizlerin kontrolünde olmak şartıyla özerklik verildi. Daha sonra, Singapur 1963'de Malezya Federasyonu'nun bir parçası olarak bağımsızlığına kavuştu. Singapur, Malaya, Sabah ve Sarawak'tan oluşan bu federasyon yalnızca iki yıl bütünlüğünü sürdürdü. Liderlik düzeyindeki gerilimler, etnik, ideolojik vb. gibi zorluklar 1965 yılında Singapur'un Federasyondan ayrılmasına yol açtı ve Singapur tam bağımsız hale geldi. (Ganesan, 1996: 63; Bellows, 2009: 25)

Singapur, 1965 yılında bağımsızlığını kazandığında ülke refah bir durumda değildi. 1965'te Singapur'un kişi başına nominal GSYİH'si 500 ABD doları civarındaydı, herhangi bir doğal kaynağa ve endüstriye sahip değildi. Dış dünyaya sadece gıda ve enerji için değil, aynı zamanda içme suyu için de bağımlıydı. İşsizlik oranı %10 civarındaydı. Malezya'dan ayrılmak sadece hinterlandın değil aynı zamanda ortak pazarların da kaybolması anlamına geliyordu. Singapur, Endonezya'nın da meydan

okuması ile antrepo ticaretinde bölgesel konumunu da yitirdi. Ayrıca, 1968 yılında İngilizlerin birliklerini çekmesiyle birlikte, binlerce kişi işsiz kaldı ve ekonomi durma noktasına geldi. Bu olumsuz durumlardan kurtulmak, bir ulus olarak hayatta kalmak için çözüm üretmeleri gerekiyordu. Singapur kötü ekonomik koşullardan kurtulmak ve bir ulus olarak yaşama tutunmak amacıyla iki temel strateji geliştirdi: Bu stratejilerden ilki, ihracata dayanan sanayileşmeyi sağlamaktı. İkincisi ise, endüstriyel büyümeyi gerçekleştirmek için küresel çok uluslu şirketleri Singapur'a yatırım yapmaları için ülkeye çekmekti. (Menon, 2015: 2, 3) Ancak bu iki temel stratejiyi yaşama geçirmek için de Singapur'un birtakım yatırımlar yapması ve tedbirler alması gerekmektedir. Zira belirli bir altyapı sağlamadan yabancı sermayenin ülkeye yatırım yapması mümkün değildi. Bu yüzden Singapur bağımsızlığını ilan ettiği 1965 ile 1980 arası dönem ve 1980 sonrası olmak üzere bu iki dönemde çeşitli tedbirler alarak ve yatırımlar yaparak, dünyanın en büyük ekonomisine sahip olan ülkelerden biri haline geldi.

1. 1965 ve 1980 Arası Dönemde Singapur Kalkınması

Singapur'un ilk yıllarındaki en büyük zorluk, işsizlik probleminin üstesinden gelmekti. Singapur hükümeti istihdamı artırmanın yolunun imalat sanayinden geçtiğini düşünüyordu. Ancak imalat sanayini artırabilmek için kaynak çok azdı ya da yetersizdi. Bu nedenle Singapur daha bağımsızlığını kazanmadan evvel yani özerklik yıllarında, Birleşmiş Milletler'den, Singapur'a benzer koşullara sahip ülkelerde çalışan ekonomik danışmanlar göndermesini istedi. Daha önce Portekiz ve Yunanistan'a tavsiyelerde bulunan Hollandalı bir sanayici olan Dr. Albert Winsemius, Birleşmiş Milletler ekibini yönetti. Dr. Albert Winsemius'un önceliği, yabancı yatırımların Singapur'a çekilmesine destek olacak ve bunun için özen gösterecek bir kurum oluşturmaktı. Kurum, yabancı yatırımcılara Singapur'a yatırım yapma konusunda tek elden genel ve prosedürel bir bilgi sağlayacaktı. Bu kurumun görevi, yabancı yatırımcıların çok sayıda devlet bürokrasisini atlamasına izin vererek yatırımın ülkeye transferini kolaylaştırmak olacaktı. Ekonomik Kalkınma Kurulu (EDB), Singapur piyasasına yabancı yatırımları çekmek amacıyla 1961 yılında kuruldu. Özellikle bağımsızlıktan sonraki dönemde EDB, Singapur'un batılı ülkelere tanıtılmasında öncü bir rol üstlendi. EDB, 1967 yılında yabancı şirketlere beş yıla kadar vergi avantajları sağlayan "Ekonomik Genişleme ve Teşvik

Yasasını" kabul etti. EDB'nin girişimleri sayesinde, çok sayıda yabancı şirket maliyetlerinin %20 oranında azaldığını fark ederek, Singapur'a yatırım yapmaya başladı. Ayrıca 70'li yılların sonlarında, Singapurlu küçük imalat firmalarını desteklemek ve mevcut firmalara hizmet veren firmalara fayda sağlamak amacıyla vergi teşvik programı genişletildi. (Cahyadi, Kursten vd., 2004: 3, 4)

Dönem içerisinde yani 1965 ve 1980 arasındaki dönemde yabancı şirketlerin Singapur'a yatırım yapmasında tek unsur EDB değildi. EDB'den başka saikler de bulunmaktaydı. Singapur kalkınma modelinin en belirgin özelliklerinden biri hükümetin ücretler ve işgücü üzerindeki kontrolüydü. Halkın Hareket Partisi¹ (PAP) bu dönemde özellikle solda yer alan sendikalara göz açtırmadı ve etkili bir şekilde bağımsız işçi hareketlerini engelledi. 1967 ve 1968 yıllarında PAP pazarlık gücünü işçilerden işverenlere devrederek, işçi ücretleri probleminin üstesinden geldi. 1969 yılına kadar elektrik ve elektronik montaj endüstrilerinde Singapur'daki saatlik işçi ücreti maliyeti; ABD, Güney Kore, Tayvan ve Hong Kong'dakinin çok altındaydı. Ayrıca Singapur'da emeğin verimliliği diğer sanayileşmiş ülkelerden çok daha yüksekti. Singapur 1970'lerin başına kadar yarı iletken endüstrilerin denizaşırı montaj faaliyetlerinde önemli bir paya sahip oldu. Singapur'da bu dönemde iş durdurma ve grevlerle karşılaşılma. Ayrıca işçiler sıkı bir disipline ve etik anlayışa sahip olduğu için övüldü. Ancak 1980'lerden itibaren hükümet işçi ücretlerindeki artışı durduramadı. Örneğin, 1978 yılında bir işçinin aylık kazandığı ücret 57,9 \$ iken, 1980 sonrası dönemde 100 \$'a çıktı. İşçi ücretleri 1990 yılından sonra da sürekli artmaya devam etti. (Huff, 1995: 1424; Song ve Bhaskaran, 2016: 59; Kam, 1998: 115, 116) Ülkenin kalkınmasında önemli saiklerden bir diğeri de eğitimidir. Zira sanayileşmenin ilk yıllarında, Singapur yeterli emek kaynağına sahipti. Ancak insan gücü fazlası hızla işgücü sıkıntısına dönüştü,

¹ Halkın Hareket Partisi, 1940'ların sonunda İngiltere'de eğitim görmüş, benzer görüşlere sahip olan genç milliyetçi bir grubun bir araya gelmesiyle oluşturulmuş olan bir partidir. Bu genç grubun arasında, Lee Kuan Yew, Goh Keng Swee, Toh Chin Chye ve Rajaratnam gibi isimler bulunmaktadır. PAP o dönemde Singapur'da bulunan: İlerici parti, Demokrat Parti ve İşçi Cephesi ya da İşçi Partisi gibi partilere sempati duymamaktadır. PAP daha çok Çince konuşan ve düşük gelir grubuna hitap eden bir parti özelliği taşımaktadır (Lian, 1969: 142 – 143 - 144). Singapur çok partili bir sisteme sahiptir. Singapur'da kayıtlı yirmi tane parti bulunmaktadır. Ayrıca her seçimde de en az altı parti yarışmaktadır. Ancak 1959 yılında iktidara gelen PAP, o zamandan beri her genel seçimde iktidarını koruyan bir parti özelliği taşımaktadır. PAP; herhangi bir ideolojiye bağlı kalmayan, liyakatı destekleyen catchall parti özelliği taşımaktadır. (Mauzy ve Milne, 2002: 38-39-41)

bu nedenle 1970'lerin başında sanayileşmeye devam etmek için işgücü havuzunu genişletmek için çeşitli yollar aranmalıydı. Hükümet, işçi sıkıntısını hafifletmek için iki ana araca başvurdu. İlk olarak, büyük ölçekli eğitim ve öğretim programları başlatıldı. İkincisi olarak ise, yabancı işçi emekçilerinden yöneticilerine ve araştırma bilimcilerine kadar her seviyede ithal edildi. Bu dönemde imalat sektörü, ciddi oranda teknisyen ve mühendis talep etmekteydi. Bu talepleri karşılayabilmek amacıyla Singapur'da teknik eğitime ağırlık verilmeye başlandı. Okul sisteminde ilk olarak, fen ve matematik çalışmaları ağırlık verildi. Üniversiteler ve teknik okullar da ise, teknik ve mesleki eğitim programlarına büyük önem verildi. (Boon ve Gopinathan, 2006: 6-8; Comber, 2011)

Singapur kalkınma modelinin diğer bir belirgin özelliği, ülke az miktarda toprağa sahip olmasına rağmen, çok uluslu şirketler için hem inşaat arazisi hem de kullanıma hazır iyi tasarlanmış modern fabrika binaları sağlamasıdır. Liman ve kargo ambalajlama tesisleri birbirlerine yakın olacak bir şekilde tasarlanmaktadır. (Kwong, 2001: 29, 30) Ülkenin kalkınmasında etkili olan bir diğer unsur da PAP'tır. Zira PAP ve kurucu lider Lee Kuan Yew sayesinde istikrarlı bir hükümet ve siyasal güven ortamı oluşturuldu. Yabancıların ülkeye yatırım yapmasını sağlamak amacıyla alt yapısal ve yasal düzenlemeler yapıldı. Bu dönemde sendikalar hem partinin hem de devletin kontrolü altına alındı. Singapur'a siyasal riskler barındırmaması ve güçlü bir güven ortamı oluşturmasından dolayı, yabancılar tarafından ciddi şekilde yatırım yapıldı. (Haggard ve Cheng, 1987: 105, 106) Kalkınmada önemli derecede etkili olan unsurlardan bir diğeri de *Singapur Kalkınma Bankası*'dır. Banka, kurulacak endüstriler için düşük krediler sağlayarak, Singapur'da sanayi kuruluşlarının ortaya çıkmasında önemli bir rol oynamıştır. (Zheng, 1998: 70)

Etkili olan diğer bir unsur da hükümet tarafından yürürlüğe konulan ekonomi politikalarıdır. Singapur hükümeti, 1973 yılından itibaren esnek döviz kuru sistemini hayata geçirmekte, sermaye girişlerine aracılık edebilecek sağlam bir finansal sistem ve mali disiplin geliştirmektedir. Bu sayede düşük bir enflasyon oranı, güçlü ve istikrarlı bir Singapur doları elde etmektedir. (Yue, 2000: 9) Singapur'un 1965 ve 1980 yılları arasındaki dönemde kalkınması sağlayan faktörler Edgar Schein'in "Stratejik Pragmatizm" isimli kitabında şu şekilde özetlenmektedir:

Singapur'un resmi dili İngilizcedir ve bu nedenledir ki İngilizce ülkenin her yerinde yaygın şekilde kullanılmaktadır. Singapur'un hukuk ve muhasebe sistemi, onu batı ülkelerine daha yakın hale getirmektedir. Zira Singapur'un hukuk ve muhasebe sistemi ona İngiltere'den kalmış olan bir mirastır. Singapur'da istikrarlı bir hükümet bulunmaktadır. Hükümetin istikrarlı ve bütüncül oluşu yabancı yatırımcılar tarafından takdir edilmektedir. Ayrıca, hükümet yatırım ödenekleri, hisse senedi enjeksiyonu, sübvansiyonlu krediler ve eğitim hibeleri gibi yatırım girişimleri sunmaktadır. Singapur'un bu dönemde kalkınmasına destek olan en önemli kurum, EDB'dir. EDB ülkenin tanıtımını en iyi şekilde yaparak, yabancı sermaye için önemli alt yapısal imkânlar sunmaktadır. (Schein, 1997)

Tablo 1: İşsizlik oranı ve toplam istihdam oranlarındaki değişim. (Kee ve Hoon, 2005: 28)

Yıllar	İşsizlik Oranı	Toplam İstihdam
1966	%8,9	523 bin
1967	%8,1	552 bin
1968	%7,3	580 bin
1969	%6,7	610 bin
1970	%8,1	644 bin
1971	%4,8	691 bin
1972	%4,7	725 bin
1973	%4,4	793 bin
1974	%3,8	818 bin
1975	%4,4	828 bin
1976	%4,3	864 bin
1977	%3,9	900 bin
1978	%3,5	955 bin
1979	%3,3	1 milyon

Singapur ekonomisi, Schein tarafından da özetlenen faktörler sayesinde, 1965 yılından 1980 yılına kadar önemli gelişmeler göstermiştir.

2. 1980-2000 Arası Dönem Singapur'da Kalkınma ve Kalkınmaya Etki Eden Unsurlar

1980'li yılların başında Singapur'un önceliği artık istihdamı sağlamak değildi. Zira bu dönemde istihdam hemen hemen istenilen düzeydeydi ve ülke artık bankacılık, finans, lojistik, elektronik ve inşaat sektöründe önemli konuma

sahip olan ülkelerden biriydi. Fakat 1980'lerin ikinci yarısına gelindiğinde, Singapur piyasalarında durgunluk yaşanmaya başladı. Zira bu dönemde inşaat sektöründeki gerileme ve yüksek yurtiçi tasarruf oranı Singapur'un rekabet gücünü zayıflattı. Singapur hükümeti bunun üzerine; sermaye harcamaları için amortisman indirimi yaptı. Kurumlar vergisi, emlak vergisi ve harçlar üzerinde de belirli oranlarda indirim uyguladı. Ayrıca hükümet ücretleri kısıtlama yoluna gitti. (Tan ve Bhaskaran, 2015: 11) Ancak hükümet çok sıkı bir işgücü piyasası ile karşı karşıya kaldı. Singapur, işçi ücretlerini artık düşük tutabilecek durumda değildi. Bu nedenle, Singapur'un küresel piyasalarda rekabet etmesi için katma değeri yüksek olan ürünler üretmesi gerekliydi. Ancak katma değeri yüksek olan ürünler üretilebilmesi için daha ileri teknolojilerin ithal edilmesi gerekiyordu. Başlangıçta belirlenen stratejilerde olduğu gibi Singapur, ileri teknolojinin ülkeye girebilmesi için doğrudan yabancı yatırımları tercih ediyordu. Zira Singapur bu dönemde ileri teknoloji geliştirebilecek ve kullanabilecek nitelikte bir işgücüne de sahip değildi. Bu yüzden ülkenin hem imalat sektöründen katma değeri yüksek olan ürünleri üretme aşamasına geçebilmesi için işgücünün istihdam yetenek seviyesini yükseltmesi hem de yabancı yatırımcıları ülkeye çekebilmesi şarttı. Yüksek vasıflı işgücüne sahip olma hedefini gerçekleştirmek için, Singapur hükümeti 1981'de bilgi teknolojileri alanında çalışanların ileri derecede bilgi sahip olabilmeleri ve eğitilebilmeleri için Ulusal Bilgisayar Kurulu'nu (NCB) kurdu. Bu kurul aynı zamanda, küresel bilgi teknoloji şirketlerini Singapur'a çekmek ve bu şirketlerin yazılımlarını Singapur üzerinde üretmeleri ve satmaları için de gerekliydi. 1990'larda da Singapur hükümeti tarafından yüksek teknolojiyi geliştirmeye yönelik harcamalar yapıldı. 1980'lerde kurulan teknoloji parkları daha da genişletildi. Dönem içerisinde ABD, Avustralya ve Avrupa ile oluşturulan küresel işbirliği programları vasıtasıyla ülkenin teknolojik araştırmaları derinleştirildi. (Cahyadi, Kursten vd., 2004: 5, 6; Kwong, 2001: 30-33)

1980'lerin sonunda Singapur artık düşük ücretli emek gücüne sahip değildi. Oysa yakın komşuları olan Malezya, Endonezya ve bu ülkelerin çevre bölgeleri hala çoğunlukla düşük vasıflı ve düşük ücretli çalışanlardan oluşuyordu. Ayrıca bu ülkelerle ticari işbirliği yapılması ile birlikte; dış ilişkilerin güçleneceği, iç gerilimlerin azalacağı ve iç güvenliğin artırılacağı düşünülüyordu. Bu düşünceler ışığında 1989 yılında üç komşu bölge arasında ekonomik işbirliğini sağlamak amacıyla Singapur-Johor-Riau Adaları Büyüme Üçgeni (SIJORI) kuruldu. Ancak, SIJORI girişimi Singapur'un Ekonomik Kalkınma Kurulu (EDB) liderliğinde 1990'ların başında başladı. Asıl üyeleri Singapur, Johor

(Malezya) ve Endonezya'nın Riau eyaletiydi. Yapılan anlaşmaya göre, Johor ve Riau, Singapur'a ihtiyaç duyduğu kaynaklar olan gıda, içme suyu, hammadde ve işgücü kaynağı sağlayacaktı. Singapur ise, yabancı yatırımcıların hem Johor hem de Riau'da üretim üsleri kurmaları için ağ ve finansal hizmetler kurmasını sağlayacaktı. (Sparke vd., 2004: 486-490-492) Bahse konu olan gerekçelerle SIJORI ortaklığı hayata geçirildi. Üç yıl kadar kısa bir süre içerisinde özellikle Johor'da 16 tane sanayi bölgesi faaliyet göstermeye başladı. Ayrıca sanayi parkları inşa edildi ve yabancılar tarafından doğrudan yatırımlar yapılmaya başlandı. Bu durumun sonucu olarak göçler ciddi şekilde arttı. Johor'da yerel ekonomi, Singapur'la olan yakın bağlardan büyük ölçüde faydalandı. SIJORI kurulduktan ve etkileri yavaş yavaş görülmeye başlandıktan sonra SIJORI' ye diğer bölgelerin de ilgisi arttı. Malezya ve Endonezya içerisinde yer alan diğer eyaletlerde ortaklığa katıldı. Böylece SIJORI-GT olarak üçgenin sınırları genişletildi. SIJORI-GT, bölgesel ekonomik kalkınmayı yadsınamaz bir şekilde teşvik etti ve diğer bölgesel işbirliği girişimleri için bir kalkınma modeli olarak kabul edildi. (Xiaodong, 2019: 2, 3)

Singapur'un gerek doğrudan yabancı yatırımların etkisi gerekse SIJORI - GT vb. gibi ortaklıkların etkisiyle bu küçük ada devletinin açık bir ekonomi haline geldiği ve bu durumun da Singapur'u uluslararası ticaret sistemine bağımlı hale getirdiği söylenilebilir. Bu nedenledir ki 1997 yılında ilk olarak, Tayland'da başlayan ancak daha sonra küresel bir kriz haline gelen Asya krizinden Singapur'da etkilenmektedir. Singapur, 1960 sonrası dönemde ekonomik başarılar elde etmesine rağmen, ticaretinin %50'si Asya ülkeleri ile olduğu için Asya krizinden etkilendi. 1998 öncesi dönemle kıyaslandığında finansal hizmet sektöründe daralma yaşandı. Ticaretteki yavaşlamalar ve belirsizlikler, şirketlerin faaliyetlerinde azalmaya ve şirketlerin kazançlarının düşmesine neden oldu. Singapur, hayatta kalmak ve makroekonomik istikrarını sürdürebilmek amacıyla vergi teşvikleri uyguladı, ekonomik altyapıyı güçlendirici programlar yaptı ve emlak piyasasını düzenlemek için çeşitli tedbirler aldı. Singapur kısa vadeli olarak alınan tedbirlerle krizi komşularına kıyasla daha rahat bir şekilde atlatarak, 1999 yılına kadar ekonomisini iyileştirebildi. (Tan, 2001: 4; Yue, 2000: 3, 5) Ancak bu iyileşme kısa süreli oldu. Zira 2000'li yılların başından itibaren Singapur yeni krizlerle yüz yüze geldi.

3. 2000 Yılından Günümüze Singapur Kalkınma Hamleleri

1997 yılında yaşanan Asya Krizi'nin etkisiyle Singapur ekonomisi, daralma yaşamasına rağmen, alınan tedbirlerle krizin etkileriyle kolay bir

şekilde başa çıkabildi. Ancak Singapur ekonomisi 2000’li yılların başından itibaren çeşitli sorunlarla karşılaştı. Bu sorunlardan ilki, ABD’de 11 Eylül 2001 tarihinde yaşanan terör saldırısı ve beraberinde getirdiği savaşın etkisidir. İkincisi, 2000’li yılların başında yaşanan, ileri teknoloji ve bilişim ile ilgili olan dotcom balonunun patlaması² olayıdır. Üçüncüsü ise, SARS hastalığının³ yaratmış olduğu etkidir. Bu üç olaydan, özellikle SARS hastalığının yaratmış olduğu etkinin Singapur ekonomisini daha derin etkilediği söylenilebilir. (Lily vd., 2012: 44) Zira turizm ve turizmle ilgili endüstriler Singapur ekonomisine önemli bir şekilde katkı sağlamaktaydı. SARS hastalığının ülkede patlak vermesiyle birlikte, ülkeye gelen turist sayısının azalması nedeniyle, turizm ve ulaşım ile ilişki içerisinde olan otel, restoran, seyahat acenteleri vb. gibi çok sayıda sektörde daralma yaşandı. Ayrıca bahse konu olan alanlarda istihdam seviyesi de düşüşe geçti. (Asia Pacific Economic Cooperation, 2004: 672, 673)

2000’li yılların başından itibaren yaşanan krizlerin etkisiyle Singapur ekonomisinde daralma yaşandı. Ancak Singapur, ekonomisini büyütme veya ekonomik hacmini genişletme ve ihracatın önündeki engelleri kaldırmak amacıyla 6 Mayıs 2003 tarihinde ABD ile kapsamlı bir serbest ticaret anlaşması imzaladı. 1 Ocak 2004 tarihinden itibaren yürürlüğe giren anlaşma, ABD’nin bir Asya ülkesiyle imzaladığı ilk serbest ticaret anlaşması oldu. (Office of Trade Policy Analysis, 2004: 1, 2) Singapur yalnızca ABD ile serbest ticaret anlaşması yapmakla yetinmedi. ABD dışında çok sayıda ülke ile serbest ticaret anlaşmaları yaptı ve ticaret ortaklıkları kurdu. Singapur ekonomisi, ticaret anlaşmaları sayesinde büyüme kaydetti. Fakat 2007 yılında ABD’de yerel bir finansal kriz (ipotek krizi) başladı ve kriz, küresel ticaret ve finansal ilişkiler yoluyla tüm dünyaya yayıldı. Bu krizle birlikte çeşitli hisse senedi endeksleri, özkaynak ve emtialarda düşüş yaşandı. Ayrıca dünya genelinde ihracat talepleri de düştü ve bu durum

² 1995 yılından itibaren, internet tabanlı şirketlere spekülasyon yatırımları arttı ve bu durum hisse senedi piyasalarında hızlı bir artışa sebep oldu. Ancak belirli bir süre sonra internet tabanlı şirketlere yatırım yapanlar bu yatırımdan dönüt sağlayamadılar. Bu durumun sonucu olarak bu sektörden çekilmeye başladılar. Bu durum internet tabanlı firmaların borsa endeksi olan NASDAQ’daki hisse senetlerinin değer kaybına uğramasına yol açtı ve dotcom balonu patladı. ABD’de ortaya çıkan kriz kısa süre içerisinde Singapur ekonomisini de etkiledi. (Köpsell ve Lienkamp, 2015: 10; Lim, 2018: 79)

³ 12 Mart 2003 tarihinde Dünya Sağlık Örgütü tarafından şiddetli akut solunum sendromu (SARS) hakkında küresel bir uyarı yayımlandı. SARS, Güneydoğu Asya’nın en işlek havaalanlarına sahip olan Singapur ve Hong Kong’da ortaya çıktı ve hızlı bir şekilde yayılmaya başladı. Bu hastalığın kıtalar arasında yayılmasından uluslararası seyahat sorumlu tutulmaktaydı. (Lee ve Warner, 2006)

üretimde de düşüşe sebep oldu. Krizin etkisi 2009 yılında daha da derinleşti. Singapur'da bu dönemde GSYH'de negatif büyüme oranlarıyla karşılaşıldı (Tambunan, 2018: 21, 22). Singapur küresel krizin getirdiği sorunlardan kurtulmak amacıyla; öncelikle, Singapur Merkez Bankası tarafından bankacılık sistemine artan miktarda fon enjekte edildi. Singapur hükümeti tarafından mali teşvik paketi hazırlandı. Merkez bankasının faiz oranlarını kontrol etmesine izin verilmedi. Döviz kuru hedeflemesi yapıldı. Temel politik hedef olarak, fiyat istikrarı belirlendi. Ayrıca köprü kredisi programı ve ticari finansman programından oluşan "özel risk paylaşım girişimi" başlatıldı. Bahse konu olan önlemler sayesinde bir yıl içerisinde Singapur ekonomisi, dengelenmeye ve toparlanmaya başladı. 2008 sonunda ciddi bir gerileme yaşandıktan sonra ülke ekonomisi 2009 yılının dördüncü çeyreğinde sırasıyla %4,6 ve 2010 yılının birinci ve ikinci çeyreğinde ise, %16,4 ve %19,4 oranında genişledi (Latfullina, 2015: 599, 600-602).

Singapur ekonomisi, 2008 küresel finansal krizinin ardından ciddi bir krizle karşı karşıya kalmadı. Özellikle 2010 yılı sonrası dönemden itibaren ülke ekonomisi istikrarlı bir şekilde büyüme gösterdi.

4. Singapur Kalkınmasını Makroekonomik Göstergeler Açısından Değerlendirme

Makroekonomik gösterge; bir ülkenin ulusal geliri, istihdamı, enflasyon oranı, ülkenin dış borcu, döviz rezervi, ülkenin ulusal tasarrufu, ithalatı, ihracatı ve ülkenin araştırma geliştirme harcamalarının toplam büyüklüklerini inceleyen ve bu doğrultuda çıkarımlarda bulunan ekonomi biliminin alt dalıdır. Singapur kalkınmasını makroekonomik açıdan değerlendirebilmek amacıyla öncelikle ülkeyi ulusal gelir açısından incelemek gerekmektedir. 1965 yılında bağımsızlığını ilan eden Singapur, 1960 yılında 704 milyon \$ ulusal gelire sahipken, bu miktarın günümüze kadar istikrarlı bir şekilde arttığı gözlemlenmektedir.

Tablo 2: 1960-2018 Arası Dönem GDP.

1960	1970	1980	1990	2000	2010	2018
704 milyon \$	1,9 milyar \$	11,9 milyar \$	36 milyar \$	96 milyar \$	239 milyar \$	364 milyar \$

Kaynak: <https://data.worldbank.org/country/singapore>

Singapur kalkınmasını makroekonomik göstergeler açısından değerlendirebilmek için ikinci olarak ülkenin istihdam oranları incelenmelidir. Singapur bağımsızlığını ilan ettiği dönemde yüksek işsizlik

oranına sahiptir yani bu dönemde %9 oranında işsiz nüfus bulunmaktadır. Ancak Singapur işsizlik oranını istikrarlı bir şekilde azaltmakta ve istihdam edilen kişi sayısını ise, her geçen gün artırmaktadır.

Tablo 3: 1965-2018 Arası Dönem İşsizlik Oranı.

1965	1970	1980	1990	2000	2010	2018
%9	%8,1	%3,4	%1,6	%4,4	%2,2	%2,1

Kaynak: (Kee ve Hoon, 2005: 28; Department of Statistics, 2019: 46)

Tablo 4: 1965-2018 Arası Dönem Toplam İstihdam Edilen Kişi Sayısı.

1965	1970	1980	1990	2000	2010	2018
524 bin	644 bin	1 milyon	1,5 milyon	2 milyon	3,250 milyon	3,575 milyon

Kaynak: (Kee ve Hoon, 2005: 28; Department of Statistics, 2019: 46).

Singapur kalkınmasını makroekonomik göstergeler açısından değerlendirebilmek amacıyla üçüncü olarak, ülkenin enflasyon oranındaki yapısal değişimin incelenmesi gerekmektedir. Singapur'daki enflasyon oranı dönemsel olarak incelendiğinde, enflasyon oranının azaldığı görülmektedir.

Tablo 5: 1970-2019 Arası Dönem Singapur Enflasyon Oranları.

1970-1980	1980-1990	1990-2000	2000-2010	2019
%5,8	%2,4	%2,6	%2,1	%0,67

Kaynak: (Huff, 1995: 1422, 1423; <https://www.singstat.gov.sg/-/media/files/publications/economy/cpioct19.pdf>)

Makroekonomik açıdan Singapur kalkınmasını değerlendirmek amacıyla dördüncü olarak, ülkenin dış borç miktarı incelenmelidir. Singapur'un 1990'lı yıllardan günümüze kadar dış borç miktarının istikrarlı bir şekilde arttığı görülmektedir. Örneğin, ülkenin dış borcu 1990'ların başında 7,5 milyon \$ iken, günümüzde ülkenin dış borcu 2,105 milyar \$'dır.

Tablo 6: Singapur Dış Borç Miktarı 1990-2019.

1990	1995	2000	2005	2010	2015	2019
7,5 milyon \$	9,8 milyon \$	800 milyon \$	958 milyon \$	1,3 milyar \$	1,8 milyar \$	2,1 milyar \$

Kaynak: (Singapore Department of Statistics, 1998: 7; <https://www.tablebuilder.singstat.gov.sg/publicfacing/createDataTable.action?refId=14924>)

Singapur kalkınmasını makroekonomik açıdan değerlendirebilmek için beşinci olarak ülkenin toplam döviz rezerv miktarında yaşanan değişimin

incelenmesi gerekmektedir. Singapur'un toplam döviz rezervinin istikrarlı olarak arttığı tespit edilmektedir. Örneğin, 1995 yılında ülkenin toplam döviz rezervi 68,8 milyar \$ iken, 2018 yılında ülkenin toplam döviz rezervi 287,6 milyar \$'a yükseldiği görülmektedir.

Tablo 7: 1995-2018 arasında Singapur Döviz Rezervi.

1995	2000	2005	2010	2015	2018
68,8 milyar \$	80,4 milyar \$	115,5 milyar \$	225,8 milyar \$	247,7 milyar \$	287,6 milyar \$

Kaynak: (<https://www.mas.gov.sg/statistics/reserve-statistics/official-foreign-reserves>; ECB, 2006: 11; United States Central Intelligence Agency, 2011: 585)

Makroekonomik açıdan Singapur kalkınmasını değerlendirmek amacıyla altıncı olarak, ülkenin ulusal tasarruf düzeyi incelenebilir. Singapur'un ulusal tasarruf düzeyi incelendiğinde özellikle 2010 yılından sonraki dönemde istikrarlı bir şekilde artış yaşandığı tespit edilmektedir. Örneğin, 2010 yılında ülkenin ulusal tasarruf düzeyi 166, 1 milyar \$ iken (bu oran 2015 yılı hariç) her yıl istikrarlı bir şekilde artarak, 2018 yılında 218, 4 milyar \$'a ulaşmıştır.

Tablo 8: 2010-2018 arasında Singapur Ulusal Tasarruf Düzeyi (Milyar \$).

2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
166	170	172,9	175,8	189	180	194	208,1	218,4

Kaynak: (Yearbook of Statistics, 2015; Yearbook of Statistics, 2019: 68)

Makroekonomik açıdan Singapur kalkınmasını değerlendirebilmek için yedinci olarak, ülkenin ihracat ve ithalat hacminin incelenmesi gerekmektedir. 2010 sonrası dönem ihracat hacmi incelendiğinde 2015 - 2016 dönemi hariç ülkenin ihracatında artış olduğu görülmektedir. Aynı şekilde, 2010 sonrası dönemde Singapur'un ithalat hacmi incelendiğinde ithalattın ne istikrarlı bir şekilde arttığı, ne de azaldığı söylenilebilir. Yani, 2010 sonrası dönemde ithalat dalgalı bir seyir izlemektedir.

Tablo 9: 2010-2018 arasında Singapur Toplam İhracat Geliri (Milyar \$).

2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
478,8	514,7	519,3	525,5	526	491,8	466,9	515	555,6

Kaynak: (Yearbook of Statistics, 2015; Yearbook of Statistics, 2019: 161)

Tablo 10: 2010-2018 arasında Singapur İthalat Gideri (Milyar \$).

2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
423,2	459,6	482,1	485,5	478,5	423,4	403,3	452,1	500

Kaynak: (Yearbook of Statistics, 2015; Yearbook of Statistics, 2019: 161)

Singapur kalkınmasını makroekonomik göstergeler açısından değerlendirebilmek amacıyla son olarak, araştırma ve geliştirme (AR - GE) harcamaları incelenebilir. Özellikle 2010 yılından sonraki dönemde dalgalı bir seyir izlemekle birlikte, Singapur'un artan oranda AR-GE harcaması yaptığı görülmektedir. Örneğin, ülkede 2010 döneminde 6,4 milyon \$ AR - GE harcaması yapılmakta iken, bu oran 2017 yılında 9 milyon \$'a çıkmaktadır.

Tablo 11: 2010-2017 arası dönemde Singapur AR-GE Harcamaları (Milyon \$).

2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
6,4	7,2	7	7,4	8,3	9,2	9,1	9,08

Kaynak: (Yearbook of Statistics, 2015; Yearbook of Statistics, 2019: 97)

Makroekonomik göstergeler, genel kapsamda incelendiğinde Singapur'un bağımsızlığını ilan ettiği 1965 tarihinden günümüze kadar olan dönem içerisinde önemli gelişmeler kaydettiği söylenilebilir.

SONUÇ

Singapur bağımsızlığını ilan ettiği dönemde hem doğal kaynak hem yetişmiş ve nitelikli insan gücü yönünden yoksun olan bir ülkedir. Ancak bu ülke yarım asır içerisinde önemli bir başarıya imza atarak, bugün dünya içerisinde en yüksek büyüme oranlarından birine sahip olan bir ülke konumuna gelmektedir. Singapur'un başarısı çok sayıda bilim insanı, çok sayıda ülke için mucize olarak görülmektedir. Fakat Singapur'un başarısının bir mucize olmadığı iddia edilebilir. Singapur başarısında rol oynayan önemli saikler dönemsel olarak şu şekilde ifade edilebilir: 1965-1980 arasındaki dönemde EDB, PAP ve sağladığı istikrarlı siyasal ortam, 1980'lere kadar uygulanan düşük ücret politikaları, iş durdurma ve grevlerle karşılaşılmasını, yabancı yatırımcılara vergi indirimleri sağlanması ve sübvansiyonların etkisidir. 1980-2000 arasındaki dönemde teknolojiye yönelik olarak alt yapı yatırımlarının yapılması ve komşularla ticari ilişkiler

kurularak, hem ülkenin güvenliğini hem de hammadde ve temel ihtiyaçlarının temin edilmesi sağlanmaktadır. 2000'lerden itibaren de Singapur, ABD ve çok sayıda ülke ile serbest ticaret anlaşması yaparak, küresel ticaret yolu ile dünyaya açılabilmiştir. Yani Singapur'un başarısının sistemli, stratejik ve planlı çalışmanın bir ürünü olduğu ileri sürülebilir.

KAYNAKÇA

- Asia Pacific Economic Cooperation (2004), "The Impact Of SARS On The Singapore Economy And Action Taken In Response", *Commentaries & Analyses* Volume: 8, Number: 12 , 672-679.
- Bellows, Thomas J. (2009), "Meritocracy and the Singapore Political System", *Asian Journal of Political Science* Volume: 17, No: 1, 24-44.
- Bellows, Thomas J. (1967), "The Singapore Party System", *Journal of Southeast Asian History* Volume: 8, Issue:1, 122-138.
- Cahyadi, Gundy vd. (2004), *Singapore's Economic Transformation*, Prague-Czech Republic: Global Urban Development Singapore Metropolitan Economic Strategy Report.
- Comber, Leon (2011), *Singapore Correspondent: Political Dispatches from Singapore (1958-1962)*", Singapore: Marshall Cavendish.
- Commonwealth Secretariat (2003), *Commonwealth Public Administration Reform 2004*", Manchester: The Stationery Office.
- Department of Statistics Singapore (2015), *The "Yearbook of Statistics Singapore"*, Singapore: Department of Statistics, Ministry of Trade & Industry.
- Diane K. Mauzy ve R.S. Milne (2002), *Singapore Politics Under the People's Action Party*", London and New York: Routledge.
- European Central Bank (2006), *"The Accumulation of Foreign Reserve"*, Germany.
- Fletcher, Nancy McHenry (1969), *"The Separation of Singapore From Malaysia"*, New York: Number 73 Southeast Asia Program Department of Asian Studies Cornell University.
- G.C. Boon ve S. Gopinathan (2006), "The Development of Education in Singapore since 1965", *Background paper prepared for the Asia Education Study Tour for African Policy Makers*, Singapore, 1-59.
- G. O. M. Lee ve M. Warner (2006), *"Human resources, labour-markets and unemployment: the impact of the SARS epidemic on the hotel industry in Singapore"*, Cambridge: Cambridge Judge Business School.
- Ganesan, N (1996), "Democracy in Singapore", *Arian Journal of Political Science* Volume: 4, Number: 2, 63-79.

- H. Köpsell ve S Lienkamp (2015), "Dot-com bubble 2.0?", *Master Thesis*. Copenhagen Business School Master of Science in Economics and Business Administration International Business.
- H. L. Kee ve H. T. Hoon (2004), "Trade, capital accumulation and structural unemployment: an empirical study of the Singapore economy", *Journal of Development Economics* Volume: 77, Issue: 1, 125-152.
- Huff, W.G (1995), "The Developmental State, Government and Singapore's Economic Development Since 1960", *World Development* Vol: 23, No: 8, 1421-1438.
- K.S. Tan ve M. Bhaskaran (2015), "The role of the state in Singapore: Pragmatism in pursuit of growth", *Singapore Economic Review*, 1-30.
- Kam, Wong Poh (1998), "Upgrading Singapore's Manufacturing Industry", *Competitiveness of The Singapore Economy* içinde, yazan Ed: T. M. Heng ve T. K. Yam, 115-143, Singapore: Singapore Universty Press.
- Kwong, Sunny Kai-Sun (2001), "Singapore: Dominance of Multinational Corporations", *Industrial Development in Singapore, Taiwan and South Korea* içinde, yazan Ed: Kwong Kai-Sun vd., 1-55, London: World Scientific.
- Latfullina, R (2015), "Monetary Response of China, South Korea, and Singapore to the Global Financial Crisis: Comparative Analysis", *International Journal of Social Science and Humanity* Volume: 5, Number: 7, 596-603.
- Lian, Pang Cheng (1969), "The People's Action Party 1954-1963", *Journal of Southeast Asian History* Volume 10, Issue: 1, 142-154.
- Lily, Chan vd. (2012), "*A Cluster Analysis Approach to Examining Singapore's Property Market*", Monetary Authority of Singapore.
- Lim, Linda (2018), "Singapore's Success: After The Miracle", *Business, Government and Labor: Essays on Economic Development in Singapore and Southeast Asia* içinde, yazan Ed: Linda Lim, 69-104, Singapore: World Scientific.
- Menon, Ravi (2015), "An economic history of Singapore-1965-2065", *Singapore Economic Review Conference*, Singapore, 1-9.
- Muller, André (1997), "The Government in the Economic History of Singapore", *Journal of Southeast Asian History* 12 / 1, 54-76.
- Office of Trade Policy Analysis (2004), "*U.S.-Singapore Free Trade Agreement Key Market Access Results and Benefits*", Singapore FTA Opportunity Report.
- Rodan, Garry (1986), "The Political Economy of Singapore's Industrialisation: State Policy and International Capital Investment", *This thesis is presented for the degree of Doctor of Philosophy*, Murdoch University.
- S. Haggard ve T. J. Cheng (1987), "State and Foreign Capital in the East Asian NIC's.", *The Political Economy of The New Asian Industrialism* içinde, yazan Ed: Frederich Deyo, 84-135, Ithaca and London: Cornell Universty Press.

- Schein, Edgar (1997), "*Strategic Pragmatism: The Culture of Singapore's Economic Development Board*", Cambridge: The MIT Press.
- Singapore Department of Statistics (1998), "*Singapore's External Debt. Singapore*" : Singapore Department of Statistics.
- Sparke, Matthew vd. (2004), "Blackwell Publishing, Ltd. Triangulating the borderless world: geographies of power in the Indonesia–Malaysia–Singapore Growth Triangle", *Royal Geographical Society* Volume: 29, Issue: 4, 487-498.
- T.K.Song ve M. Bhaskaran (2016), "The Role of the State in Singapore: Pragmatism in Pursuit of Growth", *Singapore's Economic Development: Retrospection and Reflections* içinde, yazar Linda Lim, 51-82, Singapore: World Scientific.
- Tambunan, Tulus T. H (2018), "The impact of the economic crisis on micro, small, and medium enterprises and their crisis mitigation measures in Southeast Asia withreference to Indonesia", *Asia and the Pacific Policy Studies*, 19-39.
- Tan, Augustine H. H (2001), "The Asian Economic Crisis: The Way Ahead for Singapore" , *Research Collection School Of Economics*, 17-34.
- Turnbull, C.M (2009), "*A History of Modern Singapore 1819-2005*", Singapore: NUS Press.
- United States Central Intelligence Agency (2011), "The World Factbook", Washington.
- Xiaodong, Xu (2019), "The SIJORI Growth Triangle: Progress, Problems and Prospect", *Journal of Maritime Studies and National Integration* Volume: 3, Issue: 1, 1-13.
- Yue, Chia Siow (2000), "*Singapore: From the Asian Crisis to The New Economy*", Singapore: Working Paper.
- Zheng, Frank De Yu (1998), "Case Studies of Economic Growth in Hong Kong and Singapore Implications for Ireland", *A Thesis for the Degree of Masters*, Ireland.

ELEKTRONİK KAYNAKLAR

<https://data.worldbank.org/country/singapore> (Erişim tarihi: 9.12.2019)

<https://www.singstat.gov.sg/-/media/files/publications/economy/cpioct19.pdf>

(Erişim tarihi: 23.12.2019)

<https://www.mas.gov.sg/statistics/reserve-statistics/official-foreign-reserves>

(Erişim Tarihi: 31.12.2019)

<https://www.tablebuilder.singstat.gov.sg/publicfacing/createDataTable.action?refId=14924> (Erişim tarihi: 31.12.2019)

SİNGAPUR'UN ULUSLARARASI TOPLUMDA DENGE POLİTİKALARI VE ARABULUCU ROLÜ

Ahmet Faruk IŞIK*

GİRİŞ

Bu makale, Singapur'un bağımsızlığını ilan etmesiyle birlikte takip ettiği temel dış politikalara ve bu temel politikalarla birlikte edindiği uluslararası role odaklanmaktadır. Makale, aynı zamanda Singapur'un takip ettiği politikaların devletin bekasını ve uluslararası arenada varoluşunu korumak adına ne denli önemli olduğunu tarihsel ve güncel nedenlerle açıklamaktadır.

Singapur, uluslararası arenada dinamik ekonomisinin yanında son yıllarda arabulucu rolü ile de öne çıkmaktadır. Singapur'un öne çıkmasının temelinde, dünya ile kurduğu barışçıl ve dengeli politikalar vardır. Singapur uluslararası arenada küçük bir ülke olduğunu kabul ederken ülkelerin eşitliği ilkesinin altını çizmiştir. Bir şehir devleti olarak Singapur'un ne komşularından ne de diğer ülkelerden izole bir dış politika izlemesi mümkün değildir. Son yıllarda ABD başta olmak üzere ülkelerin takip ettiği korumacı, içekapanık dış politika Singapur gibi birçok alanda dışarı bağımlı bir şehir devleti için büyük risk teşkil etmektedir. Aynı şekilde büyük güçler arasında gerçekleşebilecek olası bir çatışma veya kutuplaşma, uluslararası ekonomiyi etkileyeceği gibi Singapur ekonomisini doğrudan etkileyecektir. Her ülke için dış ticaret büyük öneme sahip olsa da Singapur gibi doğal kaynaklardan yoksun küçük bir şehir devleti için daha büyük öneme sahiptir. Bu bağlamda Singapur, kendisini Asya'nın İsviçre'si pozisyonunda konumlandırmaktadır. Dolayısıyla Singapur bölgesel, ulusal krizlerin önüne geçmek ve kendisini doğrudan veya dolaylı etkilerden korumak için

* *Tayvan National Chengchi University, Siyaset Bilimi, Yüksek Lisans Öğrencisi ve İtalya Torino World Affairs Institute Araştırmacısı.*

uluslararası denge politikalarını sürdürecektir. Bu durum, dünya ülkeleri tarafından da bilinmektedir. Singapur, *Xi-Ma Zirvesi* ve *Trump-Kim Zirvesine* ev sahipliği yapmıştır. Singapur'un ilerideki yıllarda yaşanabilecek sıkıntıların diyalog merkezi olması yüksek ihtimaldir. Bu noktada Singapur, İngiliz Siyasetçi Lord Palmerston'un dediği gibi "İngiltere'nin ebedi dost ve düşmanları yoktur, değişmez çıkarları vardır." siyasetini takip etmekte, mümkün olduğunca iki ilişkilerde ulusal çıkarlarından taviz vermeden, karşı tarafı zor duruma düşürmeden 'win-win' politikaları uygulamaktadır.

Singapur Dış Politikası ve Dış Politikasını Etkileyen Faktörler

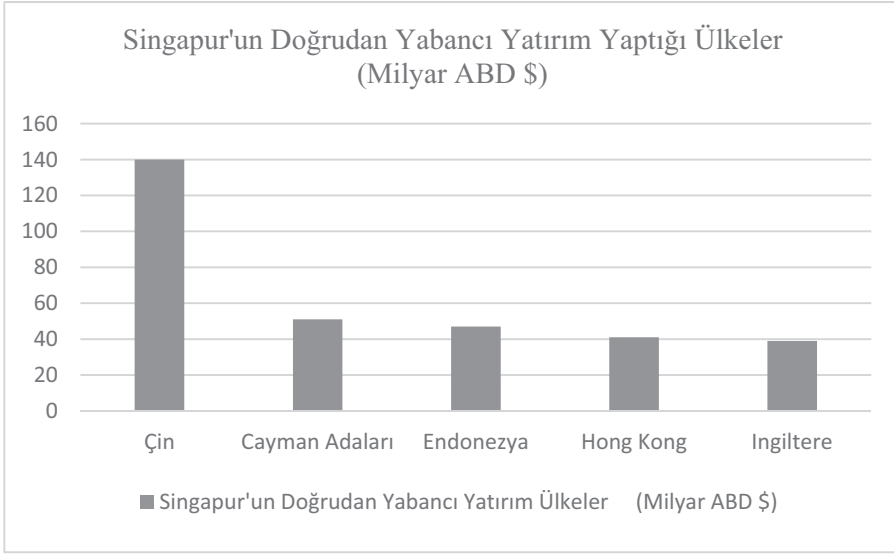
Singapur 1965 yılında Malezya'dan bağımsızlığını ilan etmiştir. Coğrafi olarak kuzeyinde Malezya, Hindistan, Çin ve Güneyi'nde Endonezya olmak üzere etrafı büyük ülkelerle çevrili bir ada ülkesidir. Şehir devleti olan Singapur'un nüfusu 2019 yılıyla sadece 5,6 milyon¹ olup nüfusunun büyük kısmının genç olmasının yanı sıra komşu ülkelerin genç nüfusunu ekonomik olarak avantaj, siyasi olarak ise risk olarak görmektedir. Diğer taraftan Singapur nüfusu çok etnikli bir yapıdan oluşmaktadır. Singapur nüfusunun %74,3'ü Çinli, %13,4 Malay, %9'u Hintli ve geriye kalan kısmı farklı etnik gruplardan oluşmaktadır. Ülkenin çok etnikli yapısı kültürel olarak zenginlik sayılsa da siyasi olarak bazı riskler taşımaktadır. Oluşabilecek etnik çatışma ya da ayrılıkçı hareketler, Singapur'un ulusal güvenliği için bir tehdit oluşturmaktadır. Diğer bir mesele ise çok etnikli yapının farklı inançlara mensup olmasıdır. Singapur'un inanç dağılımı genel olarak %33,2'si Budist, %18,8'i Hristiyan, %14'ü Müslüman, %10'u Taoist, %5'i Hindudur.² Ülkede herhangi sosyal çatışma olmasa da yukarıda değinilen durumlar toplum huzuruna ve ülke geleceğine potansiyel risk unsuru oluşturmaktadır.

Singapur'un ilk lideri Lee Kuan Yew'in ölümünden önce yazdığı kitabın ismi, Singapur'un gelişimi hakkında birçok ipucu vermektedir; *Üçüncü Dünya ülkesinden Birinci Dünya Ülkesine; Singapur Hikâyesi*. Liman kenti olarak kurulan Singapur, önemli bir liman olma pozisyonunu korumanın yanında aynı

¹ Singapore Department of Statistic Economy (2019), "Singapore Population", <https://www.singstat.gov.sg/modules/infographics/population>, (29 Nisan 2019'da erişildi).

² CIA (2019), "Singapore", <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/sn.html>, (29 Nisan 2019'da erişildi).

zamanda güçlü bir finans merkezine de dönüşmüştür. Doğal kaynaklar bakımından fakir bir ülke olması sebebiyle doğal kaynak ihtiyacını dışarıdan karşılamak durumundadır. 719,2 kilometrekarelik bir alana kurulmuş olup, 358,890 milyon ABD doları gayri safi yurt içi hasılasıyla (GSYİH)³ dünyanın 36. büyük ekonomisi, aynı zamanda kişi başına düşen gelir sıralamasında dünya genelinde 7. sırada yer almaktadır.⁴ 2018 yılıyla Singapur'un toplam ihracat rakamı 408,1 milyon ABD doları, ithalatı ise 367,4 milyon ABD dolarıdır.⁵

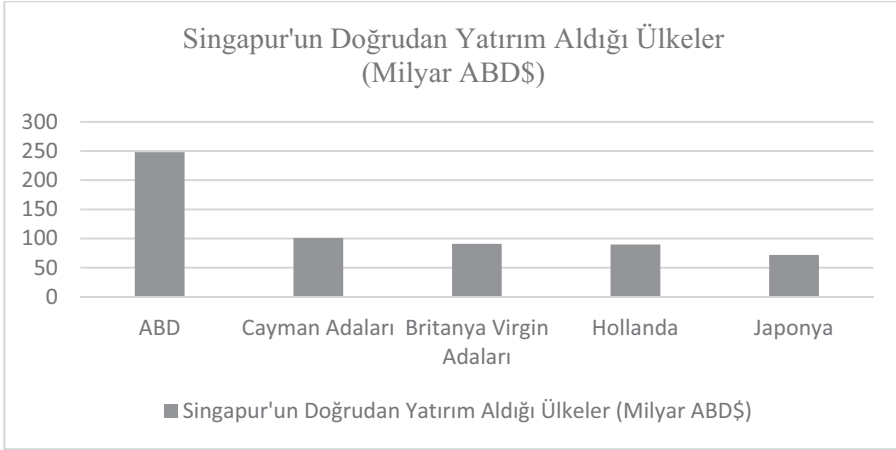

Singapur'un yurtdışında doğrudan yatırım yaptığı ülkelerin başında Çin gelmekte olup bu ülkedeki yatırım miktarı 140 milyar ABD doları kadardır. Çin'i takiben Cayman Adaları gelmektedir; Cayman Adaları'na yaptığı yatırım miktarı 51 milyar ABD doları kadardır. Üçüncü sırada ise 47 milyar ABD doları yatırımla Endonezya gelmektedir. Endonezya'yı sırasıyla 41 milyar ABD dolarıyla Hong Kong, 39 milyar ABD dolarıyla İngiltere takip etmektedir.

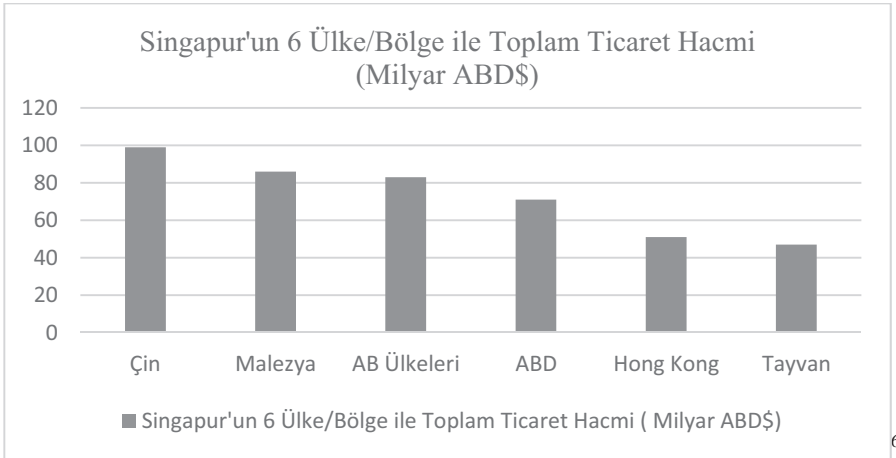
³ Singapore Department of Statistic Economy (2019), "Singapore Economy", <https://www.singstat.gov.sg/modules/infographics/economy>, (29 Nisan 2019'da erişildi).

⁴ Statistic Times, IMF (2018), "World Economic Outlook Database- GDP Indicators", <http://statisticstimes.com/economy/gdp-indicators-2019.php>, (29 Nisan 2019'da erişildi).

⁵ Singapore Department of Statistic Economy (2019), "Singapore Economy", <https://www.singstat.gov.sg/modules/infographics/economy>, (29 Nisan 2019'da erişildi).

Singapur'un yurtdışından en büyük yatırımı 248 milyar ABD dolarıyla Amerika Birleşik Devletleri'nden almaktadır. ABD'yi finansal gizlik, vergisiz finansal hizmetleriyle bilinen Karayipler'in İsviçre'si olarak bilinen Cayman Adaları (101 milyar ABD doları) ve Britanya Virgin Adaları (91 milyar ABD doları) takip etmektedir. Diğer iki büyük yatırımcı ülke Hollanda (90 milyar ABD doları) ve Japonya'dır (71 milyar ABD doları).

⁶ Singapore Department of Statistic Economy (2019), "Singapore Economy", <https://www.singstat.gov.sg/modules/infographics/economy>, (29 Nisan 2019'da erişildi).

Singapur'un toplam ticaret hacminin en büyük ülke / bölgeler sırasıyla Çin, (99 milyar ABD doları), Malezya (86 milyar ABD doları), AB Ülkeleri (83 milyar ABD doları), Amerika Birleşik Devletleri (71 milyar ABD doları), Hong Kong (51 milyar ABD doları) ve Tayvan'dır (47 milyar ABD doları).

Yukarıdaki üç grafikte de belirtildiği üzere, Singapur'un ekonomisi dünyanın farklı kutupları arasında birbirlerini dengeleyecek şekilde yayılmaktadır. Singapur'un istikrarlı ekonomisi, yurt dışından özellikle de Cayman Adaları, Britanya Virgin Adaları gibi finansal merkezlerden ciddi anlamda yatırımlar almaktadır. Belirtilen ülkelerin Singapur'u seçmesinde ana faktörün ülkenin istikrarlı bir duruşu olmasının yanı sıra gizliliğe verdiği hassasiyet ve güven duygusu önemli rol oynamaktadır. Singapur'un en fazla yatırımı ABD'den almasının yanında, en fazla yatırımını Çin'e yapması büyük güçler arasında güttüğü denge politikası hakkında fikir vermektir. Tüm bu veriler, Singapur'un iç ve dış ilişkilerinde denge politikası takip etmeye ne denli önem verdiği göstermektedir.

Singapur Dışişleri Bakanı Vivian Balakrishnan, 2018 yılı bütçe komisyonunda yaptığı konuşmada Singapur'un dış politikasını belirlemede önemli olan faktörlerden bahsetmiştir. Bu konuşma, dış politikanın belirlenme sürecinde nelere dikkat edildiği hakkında en güncel resmî bakış açısı olarak fikir vermektedir. Balakrishnan değindiği 5 nokta şu şekildedir;

- 1- Singapur, her daim başarılı ve kolay mobilize eden bir ülke olmalıdır. Eğer Singapur başarısızlığa uğrarsa, bu Singapur'un amaca uygun hareket etmediğinin göstergesidir. Singapur'un 30 yıl görev yapan ilk Başbakanı Lee Kuan Yew'in söylediği gibi "Ortadan kaybolursak, küçük bir devlet olarak dünya bizi hatırlamayacak". Küçük ülkelerin dünyada yeri doldurulmayacak kadar önemi değildir.
- 2- Singapur, bağımsız bir ülke olarak ulusal çıkarlarına dayanarak, bağımsız kararlar alma kabiliyetini korumalı ve bir kukla devlet olmamalıdır. Singapur satılık bir ülke değildir ve kolayca yönlendirilecek bir ülke de olmayacaktır.
- 3- Singapur, herkesle dostane ilişkileri kurmayı hedeflemektedir. Bunun anlamı, taraf seçmemesi veya vekâlet savaşında bulunmaması gerekmektedir.
- 4- Singapur, kurallar çerçevesinde kurulan küresel düzeni desteklemektedir; uluslararası hukuk ve uluslararası normlar Singapur gibi küçük bir ülke için hayati önem taşımaktadır.

- 5- Singapur, her zaman emin, güvenilir ve tutarlı bir dost ülke olmalıdır. Singapur politikalarını rastgele değiştirme lüksüne sahip değildir.⁷

Singapur-Çin Halk Cumhuriyeti İlişkileri

Singapur'un kurucusu ve ilk başbakanı Lee Kuan Yew, Çin'in önemini şu sözlerle açıklıyor: *İngiltere dışında Singapur'un siyasi gelişimine Çin kadar etkisi olan bir başka ülke yoktur. Singapur-Çin İlişkileri uzun, karmaşık ve eşit olmayan koşullarda gelişmiştir.* (Lee 2000: 573) Singapur ve Çin'in kurduğu işbirliği, Soğuk Savaş yıllarına dayanmaktadır. Bu dönemde Singapur, siyasi olarak Çin'le yakın ilişkiler kurmadıysa da bölgede diğer başat güçleri dengelenmesi noktasında Çin'i çok önemsemiştir.⁸ Endonezya, Filipinler, Malezya ve Tayland gibi Çin'in güney komşusu olan ülkeler ticari açıdan Çin'e kapılarını kapalı tutarken güçlü bir ASEAN ülkesi olarak Singapur önemli bir rol oynamış ve Çin'e kapı aralayan nadir ülkelerden biri olmuştur. Modern Çin'in tarihini değiştiren lider Deng Xiaoping, 1978 yılında *dışa açılım devrimini* gerçekleştirmeden bir ay önce, bazı Güneydoğu Asya ülkelerine ziyaretlerde bulunmuştur. Bunlardan biri de kapısı Çin'e açık olan Singapur'dur. Bu ziyaret, Çin Halk Cumhuriyeti'nin güney komşularıyla kurulacak iyi ilişkilerin başlangıcı konumundayken, Singapur için ikili ilişkileri daha da sıkılaştırmıştır.⁹ Çin, Güneydoğu Asya ülkelerinin Rusya'ya karşı birlik olmasını, bu noktada etkili bir ASEAN ülkesi olarak Singapur'un rol oynamasını istemektedir. Fakat Güneydoğu Asya ülkelerinin asıl endişe duyduğu ülke Rusya değil, Çin Halk Cumhuriyetidir. Sovyetler her ne kadar yayılmacı politikalar gütsede Güneydoğu Asya'da Çin gibi komünist hareketlere açık destek vermemiş, bu nedenle başta Singapur, Tayland, Malezya, Filipinler ve Endonezya gibi Güneydoğu Asya'nın büyük ekonomileri Çin karşıtı bir tavır almışlardır. (Lee 2000: 598)

⁷ Russia Singapore Bussiness Council (2018), "MFA Press Release: Speech By Minister For Foreign Affairs Dr Vivian Balakrishnan During The Committee Of Supply Debate", <http://www.rsbctrade.com/mfa-press-release-speech-by-minister-for-foreign-affairs-dr-vivian-balakrishnan-during-the-committee-of-supply-debate-1-march-2018/>, (30 Nisan 2019'da erişildi).

⁸ 侯松岭 (2000), "冷战后中国与新加坡关系的发展", 国际关系当代亚太: 1.

⁹ 人民日报 (2003), "1978年11月5日邓小平访问泰、马、新三国", <http://www.people.com.cn/GB/historic/1105/3716.html>, (30 Nisan 2019'da erişildi).

Çin ile Singapur arasında, 1990 yılında diplomatik ilişkiler kurulana kadar güven sorunu yaşanmış hatta Çin, bağımsızlığını çoktan kazanmış olan Singapur'u Malezya'nın bir parçası olarak tanımıştır. Bunda Singapur'un Malezya'dan ayrılarak bağımsızlık kazanmasının büyük etkisi vardır. Singapur'un ilk Başbakanı'nın doğrudan Çin'e karşı düşmanca tavır takınmasa da yıllar sonra yayınladığı kitapta, Tayvanlı lider Chiang Ching-kuo ile Tayvan'da yaptığı görüşmenin ortak temel noktasının iki tarafın da komünizme karşı olması olduğunu belirtmiş; *onun (Chiang Ching-kuo) ezeli düşmanı Çin Komünist Partisi, benim ezeli düşmanım Çin Komünist Partisiyle bağlantılı olan Malay Komünist Partisi'dir* demiştir.¹⁰

Çin'in iç problemleri ve Singapur'un batıyla olan yakın ilişkileri bunda önemli rol oynamıştır.¹¹ Fakat Çin'in, Sovyetler Birliğiyle yaşadığı problemler, Güneydoğu Asya'da yaşanan vesayet savaşları ve ABD Başkanı Nikson'un Pekin ziyareti sonrası ABD'yle gelişen yakın ilişkiler, Singapur'la olan ilişkilere de olumlu yansımıştır. Singapur, Çin'le ilişkileri geliştirmek için kendilerini *akraba* millet olarak lanse etmiştir. Soğuk savaşın ardından değişen uluslararası ekonomik siyasi düzen sonrası iki ülke *kazan-kazan* ilkesi uyarınca ikili ilişkileri bugünlere getirmişlerdir.

Singapur Başbakanı Lee Hsien Loong, 14 Ekim 2017'de gerçekleşen Çin'in 19. Ulusal Kongresi'nden hemen önce Pekin'i ziyaret etmiş ve Çin Başbakanı Li Keqiang ve Çin Devlet Başkanı Xi Jinping'le görüşmüştür. Singapur Başbakanı Lee Hsien Loong ziyaretinin ardından durumu; *ilişkilerimiz istikrarlı ilişkilerden daha da öte* şeklinde yorumlamıştır. Çin Devlet Başkanı Xi Jinping ise iki ülke arasında daha fazla fırsat olduğunu ve yeni iş birlikleri yapılabileceğine değinmiş, Singapur'la olan ilişkilerini tanımlarken ilişkilerin *yeni tarihi bir devir içinde* olduğunu belirtmiştir.¹² Xi Jinping ziyareti sırasında, Singapur ve Çin arasında hiçbir anlaşmazlık, farklılık ve çıkar çatışması bulunmadığını da belirtmiştir. Görüşmede geçen bazı diyaloglar iki ülke arasındaki bazı siyasi hassasiyetler hakkında ipucu vermektedir; Xi Jinping'in Singapur Başbakanı'na, "*Singapur ve Çin*

¹⁰ Lee Kuan Yew (2000), "From Third World to First": 560.

¹¹ 李一平, 刘文正 (2008), "论冷战国际环境中的中国与新加坡关系", 厦门大学学报 (哲学社会科学版): 84.

¹² Singapore Government (2017), "Singapore-China ties 'stable, in good state', PM Lee says after prominent visit", <https://www.gov.sg/news/content/today-online---singapore-china-ties-stable-in-good-state>, (30 Nisan 2019'da erişildi).

birbirini önemli çıkar noktalarında desteklemelidir” demesinin ardından Singapur Başbakanı Lee Hsien Loong, “*Singapur tek-Çin politikasını desteklemektedir*” şeklinde cevap vermiştir. Fakat Lee Hsien Loong’un 2004 yılında Başbakan olmadan 1 ay önce Tayvan’a (Çin Cumhuriyeti) resmi makamlarla görüşmek üzere bir ziyarette bulunması, Pekin tarafından protesto edilmiştir.¹³ Bu nokta da Singapur ve Tayvan’ın askeri işbirlikleri ön plana çıkmaktadır. Singapur’un bağımsızlık ilan ettikten sonra, askeri anlamda ilk yardım aldığı yerlerden biri olan Tayvan, Singapur’un Hava ve Deniz Kuvvetlerini eğitmeyi kabul etmiştir. İki taraf arasında 1975 yılında Singapur’un ilk lideri Lee Kuan Yew ve Çin Cumhuriyeti’nin ikinci liderinin Chiang Kaishek’in oğlu 4. Cumhurbaşkanı Chiang Ching-kuo arasında askeri anlaşma imzalanmıştır. Anlaşmaya göre Singapur Silahlı Kuvvetleri’ne, Tayvan’ın güneyinde bulunan askeri alanlarda eğitim ve tatbikat yapması serbestliği tanınmıştır.¹⁴ Pekin, bu durumdan hoşnut olmayıp bu türden bir askeri ilişkiye alternatif ya da çözüm olması açısından Singapur’la kurulan askeri ilişkilere yoğunluk vermektedir. Bu konuyla ilgili atılan en somut adım Ana kıta Çin ve Singapur arasında başlayan ortak askeri tatbikatlardır.¹⁵ Yine de ABD ve Tayvan’la ciddi seviyelerde askeri ilişkiler içinde olan Singapur’un Pekin tarafından tehdit olarak görülmemesi Singapur’un dış siyasetinde ne denli başarılı olduğunu göstermektedir.

Singapur, zengin bir ASEAN ülkesi olarak Çin’in ‘Kuşak Yol Girişimini’ desteklemektir. Yukarıda da bahsedildiği gibi Singapur, 2013’den günümüze Çin’e en fazla yatırım yapan ülke olup son yıllarda iki ülke ekonomik ilişkileri *Serbest Ticaret Anlaşması* seviyesine çıkartmak istemektedir.¹⁶ İlişkilerin Serbest Ticaret Anlaşmasıyla taçlanması, Singapur adına büyük avantaj sağlayacaktır. Özellikle 2013 yılında başlayan ‘Kuşak Yol Girişimi’ iki ülke için birçok potansiyel işbirliği alanı sunmaktadır. 2017 yılında dışişleri bakanları seviyesinde yapılan görüşmede iki taraf, ‘Kuşak

¹³ China Org (2004), "China Protests Against Lee Hsien Loong's Visit to Taiwan", <http://www.china.org.cn/english/2004/Jul/100934.htm>, (30 Nisan 2019’da erişildi).

¹⁴ 李大光 (2016). "台岛登陆了新加坡军队" 2016年第12期世界知识: 45.

¹⁵ Choi Chi-yuk (2016), "Singapore’s refusal to halt military ties with Taiwan ‘prompted Beijing response to seizure of military vehicles’", <https://www.scmp.com/news/china/diplomacy-defence/article/2050097/singapores-refusal-halt-military-ties-taiwan-prompted>, (26 Mayıs 2019’da erişildi).

¹⁶ Ang Seow Leng (2018), "China-Singapore Free Trade Agreement (CSFTA)", http://eresources.nlb.gov.sg/infopedia/articles/SIP_2018-08-08_152343.html

Yol Girişimiyle' ilgili ortak bir platform kurulmasını kararlaştırılmıştır. Bu anlaşmaya göre ilk aşamada altyapısal bütünleşme, ikinci aşamada finansal bütünleşme ve son aşamada 'Kuşak Yol' ülkeleriyle üçlü işbirlikleri kurmak şeklinde belirlenmiştir. Dışişleri Bakanı Vivian Balakrishnan konuyla ilgili bu türden bir anlaşmanın, Çinli şirketlere de birçok avantaj sağlayacağına değinmiş, son gelişmelerle ilgili *Çin ve Singapur arasındaki potansiyel çok büyük. Çin kaynaklarına göre, 'Kuşak Yol' ülkelerinden Çin'e yapılan yatırımların %85'i, Çin'in 'Kuşak Yol' ülkelerine yaptığı dış yatırımın nerdeyse üçte biri Singapur üzerinden yapılmaktadır* demiştir.¹⁷

Bu yıl ikincisi düzenlenen 'Kuşak Yol Girişimi Zirvesi'nde' buluşan Çin Devlet Başkanı Xi Jinping ve Singapur Başbakanı Lee Hsien Loong, ikili ilişkilerin önemi vurgu yaparak gelecekte yapılacak işbirliklerine işaret etmişlerdir. Son yıllarda önemi daha iyi kavranan yüksek teknoloji sektörü ve bu sektörün sosyal hayatta kullanılmasıyla ilgili çalışmalara iki ülke öncülük etmektedir. Görüşmeler sırasında ikili, yüksek teknoloji alanında "akıllı şehir" projelerine ve Singapur'un ASEAN içindeki liderlik rolü aracılıyla bu türden projelerin ASEAN ülkelerinde de hayata geçirilmesine değinilmiştir. Hali hazırda iki ülke *Çin-Singapur Suzhou Endüstri Parkı, Çin-Singapur Tianjin Eco-City ve Singapur-Guangzhou Akıllı Şehir Stratejik Bütünleşme* programları bağlamında Çin tarafından '*Chongqing-Singapur Girişimi Projesi* gibi uzun vadeli projeler masaya yatırılmıştır. Görüşmelerde Xi Jinping, Singapur'un 'Kuşak Yol Girişimi'nin' doğal bir üyesi olduğunu ve gelecekte daha farklı alanlarda iş birlikleri yapılabileceğine değinilmiştir.¹⁸⁻¹⁹

Singapur-Amerika Birleşik Devletleri İlişkileri

Singapur'un ilk Başbakanı Lee Kuan Yew, Amerika Birleşik Devletleri'yle kurulan ilişkilere değinirken; *Sovyetler Birliği, ABD ve dünya*

¹⁷ Russia Singapore Bussiness Council(2018), "MFA Press Release: Speech by Minister for Foreign Affairs Dr Vivian Balakrishnan During the Committee of Supply Debate", <http://www.rsbctrade.com/mfa-press-release-speech-by-minister-for-foreign-affairs-dr-vivian-balakrishnan-during-the-committee-of-supply-debate-1-march-2018/>, (02 Mayıs 2019'da erişildi).

¹⁸ Embassy of the People's Republic of China in Singapore, The Economic and Commercial Counsellor's Office 中国驻新加坡大使馆,经商处职能 (2019). <http://sg.mofcom.gov.cn/article/jmgd/201904/20190402858307.shtml>, (03 Mayıs 2019'da erişildi).

¹⁹ Xinhua Haber Ajansı (2019), "习近平会见新加坡总理李显龙" http://www.xinhuanet.com/politics/leaders/2019-04/29/c_1124433426.htm, (03 Mayıs 2019'da erişildi).

için tehdit oluştururken, biz ABD'deki Cumhuriyetçiler ve Demokratlarla iyi ilişkilerimizi sürdürüyorduk; ABD, bizim gibi Sovyetler Birliği'ne ve Komünist Çin'e karşıydı. Dolayısıyla ABD ordusunun Doğu Asya'daki tüm faaliyetlerini destekledik demiştir. (Lee 2000: 487) Singapur, belirtilen ülkelerden çekinse de ne Çin'e ne de Sovyetler Birliği'ne karşı düşmanca bir tavır takınmamıştır. Bunun yanı sıra Singapur her ne kadar ABD'ye yakın dursa da Lee Kuan Yew, Singapur'un kurulmasından buyana CIA ajanlarının devletin belli kademelerine sızma girişimlerini, ABD'li diplomatların Singapur'un içişlerine karışmalarını ve bunlarla mücadele bağlamında ABD'yle yaptığı gizli görüşmeleri yazdığı son kitapta duyurmuştur.²⁰

Singapur bağımsızlığını ilan ettikten sonra Singapur'u ilk tanıyan ülkelerden birisi ABD'dir. Yukarıda da belirtildiği üzere ABD, Singapur'un önemli ticaret ortaklarından biri olup ABD, Singapur'a en fazla yatırım yapan ülke konumundadır. 2004 yılında karşılıklı serbest ticaret anlaşması imzalayan iki ülke, ticaret hacmini %62 artırmış, 2016 yılında 45 milyar dolarlık ticaret hacmine ulaşmıştır. Yatırım stoku 2016 yılında 228 milyar ABD doları olarak gerçekleşmiş, bu rakam, 2019'da 248 milyar ABD dolarına ulaşmıştır.²¹

Güçlü ticari bağların yanında iki ülke genel olarak güvenlik alanında terörizm, ulus ötesi suçlarla mücadele, kitle imha silahlarının kontrolü ve askeri eğitimler gibi çeşitli alanlarda işbirliği yapmaktadır. ABD ile olan işbirliği Singapur'un ulusal güvenliği adına hayati öneme sahiptir. Singapur birçok askeri personelini Amerika Birleşik Devletlerinde eğitmekte olup, hâlihazırda Singapur Silahlı Kuvvetlerinin ABD'nin Arizona ve Texas eyaletlerinde 1.000 personelini eğitim görmektedir. Mevcut asker sayısı ABD'deki en büyük yabancı askeri birlik Singapur'a aittir.²² ABD Hava ve Deniz Kuvvetleri için büyük önem taşımakta olan Singapur, ABD'nin yurtdışındaki birçok operasyonuna da aktif destek vermiştir. Bunlardan en öne çıkanları Irak Savaşı ve Afganistan'daki operasyonlardır. 2005 yılında ABD Başkanı Bush ve Başbakan Lee "Stratejik Plan Anlaşmasını" imzalayarak güvenlik ve savunma alanındaki

²⁰ Lee Kuan Yew (2000), "From Third World to First": 450, 489.

²¹ U.S. Department of State(2017), "U.S. Relations With Singapore", <https://www.state.gov/r/pa/ei/bgn/2798.htm>, (04 Mayıs 2019'da erişildi).

²² Singapur Savunma Bakanlığı (2018), "89 Appointed as Senior Military Experts", https://www.mindef.gov.sg/web/portal/mindef/news-and-events/latest-releases/article-detail/2018/december/19dec18_nr, (03 Mayıs 2019'da erişildi).

ilişkileri terörle mücadele, savunmak teknolojileri, kitle imha silahları ve karşılıklı askeri tatbikatlarla çeşitlendirmişlerdir.²³ Singapur ve ABD 2017 yılında ABD'nin Çin'e en yakın toprağı olan Guam adasında büyük çaplı askeri tatbikat düzenlemiştir. Aynı yıl Singapur Başbakanı Lee Hsien Loong'un ABD'ye yaptığı ziyarette, ABD Başkanı Trump ülkelerinin ilişkilerini *yorumlarken ilişkilerimiz hiç olmadığı kadar yakınlaştı*, *"Singapur, Asya'daki en yakın stratejik ortaklarımızdan biridir ve biz bundan gurur duyuyoruz demiş*²⁴, ilişkilerin olumlu yönde gelişimine değinen Başbakan Lee de Singapur'un ABD'de en fazla yatırım yapan ikinci Asya ülkesi olduğunu belirtmiştir. Yukarıda belirtildiği gibi ABD, Singapur'un en büyük ticaret ortağıdır. Singapur, ABD'de Japonya'dan sonra en büyük ikinci Asyalı yatırımcı ülke konumundadır. Çin'le ilgili ilişkilere de değinen Lee, istikrarlı ABD-Çin ilişkilerinin bölge ülkeleri ve tüm dünyanın faydası olacağına, iyi ilişkilerin bölgesel istikrar, barış ve refah getireceğini belirtmiştir. Çin ve ABD arasında ticaret savaşlarının yaşandığı bu günlerde Singapur'un duruşu belirtildiği üzere dengeleyici siyasetten yanadır. ABD ve Çin arasında olası sıcak çatışmalarda Singapur'a büyük sorumluluk düşecek olup iki ülke arasında yaşanabilecek bir çatışmada Singapur'un diyalog merkezi olma ihtimali yüksektir. Çin, ticaret savaşlarının sürdüğü bugünlerde, olası bir barış görüşmesinin ilk sinyali Singapur'da düzenlenen *Asya Güvenlik Forumu*'nda vermiştir. Çin Savunma Bakanı Wei Fenghe, *Çin savaşmaya hazır ama diyaloga da kapıları açıktır* yönünde açıklama yapmıştır.²⁵

Singapur'un ABD ile ittifakını sağlamlaştıran diğer faktör İsrail'dir. Köklü geçmişi olan İsrail-Singapur ilişkileri Singapur'un bağımsızlığını ilan etmeden önceki Koloni yıllarına dayanmaktadır. 1955-1956 yıllarında Singapur'un ilk Başbakanı olan David Saul Marshall, Irak-Bağdat kökenli bir Yahudidir.²⁶ 1965 yılında bağımsızlığını ilan etmesiyle devlet sisteminin

²³ Emma Chanlett-Avery(2018), "Singapore: Background and U.S. Relations", Library Of Congress Washington Dc Congressional Research Service: 5.

²⁴ White house (2017), "Remarks by President Trump and Prime Minister Lee of Singapore in Joint Statements", <https://www.whitehouse.gov/briefings-statements/remarks-president-trump-prime-minister-lee-singapore-joint-statements/>, (04 Mayıs 2019'da erişildi).

²⁵ Goh Sui Noi (2019). "Chinese Defence Minister says country's door is open if US wants to talk but it won't be bullied", <https://www.straitstimes.com/world/china-ready-to-fight-us-to-the-end-on-trade-gen-wei>, (18 Haziran 2019'da erişildi).

²⁶ Sitragandi Arunasalam (2008), "David Saul Marshall", Singapore National Library Board, http://eresources.nlb.gov.sg/infopedia/articles/SIP_283_2005-01-13.html, (04 Mayıs 2019'da erişildi).

kurulmasında İsrail'le gizli bir işbirliğine gidilmiştir. Singapur'un ilk ulusal lider Lee Kuan Yew'in 'Üçüncü Dünya Ülkesinden Birinci Dünya Ülkesine; Singapur Hikâyesi" kitabında ordunun kurulma aşamasından bahsederken birçok ülke ile bağlantıya geçildiğini ama sadece İsrail'in cevap verdiğini belirtmektedir. İsrail'den gelen askeri heyeti "Meksikalılar" olarak ülkeye kabul eden Singapur, dünyadaki ve çevresindeki Malezya, Endonezya gibi Müslüman nüfusun çoğunlukta olduğu ülkelerin tepkisini çekmekten çekindiği için böyle bir yola başvurmuştur.²⁷ Kendilerini tehdit altında gören iki küçük ülke olarak Singapur ve İsrail 1965'lerden bugüne ilişkilerini geliştirmiş ve birçok alanda işbirliğine girmişlerdir.

Singapur'un Dış Siyasette Arabulucu Rolü

2.1. Çin-Tayvan İlişkileri

Singapur 1965'de bağımsızlığını ilan ettikten sonra Çin'in eski temsilcisi Çin Cumhuriyeti'yle (Tayvan) olan ilişkilerini sürdürmüş, Çin Halk Cumhuriyeti'yle 1990 yılına kadar diplomatik ilişki kurmamıştır. 1989 yılında Tayvanlı lider Lee Teng-hui, Singapur'u ziyaret ettiğinde Çin Halk Cumhuriyeti'yle karşılıklı diplomatik ilişkiler kurulmamasına rağmen Tayvanlı lider için diğer ülke liderleri için hazırlanan askerli, bayraklı bir tören hazırlamamıştır. Bu durum, Singapur'un komünist Çin Halk Cumhuriyeti'nden hazzetmemesine rağmen yine de denge politikasını sürdürdüğünü göstermektedir. Çin Halk Cumhuriyeti'yle 1990 yılında kurulan diplomatik bağın, ekonomik ve siyasi ilişkilere olumlu yansımaları olmuştur. Bu durum Tayvan'ı memnun etmese de kurulmuş olan ekonomik ve askeri ilişkiler zedelenmemiş, aksine günümüze kadar gelişerek gelmiştir.

Çin Halk Cumhuriyeti ve Tayvan tarihte üç önemli görüşme gerçekleştirmiş, bunun ilki Nisan 1993'de Singapur'da olmuştur. Singapur'da gerçekleşen toplantının temelleri 1992 yılında İngiliz egemenliği altındaki Hong Kong'da atılmıştır. İki taraftan görüşen temsilcilerin isimlerinden ötürü görüşmeye *Wang-Koo Görüşmesi* denmektedir. Görüşmelerde Tayvan'ı, Tayvan Boğazı Değişim Vakfı (SEF) Başkanı Koo Chen-fu (辜振甫), Ana kıta Çin'i Tayvan Boğazı İlişkileri Derneği (ARATS) Başkanı Wang Daohan (汪道涵) temsil etmiştir. Hong Kong'da yapılan toplantıda günümüz ikili

²⁷ Lee Kuan Yew (2000), "From Third World to First": 15

diyaloglarının temellerinden 1992 Konsensüsü imzalanmıştır. 1993 yılında Singapur'da asıl toplantı gerçekleşmiş ve ilk toplantıda iki tarafın insanları arasında diyalogu ve ticareti güçlendirmek için dört anlaşma imzalanmıştır.²⁸ İkinci toplantı 1998 yılında Shanghai'da gerçekleşmiş, dokuz yıl sonra turizm ve taşımacılık üzerine olan üçüncü görüşme 2008 yılında Pekin'de yapılmıştır.²⁹

Kasım 2015'de Xi Jinping ve Ma Ying-jeou, ikili ilişkiler tarihindeki en üst düzeydeki ilk görüşmeyi Singapur'da gerçekleştirmiştir. O dönemki Çin Devlet Konseyi Tayvan İşleri Ofisi ve Çin Komünist Partisi (ÇKP) Merkez Komitesi Tayvan Çalışma Bürosu Başkanı Zhang Zhijun (张志军) toplantı yerinin Singapur olarak seçilmesinin sebebinin bu ülkenin geçmişten bugüne tek Çin Politikasını desteklemesi ve ilk temasların yine Singapur'da yapılmasıyla ilişkili olduğunu belirtmiştir.³⁰

"Neden Singapur?" sorusuna California Üniversitesinden Jeffrey Wasserstrom üç neden sıralamıştır. Bunlar sırasıyla;

- İki liderin de karşı tarafın yönettiği yerde misafir olarak görünmek istememesi,
- İki lidere de coğrafik olarak uzak olmayacak bir yerin seçilmesi,
- Toplantının organizasyon süresince gizli kalabileceği bir yerin seçilmesi,

Jeffrey Wasserstrom'a göre Singapur bu üç temel gereği sağlamaktadır. Bunun yanı sıra Singapur'un, görüşmeyi etkileyebilecek ya da görüşmenin anlamına gölge düşürebilecek olası protestolarla, medyatik saldırıların kontrol altında tutulabileceği bir ülke olması önemli rol oynamıştır. Ayrıca Singapur, Çin ve Tayvan'la kalkınma noktasında bazı benzerlikler taşımaktadır. Singapur kuruluşunun ilk yıllarında, Tayvan gibi tek parti sistemi üzerine inşa edilmiş ve hızlı bir büyüme gerçekleştirmiştir. Ana kıta Çin'de de bu yaşanmakta olup bu açıdan tarafların hepsi aynı noktada buluşmaktadır.³¹

²⁸ 费虹寰 (2002), "汪辜会谈的成因及其对中美关系的影响", 当代中国史研究: 10

²⁹ Permanent Mission of the People's Republic of China to the UN(2008).First Straits talks in 9 years open, <http://www.china-un.org/eng/zt/twwt/t464871.htm>, (27 Mayıs 2019'da erişildi).

³⁰ People's Daily (2015), "本网梳理：两岸领导人习近平、马英九会面十热点", <http://tw.people.com.cn/n/2015/1107/c14657-27788445.html>, (27 Mayıs 2019'da erişildi).

³¹ Jeffrey Wasserstrom (2015), "The Xi-Ma Meeting: Why Singapore?", The Diplomat.

Singapur nüfusunun %74,3'lük kısmını Han Çinlileri oluşturmaktadır.³² Bu açıdan taraflar açısından toplantının yapıldığı ülkenin kendileri gibi Han Çinlilerinin çoğunlukta olduğu bir ülkede yapılması önem göstermektedir. Öbür taraftan, çok etnikli bir yapıya sahip olan Singapur, sembolik açıdan harmoniyi temsil etmektedir. Xi Jinping zirvede yaptığı konuşmasında *Biz birbirine kan bağıyla bağlı bir aileyiz* demiştir. Xi bu sözlerle ikili ilişkileri kastetse de sözleri, çoğunluğun Çinli olduğu bir ülke olan Singapur'un etnik yapısının bu noktada etkili olabileceği fikrini vermektedir.³³

Diğer önemli bir etkense, Singapur'un her zaman özen gösterdiği dengeli dış siyasetidir. "Tek Çin" siyasetinde gösterdiği hassasiyet; büyük güçler arasında kurduğu ikili, üçlü siyasi ekonomik ilişkiler Singapur'u bu türden toplantılar için doğal bir merkez haline getirmektedir. Singapur Dışişleri Bakanlığı'nın 'Xi-Ma Zirvesi' ile ilgili yaptığı açıklamada; *Bu toplantı 1949'dan bu yana Tayvan Boğazı'nın iki tarafı arasındaki ilişkilerin tarihinde önemli bir kilometre taşıdır. Hem Ana kıta Çin'in hem de Tayvan'ın yakın ve geçmişe dayanan bir dostu olarak, doğrudan diyaloglarının adresi olmaktan mutluluk duyuyoruz. Singapur, her zaman bir 'Tek Çin' politikasını desteklemektedir.*³⁴

Singapur, coğrafi olarak küçük, doğal kaynaklar açısından kıt, çevresi büyük ülkelerle sarılı bir ülkedir. Bu durum tehditlerden kaçınan, her hangi bir ülke ile girilen ekonomik veya siyasi ilişkiyi başka bir ilişki ile dengelemesi gereken bir dış siyaset çerçeve kurmasına neden olmuştur. Bu çerçevede, Ana Kıta Çin ve Tayvan'la kurduğu benzer ilişki Singapur'u bu türden üst düzey bir görüşme için alternatifi bulunmaz bir pozisyon vermektedir.

³² CIA (2019), "Singapore", <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/sn.html>, (27 Mayıs 2019'da erişildi).

³³ 人民日报 (2015). "习近平：两岸同胞是打断骨头连着筋的同胞兄弟" <http://bj.people.com.cn/n/2015/1108/c233086-27044160.html>, (27 Mayıs 2019'da erişildi).

³⁴ Singapore The Ministry of Foreign Affairs(2015). "MFA Spokesman's Comments in response to media queries on the announcement of the meeting between the Leaders from the two sides of the Taiwan Strait on 7 November 2015", https://www.mfa.gov.sg/Overseas-Mission/Geneva/Mission-updates/2015/11/press_20151104 (28 Mayıs 2019'da erişildi).

2.2. ABD-Kuzey Kore

Amerika Birleşik Devletleri Başkanı Donald Trump ve Kore Demokratik Halk Cumhuriyeti Lideri Kim Jong Un, 12 Haziran 2018 tarihinde Singapur'un güneyinde bulunan Sentosa Adası'nda bir araya gelmiştir. 'Trump-Kim Zirvesi' için birçok ülke gündeme gelse de en son Singapur'da karar kılınmıştır. Bu tarihi buluşmaya ev sahipliği yapan ülkenin Singapur olması tesadüf veya taraflardan birinin özel tasarrufu değildir. İlk olarak diplomatik açıdan iki ülkenin büyükelçiliklerinin Singapur'da bulunması zirvenin burada yapılmasına temel oluşturmuştur. Birçok ülkeye göre daha az sayıda temsilciliği bulunan Kuzey Kore'nin, Singapur'u kabul etmesi tesadüf değildir. Singapur'un iki tarafla olan ilişkileriyle ilgili Beyaz Saray'dan bir yetkilinin CNBC verdiği röportajda *Toplantının Singapur seçilmesinde Singapur'un gönüllülüğü önemli rol oynamaktadır. Singapur iki ülkeyle de ilişkisi olan nadir ülkelerden birisidir* demiştir.³⁵ Zirve öncesi Beyaz Saray'da yapılan başka bir basın toplantısında Basın Genel Sekreter Yardımcısı Raj Shah, ABD'nin Singapur'u seçmesindeki en önemli nedenin Singapur'un ABD ve Kuzey Kore liderlerine güvenli bir ortam sağlaması ve Singapur'un tarafsız duruşu olduğunu belirtmiştir.³⁶ Güvenlik bağlamında, Singapur Uluslararası Ceza Mahkemesi'ni kuran (UCM) Uluslararası Roma Statüsü anlaşmasına bağlı bir ülke değildir. Bilindiği üzere Uluslararası Ceza Mahkemesi (UCM) uluslararası toplumu yakından ilgilendiren soykırım suçu, insanlığa karşı suçlar, savaş suçları ve saldırı suçu gibi suçları yargulamakla görevli ilk daimi uluslararası ceza mahkemesidir.³⁷ Bu bağlamda Singapur, uluslararası kamuoyu tarafından yukarıda anılan suçlarla suçlanan Kim Jong Un için güvenli bir ortam sağlamaktadır.

³⁵ Yen Nee Lee(2018), "White House explains why it chose Singapore to host summit with North Korea", CNBC, <https://www.cnbc.com/2018/06/08/why-trump-and-kim-picked-singapore-for-meeting.html>, (30 Mayıs 2019'da erişildi).

³⁶ White House (2018), "Press Gaggle by Principal Deputy Press Secretary Raj Shah", <https://www.whitehouse.gov/briefings-statements/press-gaggle-principal-deputy-press-secretary-raj-shah/>, (30 Mayıs 2019'da erişildi).

³⁷ Uğur Bayılıoğlu (2007), "Uluslararası Ceza Mahkemesi ve Türkiye", Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt 56, Sayı 1: 57 ; The United Nations(1998). "Rome Statute Of The International Criminal Court", http://legal.un.org/icc/statute/99_corr/cstatute.htm, (30 Mayıs 2019'da erişildi).

Singapur'un Ana Kıta Çin ve Tayvan arasında gerçekleşen görüşmelerden 2015'de 'Xi-Ma Zirvesine' ev sahipliği yapması Singapur'un bu türden görüşmeler için tecrübeli bir ev sahibi yapmaktadır. Özellikle 'Xi-Ma Zirvesinde' hiç bir aksaklık ya da zirvenin önemine gölge düşürecek bir olay yaşanmaması misafir ülkelere güven vermiş, ayrıca Singapur, halk tarafından gerçekleştirilebilecek protestoları kesin bir şekilde polis iznine bağlamıştır. Bu şekilde özellikle Kim Jong Un'a karşı gerçekleştirilebilecek muhtemel protestoların önüne geçilmiştir.³⁸

Singapur Dışişleri Bakanı Vivian Balakrishnan, 'Trump-Kim Zirvesi' ile ilgili Vaşington DC'de verdiği röportajda Singapur'un özel bir girişimde bulunmadığını, ABD ve Kuzey Kore'nin Singapur'u en uygun yer olarak gördüklerini belirtmiştir. Ülkelerin bu kararında Singapur'un tarafsız, güvenilir, dürüst ve güvenli olmasının önemli rol oynadığının altını çizmiştir.³⁹

Kuzey Kore uluslararası arenada izole bir ülke görünümü vermekle beraber bilinenin aksine birçok ülke ile sınırlı da olsa ticari ilişkiler kurmuştur. Singapur, Kuzey Kore'nin ticaret yaptığı nadir ülkelerden biri konumunda olup 2017 yılında bu ülkeye yaptığı ihracat miktarı 298.798 ABD doları, ithalatı ise 213.265 ABD doları kadardır.⁴⁰ Singapur, Kuzey Kore'nin ihracat yaptığı ülkeler arasında ticaret hacmi bakımından 15. ithalat yaptığı ülkeler sıralamasında ise 9. sıradadır.⁴¹

Sonuç

Singapur'un dış politikalarını farklı açılardan elen alan bu araştırma yazısında, denge politikasının teoriden pratiğe nasıl dönüştüğü Singapur örneğiyle ele alınmıştır. Singapur'un küreselleşme konjonktüründe yükselen

³⁸ Singapore Government (2009), "Public Order Act", <https://sso.agc.gov.sg/Act/POA2009>, (30 Mayıs 2019'da erişildi).

³⁹ Singapore Ministry of Foreign Affairs (2018), "Transcript of Minister for Foreign Affairs Dr Vivian Balakrishnan's Media Doorstop in Washington D. C., 5 June 2018", <https://www.mfa.gov.sg/Newsroom/Press-Statements-Transcripts-and-Photos/2018/06/06062018TranscriptMinWashington,29> Mayıs 2019'da erişildi).

⁴⁰ Global Edge(2017). "Singapore: Trade Statistics", <https://globaledege.msu.edu/countries/singapore/tradestats>, (30 Mayıs 2019'da erişildi).

⁴¹ The Observatory of Economic Complexity (2017). "North Korea", <https://atlas.media.mit.edu/en/profile/country/prk/>, (30 Mayıs 2019'da erişildi).

ekonomisini ve mevcut düzeni korumak için attığı adımlar ikili ilişkiler kapsamında kısaca sunulmuş olup bunun en somut adımlarının 'Xi-Ma Zirvesi' ve 'Trump-Kim Zirvesi olduğu tespiti yapılmıştır. Bu bağlamda, bu araştırma yazısı Singapur dış politikasını ve dinamiklerini örneklerle açıklamıştır. Bu noktada, örnek olarak Singapur-Çin Halk Cumhuriyeti ve Singapur-ABD ilişkileri ele alınmıştır.

Çin'in İngiltere'den sonra Singapur'un siyasi gelişiminde en büyük etkiye sahip olması, Singapur'un ABD'deki hem cumhuriyetçiler hem de demokratlarla olan yakın ilişkileri, Müslüman coğrafyada bağımsızlığını yeni ilan ettiği yıllarda İsrail-Filistin çatışmalarının en yoğun yıllarda İsrail'le kurduğu yakın ilişkiler, Pekin'le olan yakın ilişkilerine rağmen Tayvan'la sürdürdüğü askeri ilişkiler, Singapur'u çapına göre çok başarılı bir ülke kılmaktadır. Yazının ikinci bölünmede ise Singapur'un arabulucu rolü üzerinden Pekin-Taipei ve Washington-Pyongyang ilişkilerinde Singapur'un rolü ve etkisi açıklanmış, bu tür görüşmelerde Singapur'un neden öne çıktığı detaylarıyla ele alınmıştır.

Singapur coğrafi çapının tam zıttı bir şekilde ekonomik ve siyasi etki alanı geniş bir ülkedir. Coğrafi ve siyasi şartları Singapur'a bu statüye gelmesi dışında ikinci bir şans tanımamakta olup, uluslararası arenada başarılı bir ülke kılmıştır. Ekonomik ve siyasi anlamda dengeli ve birbirine bağlı dünya düzeni bütün ülkeler için önemli olsa da Singapur için olmazsa olmaz bir şarttır. Bu anlamda Singapur'un mevcut statükoyu korumak için aktif bir siyaset izlemeye devam edeceğini söylemek mümkündür.

KAYNAKÇA

- Ang Seow Leng (2018), "China-Singapore Free Trade Agreement (CSFTA)".
- Emma Chanlett-Avery (2018), "Singapore: Background and U.S. Relations", Library Of Congress Washington Dc Congressional Research Service: 5.
- Jeffrey Wasserstrom (2015), "The Xi-Ma Meeting: Why Singapore?", The Diplomat.
- Lee Kuan Yew (2000), "From Third World to First":, 15-450-489-560.
- Uğur BAYILLIOĞLU(2007), "Uluslararası Ceza Mahkemesi ve Türkiye", Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt 56, Sayı 1: 57.
- 侯松岭 (2000), "冷战后中国与新加坡关系的发展", 国际关系当代亚太:1 李一平, 刘文正 (2008), "论冷战国际环境中的中国与新加坡关系", 厦门大学学报 (哲学社会科学版): 84.
- 李大光 (2016), "台岛登陆了新加坡军队" 2016 年第 12 期 世界知识: 45.
- 费虹寰 (2002). "汪辜会谈的成因及其对中美关系的影响", 当代中国史研究:10.

İnternet Kaynakları

- China Org (2004), "China Protests Against Lee Hsien Loong's Visit to Taiwan", <http://www.china.org.cn/english/2004/Jul/100934.htm>, (30 Nisan 2019'da erişildi).
- Choi Chi-yuk (2016), "Singapore's refusal to halt military ties with Taiwan prompted Beijing response to seizure of military vehicles", <https://www.scmp.com/news/china/diplomacy-defence/article/2050097/singapores-refusal-halt-military-ties-taiwan-prompted>, (26 Mayıs 2019'da erişildi).
- CIA (2019), "Singapore", <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/sn.html>, (29 Nisan 2019'da erişildi).
- Embassy of the People's Republic of China in Singapore, The Economic and Commercial Counsellor's Office 中国驻新加坡大使馆, 经商处职能(2019), http://sg.mofcom.gov.cn/article/jmgd/201904/20190402858307_shtml, (03 Mayıs 2019'da erişildi).
- Global Edge (2017), "Singapore: Trade Statistics", <https://globaledge.msu.edu/countries/singapore/tradestats>, (30 Mayıs 2019'da erişildi).
- Goh Sui Noi (2019), "Chinese Defence Minister says country's door is open if US wants to talk but it won't be bullied", <https://www.straitstimes.com/world/china-ready-to-fight-us-to-the-end-on-trade-gen-wei>, (18 Haziran 2019'da erişildi).
- People's Daily (2015), "本网梳理：两岸领导人习近平、马英九会面十热点", <http://tw.people.com.cn/n/2015/1107/c14657-27788445.html>, (27 Mayıs 2019'da erişildi).

- Permanent Mission of the People's Republic of China to the UN (2008), First Straits talks in 9 years open, <http://www.china-un.org/eng/zt/twwt/t464871.htm>, (27 Mayıs 2019'da erişildi).
- Russia Singapore Business Council (2018), "MFA Press Release: Speech By Minister For Foreign Affairs Dr Vivian Balakrishnan During The Committee Of Supply Debate", <http://www.rsbctrade.com/mfa-press-release-speech-by-minister-for-foreign-affairs-dr-vivian-balakrishnan-during-the-committee-of-supply-debate-1-march-2018/>, (30 Nisan 2019'da erişildi).
- Singapore Department of Statistic Economy (2019), "Singapore Economy", <https://www.singstat.gov.sg/modules/infographics/economy>, (29 Nisan 2019'da erişildi).
- Singapore Department of Statistic Economy (2019), "Singapore Population", <https://www.singstat.gov.sg/modules/infographics/population>, (29 Nisan 2019'da erişildi).
- Singapore Government (2009), "Public Order Act", <https://sso.agc.gov.sg/Act/POA2009>, 30 (Mayıs 2019'da erişildi).
- Singapore Government (2017), "Singapore-China ties 'stable, in good state', PM Lee says after prominent visit", <https://www.gov.sg/news/content/today-online---singapore-china-ties-stable-in-good-state>, (30 Nisan 2019'da erişildi).
- Singapore Ministry of Foreign Affairs (2018), "Transcript of Minister for Foreign Affairs Dr Vivian Balakrishnan's Media Doorstop in Washington D.C., 5 June 2018", <https://www.mfa.gov.sg/Newsroom/Press-Statements-Transcripts-and-Photos/2018/06/06062018TranscriptMinWashington>, (29 Mayıs 2019'da erişildi).
- Singapore The Ministry of Foreign Affairs (2015), "MFA Spokesman's Comments in response to media queries on the announcement of the meeting between the Leaders from the two sides of the Taiwan Strait on 7 November 2015", https://www.mfa.gov.sg/Overseas-Mission/Geneva/Mission-Updates/2015/11/press_20151104, (28 Mayıs 2019'da erişildi).
- Singapur Savunma Bakanlığı (2018), "89 Appointed as Senior Military Experts", https://www.mindef.gov.sg/web/portal/mindef/news-and-events/latest-releases/article-detail/2018/december/19dec18_nr, (03 Mayıs 2019'da erişildi).
- Sitragandi Arunasalam (2008), "David Saul Marshall", Singapore National Library Board, http://eresources.nlb.gov.sg/infopedia/articles/SIP_283_2005-01-13.html, (04 Mayıs 2019'da erişildi).
- Statistic Times, IMF (2018), "World Economic Outlook Database-GDP Indicators", <http://statisticstimes.com/economy/gdp-indicators-2019.php>, (29 Nisan 2019'da erişildi).
- The Observatory of Economic Complexity (2017), "North Korea", <https://atlas.media.mit.edu/en/profile/country/prk/>, (30 Mayıs 2019'da erişildi).

- The United Nations (1998), "Rome Statute Of The International Criminal Court", http://legal.un.org/icc/statute/99_corr/cstatute.htm, (30 Mayıs 2019'da erişildi).
- U.S. Department of State (2017), "U.S. Relations With Singapore", <https://www.state.gov/r/pa/ei/bgn/2798.htm>, (04 Mayıs 2019'da erişildi).
- White house (2017), "Remarks by President Trump and Prime Minister Lee of Singapore in Joint Statements", <https://www.whitehouse.gov/briefings-statements/remarks-president-trump-prime-minister-lee-singapore-joint-statements/>, (04 Mayıs 2019'da erişildi).
- White House (2018), "Press Gaggle by Principal Deputy Press Secretary Raj Shah", <https://www.whitehouse.gov/briefings-statements/press-gaggle-principal-deputy-press-secretary-raj-shah/>, (30 Mayıs 2019'da erişildi).
- Xinhua Haber Ajansı (2019), "习近平会见新加坡总理李显龙", http://www.xinhuanet.com/politics/leaders/2019-04/29/c_1124433426.htm, (03 Mayıs 2019'da erişildi).
- Yen Nee Lee (2018), "White House explains why it chose Singapore to host summit with North Korea", CNBC, <https://www.cnbc.com/2018/06/08/why-trump-and-kim-picked-singapore-for-meeting.html>, (30 Mayıs 2019'da erişildi).
- 人民日报 (2003), "1978年11月5日邓小平访问泰马新三国", <http://www.people.com.cn/GB/historic/1105/3716.html>, (30 Nisan 2019'da erişildi).
- 人民日报(2015). "习近平：两岸同胞是打断骨头连着筋的同胞兄弟", <http://bj.people.com.cn/n/2015/1108/c233086-27044160.html>, (27 Mayıs 2019'da erişildi).

SİNGAPURA KRALLIĞI

Kubilay ATİK*

Singapur günümüzde gerek kişi başına düşen geliriyle gerekse teknoloji, sanayi, finans sektörlerinde yaptığı atılımlarla nüfus ve yüzölçümüne kıyasla dünyanın önde gelen ülkeleri arasında yer almaktadır. Bu durum, Singapur tarihine yaklaşımları da etkilemektedir. Tıpkı, genel Japon tarihi kitaplarına Meiji Yenileşmesi ile başlanıp daha önceki neredeyse üç bin yıllık Japon tarihinin birkaç sayfa ya da şanslıysa bir bölümde geçilmesi gibi Singapur tarihi de İngiliz sömürge dönemi ve Singapur Cumhuriyeti'nin kurulması ile başlanıp sanki bundan önce bu adada önemli tarihsel olaylar ve gelişmeler olmamış, bu ada modern dünya ekonomisinde sanayi atılımı yapması ve hepsinden önemlisi batı için önem arz etmeye başlamasından sonra var olmaya başlamış gibi bir Avrupa merkezli yaklaşımın esiridir. Bu çalışmada, çağdaş Singapur'a da adını veren Singapura Krallığı, çevresindeki diğer krallıklar ile Çin, Hindistan ve dünya ile olan ilişkileri merkeze alınarak incelenmektedir. 1299 yılında kurulup 1391 yılında yıkılan bu krallığın ömrü kısa da olsa Singapur tarihi açısından son derece önemlidir. Singapur kentinin ve devletinin üzerinde kurulu olduğu Temasek Adası, tarihinde ilk kez bu dönemde bağımsız ve gelişmiş idari yapıya sahip bir devlete ev sahipliği yapmıştır.

Malay Kroniği'ne göre, Singapura Krallığı'nı kurarak adını veren kişi olan *Sang Nila Utama*, 11. yüzyılda zayıflamaya başlayan ve daha sonra yıkılarak yerini Java'da kurulan Hindu Majapahit imparatorluğuna bırakan Budist *Srivijaya* imparatorluğu soylularındandı. (Leyden, 1821: 52) Sumatra'nın kuzeyinin Java'dan gelen Majapahit güçlerince işgâli ve Güney Sumatra'da çıkan savaş ve isyanlar sonrasında buradan kaçan soylularca günümüz Singapur kentinin olduğu yerde bir ticaret kolonisi olarak kurulan şehir devletinin kısa zamanda bölgesel bir güce dönüştüğü bilinmektedir. (Borschberg, 2012: 195) Sang Nila Utama, donanmasıyla yola çıkmış ve Temasek Adası'na yerleşerek burada kendi krallığını kurmuştur. Her ne

* Nevşehir HBV Üniversitesi Tarih Bölümü, kubilayatik@gmail.com

kadar tarihçiler arasında Singapur'un kuruluşundan, son kralı olan ve İslâm'ı seçerek *Malaka Sultanlığı*'ni kuran *İskender Şah* haricindeki yöneticilerin hiçbirinin gerçek tarihi kişilikler olmadığını iddia edenler olsa da gerek arkeolojik kanıtlar, gerek Malay Kroniği dışındaki bağımsız Çin kaynakları ile batılı kaynaklar, bu krallığın ve yöneticilerinin varlığını su götürmez şekilde doğrulamaktadırlar. (Linehan, 1947: 116) Singapura Krallığı'nın ilk yılları ile ilgili eldeki tek kayıt Malay Kroniği'dir. Linehan'a göre Krallık, 1299 yılında kurulmuşsa da (Linehan, 1947: 118) Malay Kroniği'nde tarih verilmeyip olayların ve kişilerin sıralanmasından dolayı kesin tarihleri bulmak zordur. Sang Nila Utama, yukarıda verildiği gibi işgal ve iç savaştan kaçarak 1299 yılında Temasek Adası'na yerleşme kararı almıştır. (Linehan, 1947: 118) Genel kabul gören bir efsaneye göre, adaya bir fırtınadan korunmak için çıktıklarında gördükleri aslandan etkilenerek kurduğu şehre *Aslan Şehri* anlamına gelen Singapura adını vermiştir. Bir başka iddia ise Majapahit İmparatorluğu'nun aslan tahtına bir gönderme olarak bu ismin yeni kurulan şehre verilmiş olduğu şeklindedir. Nitekim San Nilla Utama, üç âlemin efendisi anlamında "Sri Tri Buana" unvanını almıştır. (Leyden, 1821: 59) Alınan unvanlar, bu şekilde isimlendirme ile birleştirildiğinde yeni kurulan bu devlet için bir meşruiyet zemini hazırlamaya çalışıldığı anlaşılacaktır. Bu bağlamda bakıldığında, Singapura Krallığı'nın kurucusu olan Sang Nila Utama, bir korsan ya da paralı askerden çok eğitilmiş bir saray üyesi gibi davranmış olmasından onun daha önce saraydaki üst düzey bir görevli olduğu anlaşılmaktadır. Singapur'a gelmeden önce bir süre kaldığı Bintan Adası'nın kraliçesi olan *Parameswari* tarafından konuk edilmiş olup, Malay Kroniği, kraliçenin Sang Nila Utama'yı kızıyla evlendirerek aynı zamanda kayınvalidesi olduğunu belirtmektedir. (Leyden, 1821: 59)

Sang Nila Utama ayrıca, soyunu İskender'e dayandırmaktadır ki bu da doğrudan kraliyet soyundan olmadığını destekleyen bir kanıt olarak görülebilir. Ancak adamlarıyla Singapura'ya çıktığında burada Orang Laut adı verilen ve yıkılan Majapahit İmparatorluğu'na bağlı deniz muhafızları görevini gören birlik, Sang Nila Utama'yı Raca yani kral ilan etmişlerdir. (Linehan, 1947: 119) Her ne kadar kullanılan unvanların neredeyse hepsi Hinduizm'e gönderme yapılmış olsa da kurulan devletin Budist bir krallık olduğu bilinmektedir. Çok büyük ihtimalle kraliyet ailesinden olmayıp üst düzey bir devlet görevlisi olan Sang Nila Utama, aldığı unvan ve siyasi sembollerle meşruiyetini pekiştirmekle kalmayarak yakınındaki Bintan Krallığı'nın yanında, Marco Polo'nun müslüman olduğunu belirttiği Perlak ile de müttefik olmuştur. (Borschberg, 2012: 197) Ayrıca bu

dönemde, Song Hanedanı'ndan itibaren bölgede artan Çin etkisi, daha fazla hissedilir hale gelmeye başlamıştı. Bu durumdan yararlanmak isteyen Sang Nila Utama, Moğol sarayına elçiler ile birlikte fil ve başka hediyeler göndererek ticari ve siyasi ilişkiler de başlatmıştır. (Song, 2000: 1457) Bu durumun temel sebeplerinden biri, Çin'in uzak olmasına rağmen Kubilay Kağan'ın Hint Okyanusu'na verdiği önem ve düzenlediği seferlerin yanı sıra Siyam ve Cava'daki daha güçlü iki krallığın da Singapura Krallığı'na baskı uygulaması ve Singapura Kralı'nın da güçlü olan bu iki devleti Çin'deki Moğol Yuan Hanedanı'nın yardımıyla dengelemek istemesiydi. Song Hanedanı döneminde, özellikle Kuzey Çin'in Cürçenlerin kurduğu Jin Hanedanı tarafından fethedilmesi sonrasında Çinliler, Güney Çin'i geliştirmeye ve Güneydoğu Asya ve Batı Asya ile ticareti geliştirerek Kuzey Çin'in kaybını telafi etmeye çalışmışlardır. Nitekim 13. yüzyıla gelindiğinde eskiden sürgün yeri olan ve görece daha geri kalmış olan Güney Çin'deki eyaletler, artık Kuzey Çin'e göre hem tarım üretimi, hem porselen ve kumaş üretimi gibi sanayi üretiminde Kuzey Çin'i fazlasıyla geçmiş, bu dönemdeki dış ticaret ise Çin'in en parlak hanedanlarından olan Tang Hanedanı'nı da geride bırakmıştır. Kubilay Kağan ise Hanbalık'ta bir kurultay toplayarak kağan seçildikten sonra her ne kadar Çin'in fethini tamamlayarak kendisini kanıtlamış olsa da diğer Moğol hanlarının yanısıra abisi Arık Böke tarafından da tanınmamış, önce Arık Böke, daha sonra Kaydu ile İç Asya ve Orta Asya'da kanlı bir savaşa girişmiştir. Öte yandan tek müttefiki olan Hülegü Han ve İlhan Devleti ile kara bağlantısı bulunmadığı için Hint Okyanusu, Çin ve İran arasında insanlarla malların taşınabilmesi için hayati bir önem arz etmeye başlamıştır. Dolayısıyla Moğol iç savaşı, karadan giden ipek yolunun denizden giden ipek yoluna doğru kaymasına neden olmuştur. Bu durumdan yararlanan Singapura Krallığı ise Siyam Krallığı'nın bir saldırısını püskürttükten sonra Yuan Hanedanı ile kurulacak bir ittifakın kendi yararına olacağını düşünmüştür. (Lieberman, 2003: 459)¹ Her ne kadar Kubilay Kağan'ın ölümünden sonra Moğolların Güneydoğu Asya'da seferleri olmasa da gerektiğinde askeri güç kullanabilme olanaklarının varlığı ile bu bölgedeki Hindu olmayan race ve hükümdarlara alternatif bir meşruiyet kaynağı olarak önemli bir siyasi ve ticari ortak olarak varlıklarını sürdürmüşlerdir.

¹ Nitekim Kubilay Kağan'ın Japonya seferi daha çok bilinmesine rağmen Cava, Sumatra, Vietnam ve Burma seferleride olmuş, hatta Doğu Hindistan'da bir taht mücadelesine taraf olan Moğollar, kendi destekledikleri hükümdar yenildiği zaman onu önce Çin'e getirmiş, daha sonra da Kore sarayından bir prenses ile evlendirerek Kore'deki Goryeo Hanedanı'na göndermişlerdir. (Delgado, 2008: 58)

Singapura'dan 1320 yılında Çin'e gönderilen elçiler, evcil filler ve haraca karşılık olarak 1330 yılında adaya gelen *Wang Dayuan*, Güneydoğu Asya'daki devletler ve adalardan bahsettiği kitabı *Daoyi Zhilüe* adlı eserinde adadaki iki yerleşimden bahseder. (Wang, 1981: 157) Bunlardan biri, *Banzu* diğeri ise *Long Ya Men* olup (Wang, 1981: 157), burada korsanların yanı sıra Çinli yerleşimcilerin de varlığı dikkat çekicidir. Buradan Singapur'un daha o dönemde yalnızca Malaylar tarafından değil aynı zamanda Çinliler ve başka halklar tarafından da iskân edilen kozmopolit yapıya sahip bir ticaret merkezi haline geldiği anlaşılmaktadır. Çin'deki Yuan Hanedanı ile olan ittifak, yalnızca ticari açıdan değil siyasi ve askeri açıdan da her iki tarafın işine yaramaktaydı. Yuan Hanedanı, İran'daki İlhanlı Devleti ile olan iletişim kapılarını açık tutmak için Hint Okyanusu'nu kullanmak zorunda olduğundan Singapura Krallığı stratejik bir öneme sahipti. (Allsen, 2004: 51) Öte taraftan Singapura Krallığı'ndan Çin'e giden hediye ve elçilik heyetleri, tüm Moğolların katılmadığı ve Moğolistan yerine Çin'de düzenlenen bir kurultayda kağan unvanı alması nedeniyle hanedan yıkılıncaya kadar meşruiyet sorunu yaşayan Kubilay Han ve ardılları için önem arz ediyordu. Bu açıdan bakıldığında, tıpkı Cengiz Kağan'ın Kağan seçildiği kurultayda olduğu gibi yakın ülkelerden olduğu kadar küçük de olsa uzak ülkelere de hükümdarların bağılıklarını bildirerek hediye ve elçiler göndermesi Yuan Hanedanı'nın meşruiyetini artırıcı bir gelişmeydi. (Jiang, 2012: 91) Nitekim Kubilay Kağan hem Marco Polo'nun ailesinden papanın kendisine elçiler ve din adamları göndermesini istemiş, hem de kendisi aslen Merkit kabilesinden Nasturi Hristiyan bir Türk olan ve Rabban Şavma adını alan bir elçisini Papalığa ve Fransa Kralı'na elçi olarak göndermişti. Moğol kağanı olduğu kadar Çin İmparatoru olarak da hareket eden Kubilay ve ardılları için sayıları oldukça kalabalık olan Çinli tebaalarının gözünde meşruiyet kazanmak önem arz etmekteydi. Bu bağlamda Kore, Japonya ve Vietnam gibi komşuların yanı sıra uzaktaki Cava, Singapur gibi ülkelerin de vassal olması bir meşruiyet zemini sağlıyordu. Kubilay Kağan'ın başarısızlıkla sonuçlanan Japonya, Vietnam, Burma ve Cava seferlerinin arkasında bu ülkelere göstermelik de olsa bir bağıllık ve tabiiyet mesajı alma kaygısı olduğunu söylemek mümkündür. (Delgado, 2008: 48) Singapura Krallığı ise bu ittifak sayesinde hem çevresindeki kendinden daha güçlü ve büyük Cava ve Siyam'daki devletleri dengeleme fırsatı buluyor hem de aslen kraliyet soyundan gelmediği anlaşılan Sang Nila Utama da bu sayede kendisine alternatif bir meşruiyet zemini bulmuş oluyordu. Nitekim Wang Dayuan, adaya ulaşmasından bir süre önce Siyamlıların adaya bir sefer düzenlediklerini ancak

geri püskürttüklerini bildirmektedir. (Wang, 1981: 143) Sang Nila Utama'nın ölümü hakkında çok fazla bilgi olmamakla birlikte 1347 yılında yerini Sri Wikrama Wira unvanını alan oğluna bırakmıştır. (Leyden, 1821: 65; Linehan, 1947: 95) Kırk sekiz yıl gibi uzun bir süre tahtta kalan Sang Nila Utama, Singapur tarihindeki en önemli şahsiyetlerden biri olarak kabul edilmekte olup heykelleri hâlâ adanın pek çok önemli noktasında görülebilir. Bu dönemde, bu küçük ada devletinin artık Cava'daki Majapahitlere kafa tutacak kadar oturmuş ve güçlü bir yapıya sahip olduğu görülmektedir. Majapahit tahtına geçen Hayam Wuruk, 1350 yılında Singapura Devletine kendisine bağlılık göstermesi için bir elçilik heyeti gönderse de Sri Wirama, Cava kralına eğer Singapura'yı işgale kalkarsa saçını tıraş edeceği tehdidinde bulunur. (Leyden, 1821: 64) Batı kültüründe karşılığı olmamakla birlikte Hindu ve Budist kültürlerde saç önemlidir. Budist rahipler ancak artık dünyevi işlerden el ayak çektiği için saçlarını gönüllü olarak tıraş ederler, bunun dışında yalnızca kölelerin saçları özgür insanlardan ayırt edilmeleri için tıraş edilir. Nitekim Japonya'da da benzeri bir durum mevcut olup Japonca *bin* adı verilen topuz saçın yasaklanması, Meiji Dönemi gibi geç bir dönemde bile Samuray sınıfı içinde tepkilere neden olmuştur. Bu bağlamda böyle bir hakareti cevapsız bırakması daha yeni tahta oturmuş bir hükümdar olarak otoritesini sarsacağından Hayam Wuruk büyük bir orduyla Singapura'ya karşı sefere çıkmış olsa da Singapur açıklarında yapılan deniz savaşında iki taraf da galip gelememiş, sonunda Cavalılar geri çekilmiştir. (Linehan, 1947: 109) Ancak Cava kaynakları, Singapura'yı bu savaş kazanılmamasına rağmen tâbi devletler arasında saymaktadır. (Pigeaud, 1960: 86) Savaşın bir galibi olmamasına rağmen,-tıpkı Kubilay Kağan'ın Vietnam seferlerinin başarısızlıkla sonuçlanmasına rağmen barışın iki tarafın da çıkarına olduğunu gören Vietnamlıların Moğollara tabii olmayı kabul etmesi gibi-Singapura Krallığı da Cava'daki Majapahit Krallığı'na tabii olmayı kabul etmiş olabilir. Nitekim Singapura Krallığı, daha sonra Siyam Krallığı'nın çok daha büyük bir donanmayla düzenlediği saldırıyı Majapahit Krallığı'nın yardımıyla geri püskürtmeyi başarmıştır. (Borschberg, 2012: 198)

1362 yılında ölen Sri Wikrama Wira'nın yerini oğlu Sri Rana Wikrama almış, (Leyden, 1821: 60) onun da Cava'daki Majapahit Krallığına bağlı görünmenin yanısıra günümüzdeki Ace Adası'ndaki Müslüman Peureulak Sultanlığı ile de müttefik olduğu görülmektedir. (Leyden, 1821. 61-63) Bu bağlamda bakıldığında, Hinduizm, Budizm ve Müslümanlığın bu dönemde Güneydoğu Asya'da bir arada yaşamakla beraber devletlerarası ilişkilerde bir meşruiyet zemini oluşturmadığı görülmektedir. Sri Wikrama Wira

Dönemi tıpkı diğer dönemler gibi tarihlerin ve isimlerin birbirine karışması nedeniyle ancak diğer ülkelerin kaynaklarının yardımıyla daha açık bir hale getirilebilmektedir. Kaynaklarda bu dönemde herhangi bir komşuyla savaş kayıtlarına rastlanmazken ticaret ilişkilerinin ve elçilik heyetlerinin ziyaretlerinin sürdüğü anlaşılmaktadır. Nitekim Sri Wikrama Wira, tahtını da ölümünden sonra olaysız bir şekilde oğluna bırakmıştır. Son Singapura Kralı olan ve kökeni hakkında yerli veya Çin, Portekiz kaynaklarının farklı iddialarda bulunduğu, büyük bir Malay Hanedanı'nın kurucusu ve bölgenin Müslümanlığa geçmesinde son derece etkili olan İskender Şah'a kadar Singapura Krallığı içerisinde taht mücadelelerine ya da taht değişiminde kanlı darbelere ya da iç savaflara rastlanmamaktadır. Ada, homojen bir yapıya sahip olmayıp farklı etnik ve sosyal gruplardan insanları bir arada barındırmasına rağmen bu dönemde adada genel bir huzurun hakim olduğunu ve adanın diğer ucundaki korsanlar sayılmazsa genel olarak ticaret sayesinde bir refahın olduğunu söylemek mümkündür.

Sri Wikrama Wira'nın 1375 yılında ölümünden sonra yerine oğlu Sri Maharaja geçmiştir. Kullandığı hükümdarlık unvanından da anlaşılacağı üzere halen bölgede hâkim olan Hindu-Budist kültürün etki alanında olan Singapura Krallığı'nı kuran hanedanın son üyesi Sri Maharaja'nın yerine krallığın son yöneticisi İskender Şah'ın bir darbeyle başa geçtiği yani bir hanedan değişikliği yaşandığı diğer kaynaklar tarafından iddia edilmektedir. (Linehan, 1947: 111) Nitekim Sri Maharaja dönemine ait tek önemli kayıt, Todak adı verilen bir uçan balık türünün adayı istila etmesi ve ada halkını bu istiladan kurtarmak için küçük bir çocuğun bulduğu planın başarılı olmasıyla ilgilidir. Hikâyenin sonunda, yardımcılarının Sri Maharaja'ya bu oğlan çocuğunu öldürmesini aksi halde çocuğun büyüdüğünde zekâsı ve halk arasındaki ünü sayesinde kendi otoritesini sarsabileceğini söylemeleriyle çocuk öldürür. Singapura Krallığı'nın yıkılması da bu çocuğun lanetine bağlanır. (Leyden, 1821: 65-67) Bu kısa hikâyeye, fareli köyün kavalcısından Çin'deki ve Hindistan'daki pek çok masaldaki gibi bir köyü, halkı ya da ülkeyi üstün zekâsı sayesinde bir sorundan ya da dertten kurtaran, ancak daha sonra mükâfat yerine ceza gören genç erkek motifinin bir uzantısı şeklinde sanki ahlaki bir ders verme çabası içerisinde gibi görülmektedir.

Ancak Portekizlilerin ve Çinlilerin kaynakları, Majapahit İmparatorluğu içindeki savaflardan kaçarak adamları ve sonradan kendine bağlanan korsanlar ile birlikte Maharaja'ya sığınan İskender Şah'tan bahsetmektedirler. (Zhang,

1991: 1573) İskender Şah, Malay Kroniği'nin belirttiği gibi Singapura Kraliyet ailesinin bir üyesi olmayıp, tıpkı Moğollardan kaçarak Karahıtay hükümdarı Gürkan'a sığınan Nayman hükümdarı Küçlük gibi bir konumdadır. Portekiz kaynakları, İskender Şah'ın -tıpkı Küçlük gibi hatta daha kısa bir süre içinde- adaya gelmesinden iki hafta sonra Sri Maharaja'yı öldürerek başa geçtiğini belirtmektedir. (D'Albuquerque, 1875: 217) Bu açıdan bakıldığında ödüllendirilmek yerine cezalandırılan çocuğun hikâyesi başka bir anlam kazanmaktadır. Bir tarafta artık otoritesi zayıfladığı için bir çocuktan bile korkan, kendi halkı tarafından daha az sevilen bir hükümdar resmedilmekte, diğer taraftan soyu Büyük İskender'den geldiği iddia edilen, yetenekli, Müslümanlığa geçerek halkına hizmet eden bir hükümdar olarak İskender Şah resmedilmektedir. Muhtemelen bu hikâye gerçek bile olsa İskender Şah'ın tahta geçişine meşruiyet ve haklılık kazandırmak için kullanılmıştır. Nitekim yine sadece önemli olay ve kişilere yer verilen Malay Kroniğinde, Sri Maharaja'nın ülkesine gelen bir tüccarı sırf kıskandığı için idam ettirdiği de söylenmektedir. (Leyden, 1821: 79) Sri Maharaja'nın ölümünden ve yerine İskender Şah'ın geçtiğinden bahseden Malay Kroniği'nde, İskender Şah'ın kafatasında doğum sırasında ebesinin bir hatası nedeniyle oluşan bir bozuklukla doğduğu için bu adı aldığından bahsedilir. (Leyden, 1821: 78) Kroniğin, İskender Şah'a geçmeden önce Singapura Krallığı anlatısını yarıda keserek Sumatra Sultanlığı'nın nasıl Müslüman olduğunu ve Sumatra Sultanlarının şecere ve tarihçesini anlatmaya başlaması da ilginçtir. Bu noktadan sonra kronik, İslami motif ve söylemler barındırmaya başlasa da İskender Şah'ın nasıl Müslüman olduğundan bahsedilmemiştir.

Portekiz ve Çin kaynakları ise bu noktadan itibaren farklı bir hikâye anlatmaya başlarlar. Portekiz kaynaklarından Alfonso D'Albuquerque'in anlatısı, İskender Şah'ın aslında Singapura'ya sığındığını ve adanın hükümdarı olan Sri Maharaja tarafından ağırlandığı sırada Sri Maharaja'yı öldürerek Krallığın başına geçtiği şeklindedir. Ancak daha sonra hem Siyam hem de Cava'nın saldırısına uğrayarak sonunda Majapahit saldırısına yenik düşerek adayı terk ettiğini belirtir. (D'Albuquerque, 1875: 217) Malay Kroniği'nde ise Majapahit saldırısının sebebi olarak, İskender Şah'ın Sang Ranjuna Tapa adındaki üst düzey bir görevlinin kızıyla evlendikten sonra bu kızın güzelliğini kıskanan cariyeler tarafından suçlandığını ve İskender Şah'ın bu kızı Pazar yerinde soyarak aşağıladığını yazar. (Leyden, 1821: 81) Bunun üzerine sinirlenen Sang Ranjuna Tapa ise Majapahit hükümdarına bir mektup yazarak adayı fethetmeye ikna eder. Sang Ranjuna Tapa ile işbirliği sayesinde İskender

Şah'ı yenen Majapahit askerleri, şehri yağmalayarak halkını katlederken İskender Şah da adayı terk ederek kaçar. (Linehan, 1947: 115)

Bu dönemde, Özbek asıllı Müslüman Hadım Ağası Zheng He komutasındaki donanma sayesinde bölgede etkin olan ve daha önceki Moğol Yuan Hanedanı'nın politikalarını sürdüren Çin'in Ming Hanedanı'nın resmi tarihi olan Mingshi kayıtları, bir hanedan değişikliğinden ve kendi destekledikleri hükümdarın devrilmesi sonrasında Cava hükümdarının saldırılarından bahseder. (Zhang, 1991: 816) Portezizli Alfonso D'Albuquerque ise Majapahit Krallığı'nda çıkan bir iç savaştan kaçan Paramiswara'nın Singapura'ya geldiğini, burada kendisini ağırlayan yöneticiyi öldürdükten sonra yanında gelen adamlar sayesinde Singapura'nın yönetimini eline geçirdiğini, ancak yerel yöneticilerin yardımıyla Majapahit yönetiminin kendisini adadan kovduğunu belirtir ki bu kısım Malay Kroniği ile de uyumludur. (D'Albuquerque, 1875: 357)

Her ne kadar kısa ömürlü olsa da günümüzdeki Temasek Adası üzerinde kurulu modern Singapur Devleti'ne adını veren bu krallık, kuşkusuz Singapur tarihinin önemli dönüm noktalarındandır. Singapur halkının kimlik algısının gelişiminde ve adayı etnisite temelinin ötesinde bir benlik algısı ile ortak bir yaşam alanı olarak kabul etmelerinde de Singapur halkı için bir örnek teşkil etmektedir. Kuşkusuz bunun ötesinde Çin ve komşuları ile olan ilişkilerinin günümüz Singapur Devleti ile hayret verici benzerlikler taşıyor olduğunu ve sosyal, ekonomik yapısı ile de günümüz Singapur'una tarihi bir örnek teşkil ettiğini söylemek mümkündür. Yüzölçümü ve nüfusuna rağmen Yuan Hanedanı, Ming Hanedanı gibi döneminin büyük güçleri tarafından ciddiye alınan, Majapahit İmparatorluğu gibi döneminin bölgesel süper gücüne kafa tutabilen bir krallık kurmayı başaran, farklı din, dil ve kültüre sahip insanların bir araya gelmesiyle oluşan Singapur halkının tarih içindeki serüveni, adadaki çok kültürlü geleneğin İngiliz sömürge döneminden çok daha öncelere dayandığını kanıtlamaktadır. Bu bağlamda, Singapur tarihini sömürge dönemiyle başlatıp, öncesini ücra bir adaymış gibi yok saymak şüphesiz haksızlık ve yanlış olacaktır.

KAYNAKÇA

- Allsen, T. T., (2004), *Culture and Conquest in Mongol Eurasia* (2. bs). New York: Cambridge University Press.
- Borschberg, P., (2012), The Singapore Straits in the Latter Middle Ages and Early Modern-Period (c. 13th to 17th Centuries) Facts, Fancy and Historiographical Challenges. *Journal of Asian History*, 46 (2), 193-224.
- D'Albuquerque, A., (1875), *The Commentaries of the Great Afonso Dalboquerque, Second Viceroy of India* (W. D. G. Birch, Çev.), London: Hakluyt Society.
- Delgado, J. P., (2008), *Khubilai Khan's Lost Fleet: In Search of a Legendary Armada*. Berkeley: University of California Press.
- Jiang, Z., (2012), *忽必烈: 龙行天下 [Hubilie: Long Xing Tianxia]*. Beijing: Zhongguo anshi Chubanshe.
- Leyden, J., (1821), *Malay Annals* (S. Raffles, Ed.). Geliş tarihi gönderen <http://archive.org/details/in.ernet.dli.2015.83132>
- Lieberman, V. (2003), *Strange Parallels Southeast Asia in Global Context, c. 800-1830* (C. 1), New York: Cambridge University Press.
- Linehan, W., (1947), The Kings of 14th Century Singapore. *Journal of the Malayan Branch of the Royal Asiatic Society*, 20 (2 (142), 117-127. Geliş tarihi gönderen JSTOR.
- Pigeaud, T. G. T., (1960), *Java in the 14th Century: A Study in Cultural History: The Nāgara-Kērtāgama by Rakawi Prapañca of Majapahit, 1365 A. D.*, Hague: Martinus Nijhoff.
- Song L., (2000), *元史 [Yuanshi: History of Yuan]*, Beijing: Zhonghua Publishing House.
- Wang D., (1981), *島夷誌略校釋 [Daoyi Zhilue Jiaoyi]*, Beijing: Zhonghua Publishing House.
- Zhang, T., (1991), *明史 [Mingshi]*, Beijing: Zhonghua Publishing House.

SON SİNGAPUR OSMANLI BAŞKONSOLOSU AHMED ATAULLAH EFENDİ'NİN GÜNEYDOĞU ASYA'DAKİ DİPLOMATİK FAALİYETLERİ

Ekrem SALTIK*

Güneydoğu Asya'daki Emperyalist Kuşatma ve Osmanlı Devleti

Coğrafi keşiflerin boyut değiştirerek kadim coğrafyaların sömürgeleştirilerek asimile edilmesine dönüşmesi XX. yüzyılda doruğa ulaşmış, Batılı devletlerin gerçekleştirdiği emperyalist kuşatma, bir şekilde ambargo altına alınmış ülkelerde yaşayan yerel halkın zihin coğrafyasını da tamamen işgal eder hale gelmişti. Bu sıralarda Batılı devletler tarafından sömürgeleştirilen "uzak" coğrafyalar arasında, bir dönem merkezinde Singapur'un yer aldığı Güneydoğu Asya ülkeleri de bulunuyordu. Söz konusu coğrafyadaki köklü nüfus yapısının değiştirilmesine yönelik iskân politikaları ve bölge halkının özellikle ticari faaliyetlerinde yaşadıkları sıkıntılar nedeniyle yaşanan "kuşatılmışlık", baskı altındaki "alt kıta" halklarının kaçınılmaz olarak "kurtarıcı" aramaya başlaması ve bu bağlamda özellikle "çağının en güçlü Müslüman devleti" olan Osmanlı Devleti'yle ilgili de beklenti içerisine girilmesine sebep olmuştu. (Özcan, 1997: 22, 39)

Alt Kıta'da ve Müslümanların yoğun olarak yaşadığı coğrafyalar özelinde, yukarıda bahsi edilen "arayış" ve "beklentilerin" doruğa ulaştığı sıralarda, dünya Müslümanlarının başlıca çekim merkezlerinden olan Hicaz ve buradaki "kıblegâha" yapılan yolculukları kolaylaştıran ulaşım koşulları da gelişmeye başlamıştı. (Özcan, 1997: 69) Bu nedenle, XIX. yüzyılın son çeyreğinden itibaren sayıları her geçen gün artan ve Hac merasimi için bölgeye gelen dünya Müslümanları ile Hicaz'ı himaye eden Osmanlı Devleti arasındaki etkileşim de büyük bir ivme kazanmıştı. Nitekim bu sıralarda Osmanlı tahtına çıkacak olan II. Abdülhamid'in hilafeti merkeze alan "İslam

* Dr. Öğretim Üyesi, İstinye Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Sosyoloji Bölümü, İstanbul, ekremizm@hotmail.com

Birliği" siyaseti de bu süreci Osmanlı Devleti ve İslam dünyasının kuşatılmışlığını geri püskürterek Batılı devletlerin aleyhine sonuçlandırmayı hedefliyordu. Bu bağlamda Osmanlı Devleti'nin dünyanın farklı bölgelerinde ticaretle uğraşan tüccarlarının talebiyle 1802 yılında başlattığı "şehbenderlik" uygulaması II. Abülhamid döneminde ayrıca imparatorluğun uzak coğrafyalardaki propaganda faaliyetlerini de gerçekleştirecek şekilde sosyo-politik bir vizyon ve misyon dönüşümü yaşayacaktı. Farsçada "hükümdar" ya da "padişah" anlamına gelen "Şeh/Şah" ve "pazar yeri" ve "işlek ticaret iskelesi/limanı" gibi anlamlara gelen "bender" köklerinden türetilmiş olan *Şehbender* kelimesi, başlangıçta "ticaret reisi", "ecnebi memleketlerdeki memur" anlamında ve Batılı devletlerin kullandığı terminolojinin de etkisiyle zamanla "konsolosluk" kurumunun Osmanlı sefaretindeki karşılığı olarak Türkiye Cumhuriyeti'nin ilk yıllarına kadar kullanılmıştı. (Akpınar, 2017) Bu zeminde, çok zaman bizzat II. Abdülhamit tarafından seçilen Osmanlı şehbenderleri, buldukları ülkelerde, kurumsal görevlerinin yanı sıra "Pan-İslâmist" idealleri yaygınlaştırıcı ve Osmanlı sempatisi uyandırmaya yönelik faaliyetler de gerçekleştiriyorlardı. (Akpınar, 2012) II. Abdülhamid, Müslüman olan ya da Müslümanların yoğun olarak yaşadığı ülkelere atanacak şehbenderlerin görevlendirildikleri bölgelerde nüfuza sahip, İslami terminolojiye hâkim ve hilafet makamı ile yerel halk arasında köprü olabilecek, -mümkünse- dindar ve soylu ailelerden olmasına özellikle dikkat etmişti. (Eraslan, 1992)

Bu sıralarda İngiliz sömürgesi altında olan ve Güneydoğu Asya'daki İngiliz kolonilerinin oluşturduğu Malezya Federasyonu'ndan ayrılarak bağımsız bir devlet olan Singapur, Güney Asya ve alt kıtadaki diğer adalarda yaşayan Müslümanlardan gelen haberlerin, telgraflarla İstanbul'a iletildiği bir kavşak noktasıydı. Türklerin kurtarıcılığına dair hikâye ve efsaneleri olan Malay halklarının yoğun olduğu Singapur, çevresindeki ülkelere daha az Müslümanın yaşadığı bir Malay eyaletiydi. Ancak diğer Malay eyaletleriyle karşılaştırıldığında Singapur Müslümanları arasında Osmanlı sempatisi ve Osmanlı halifeliğine bağlılık oldukça fazlaydı. Singapur Müslümanlarının talepleri ve bölgeyle olan ticarî faaliyetlerin de yoğunlaşmasıyla Osmanlı devletinin Güney Asya'daki ilk elçiliğinin açılması konusunda hazırlıklara girişilmişti. Bölgenin önde gelen nüfuzlu ailelerinden olan *al-Junied*, *al-Sagoff* ve *al-Kaff* ailelerine mensup kişilerle kurulan temasların sonunda *Said Abdullah bin Omer al-Junied* adlı zengin bir tüccar Osmanlı Devleti'nin bölgedeki konsolosu olarak görevlendirilmesi düşünülmüştü.

(BOA. İ.HR., 00208; 208/11999) Bu bağlamda Singapur'da ilk olarak 1865 yılında Osmanlı konsolosluğu açılmış, söz konusu konsoloslukta görevlendirilen ilk elçi Endonezya Takımadaları'ndan Singapur'a gelen ve burada yerleşerek baharat ve pamuk ticari yapmakta olan Omer al-Junied olmuştur. Al-Junied'in vefatının ardından konsolosluk görevi Yemen asıllı zengin bir tüccar olan *Seyyid Mahmud al-Sagoff* tarafından sürdürülmüştü. XIX. yüzyılda bölgenin en ünlü oteli olan *Raffles Oteli*'nin eski sahipleri ve Singapur'un saygın ailelerinden olan *al-Sagoff* ailesine mensup Mahmud al-Sagoff bölgedeki hacı adaylarının Hicaz'a taşınmasında rol oynayan bir şirket sahibi olduğu için önceden de Osmanlı Devleti ile temasları olan bir iş adamıydı. Bölgedeki sosyo-ekonomik ve dini hayata katkı sağlayan çeşitli ticari faaliyetleri olan al-Sagoff ailesi tarafından 1912 yılında inşa edilecek olan ve günümüzde Mahmud al-Sagoff'un torunları tarafından yönetilen *al-Sagoff Arap Okulu*, Singapur Müslümanlarının önde gelen eğitim kurumları arasındaydı. Al-Sagoff kardeşler başta Açe ve Malezya olmak üzere bölgenin diğer Müslüman sultanlıklarının sömürgecilik karşısındaki direnişine maddî destek de sağlamışlardı. (Eraslan, 1992: 96; Uçar, 2008: 321, 322)

Ahmed Ataullah Efendi'den Önce Singapur'u Ziyaret Eden Bir Osmanlı Kafilesi

Osmanlı Devleti'nin XIX. yüzyılın son çeyreğinde Singapur özelinde Güneydoğu Asya'daki imajına dair fikir verebilecek öncü temasların bilinmesi Ataullah Efendi'nin bölgedeki misyonunun önemini anlaşılmasına da katkı sağlayacaktır. Zira bu dönemde farklı misyonlarla çıktıkları yolculuklar sırasında Güney ve Güneydoğu Asya ülkelerini de ziyaret eden Osmanlı tebaasından bireysel ziyaretçi ya da resmi kabilelerinin -II. Abdülhamid'in sömürgeciliğe karşı direnişi örgütlemek için farklı zamanlarda elçiler göndererek özellikle ilgilendiği- Singapur'da, adeta birer "kurtarıcı" gibi karşılandığı bir dönemdir. Singapur Başkonsolosluğu'nun açılmasıyla birlikte bölgede yaşayan Müslümanlar, sosyal ve siyasî yaşamlarını tehdit eden sömürgecilik karşısında Türkleri "yeniden" yanlarında bulmuştur.¹

¹ Osmanlı Devleti'nin Güney ve Güneydoğu Asya'daki sultanlıklarla sömürgeciliğe karşı kurduğu ve geçmişi yüzyıllar öncesine uzanan destek ve himaye eksikliğini ilişkililerine dair ayrımı için bak; Göksoy, 2004: 1 - 62; Saltık, 2011.

Yukarıda ifade edilen sosyo-kültürel ve ekonomik zemin ve hepsinin toplamından oluşan bu siyasi atmosferde, Ataullah Efendi'nin Singapur misyonunun hayatiyetinin anlaşılmasını sağlayacak en önemli gelişmelerden biri 1889 yılında Uzakdoğu'ya doğru yola çıkan Ertuğrul Fırkateyni'nin Singapur ziyaretiydi. Zira Ertuğrul'un Singapur ziyareti, sömürgeci devletlerin alt kıtada gerçekleştirdiği sosyo-kültürel ve ekonomik "talanın" neden olduğu karanlık ufuklarında -kendi siyasi ve ekonomik koşulları bağlamında- adeta bir "yıldız" gibi parıldayan Osmanlı Devleti ve Türklere ait her haberin büyük bir "heyecan" ve "umutla" karşılandığını gösteren çarpıcı gelişmelere sahne olmuştu. Osmanlı Devleti'nin bölgedeki nüfuzu ve halifeye olan ilgiyle ilişkilendirilebilecek bu önemli gelişmenin haberi 1889 yılında bölgeye ulaşmış, II. Abdülhamid'in emriyle Japonya'ya gönderilen Ertuğrul Fırkateyni ile ilgili gelişmeler, Singapur Müslümanları tarafından ilgiyle karşılanmıştı. Halife tarafından gönderilen kutsal bir "emanet" olarak görülen ve geçtiği kıyılarda bulunan gemilerin Osmanlı sancakları çekerek selamladıkları fırkateyn, *The Singapore Free Press*'deki bilgilere göre; 6 Kasım'da Kolombo'dan ayrıldıktan sonra 18 Kasım akşamı Singapur Limanına demirlemişti. (19 November 1889: 631) Geminin ikinci kaptanı olan ve eşine yazdığı mektuplarıyla yıllar sonra Ertuğrul Fırkateyni'nin Japonya yolculuğuna dair araştırmalara kaynaklık edecek olan kumandan Ali Bey'in notları, bu noktada öne çıkıyor, fırkateynin Singapur ziyareti dair detaylar veriyordu. Bu bağlamda örneğin; 15 Kasım [R. 3 *Teşrinisani 1305*] tarihli mektubunda Singapur'da yaşadıkları belirsizliği anlatan şu satırları yazmıştı; "...buraların gemileri acayip, yani denizlerine göre yapılmış. Bizim geminin iki veya üç misli cesametinde olup, bizim mahut ise ekmeğeği sepeti gibi gıcırıyor. Bakalım gemimiz tahammül ederse ileri, olmazsa geri hareket olunacak zannederim." (Eronat, 2007: 12)

Ertuğrul'un Singapur'a gelişinin bölgedeki Müslümanlar arasında büyük bir heyecan uyandırdığını ifade eden habere göre, fırkateynin gelişini izlemek istene büyük bir kalabalık kentin en önemli limanı olan *Johnston Pier*'e toplanmıştı. Aynı haberde Ertuğrul Fırkateyni'nin teknik ve lojistik donanımlarından da bahsedilmesi bir yana -Deniz Müzesi Arşiv kayıtlarına göre; 612 kişi olsa da ilginç bir şekilde- 690 mürettebattan oluşan heyetin yolculuğuna dair çeşitli ayrıntılar ve Japonya'ya imtiyaz görüşmesi yapmaya gittiği de anlatılıyordu. (*The Singapore Free Press*, 19 November 1889: 631) Yolculuğun Japon İmparatoru'na bazı imtiyazlar önermek üzere yapıldığına dair haberleri, daha fırkateynin İstanbul'dan yola çıktığı ilk haftalarda [12

Ağustos] yapmış olan *The Straits Times* da firkateynin Singapur'a gelişini sayfalarına taşımıştı. Söz konusu haber *Singapore Free Press*'de daha magazinsel bir şekilde yansıtılmış, mürettebatının arasında 24 kişilik bir müzisyen ekibi bulunduran firkateynin, kumandan Osman Bey'in izniyle limandaki en gösterişli alanlardan biri olan *Esplanade*'de müzik dinletisi yapacaklarına dair beklentilerden bahsedilmişti (*The Singapore Free Press*, 26 November 1889: 651). Aynı gazetenin 2 Kasım tarihli haberine göre; kumandan Osman Bey, Osmanlı Konsolosu Mahmud al-Sagoff'la birlikte Johor'u ziyaret etmişti. Yine aynı gazetenin 26 Kasım tarihli haberlerine göre; Singapur'daki Müslüman nüfusun yoğun ilgisine mazhar olan Ertuğrul Firkateyni'nin cuma öğleden sonra *Esplanade*'ya çekilmesinden duydukları memnuniyeti ifade eden Kumandan Osman Bey ve bazı subayları, Mahmud al-Sagoff'ın akşam yemeği davetine katılmışlardı. (26 November 1889: 651) Firkateynin Singapur günleri, yolculuğun ahvaline dair çeşitli önerileri de beraberinde getirmiş, kumandan Osman Bey'in bir posta vapuru ile yola devam edip Japonya'da görevini tamamladıktan sonra Singapur'a dönmesine dair bir alternatif üzerinde de durulmuştu. Kumandan Ali Bey'in "*bir garip haldeyiz*" diyerek tarif etmeye çalıştığı belirsizlik devam ederken, olası bir geriye dönüş durumunda Singapur'da kumandanın dönüşünü bekleyecek olan firkateyn ve mürettebatının bölgedeki Müslüman sultanlıklara ziyarette bulunması düşünülmüş, bu bağlamda özellikle Cava Adası öne çıkmıştı. Yolculukla ilgili belirsizlik devam ederken firkateynin Singapur'da demirlemiş olmasının sebeplerine dair çeşitli söylentiler de ortaya atılmış, firkateynin biten ve yolculuğun kalan kısmında ihtiyaç duyulan kömürü alacak parasının olmadığı iddia edilmişti. Firkateynin süvarisi Ali Bey, 22 Aralık 1889 [R. 10 *Kânunuevvel 1305*] tarihli mektubunda söz konusu belirsizliğe değiniyor; "*Eğer daha ileride içecek su varsa 8 bin mili yürütüp buraya getiren Mevla 3 bin mil daha yürütür. Eğer buradan avdet olunursa o da kısmet*" diyordu. (Eronat, 2007: 14)

Singapur'da aylar sürecek bir bakıma alındıktan sonra Osmanlı Devleti'nce tekzip edilen çeşitli şaibelerle anılmaya başlayan firkateynin burada kaldığı günler, önemli gelişmelere de sahne olmuş, *Straits Times*'ın 28 Kasım 1889 tarihli haberine göre; firkateynin komuta kademesindeki Miralay Osman Bey'in paşalığa terfii bu limanda gerçekleşmişti. Osman Bey Singapur'da geçen günlerinde çoğunluğu sömürge işgali ya da kuşatması altında olan bölgedeki ülkelerden gelen temsilcilerle görüşmeler de yapmıştı. Bu bağlamda *Malaka*, *Sumatra*, *Cava* ve *Siyam*'dan gelen binlerce

Müslüman'ın ziyaret ettiği fırkateyne gelen bazı heyetler doğrudan Hollanda ve İngiltere'yi kendilerine "zulüm yapmakla" suçlayarak, Osmanlı halifesinden yardım talebinde bulduklarını ifade eden talep mektuplarını kendisine teslim etmişlerdi. Ertuğrul'un Singapur günleriyle ilgili yerel gazetelerdeki iki ayrı haber 31 Aralık tarihinde verilmiş, yeni yıl etkinlikleri kapsamında düzenlenen ve "*Constantinople*" adlı bir Malay teknesinin de katılacağı yarışlara Ertuğrul Fırkateyni mürettebatının da üç tekneyle katılacağı bildirilmişti. Aynı gazetede diğer haberde; Ertuğrul Fırkateyni'ndeki denizcilerden birinin yüksek ateşten sabaha karşı vefat ettiği ve öğleden sonra gömüleceği bildirilmişti. Mürettebatın oldukça olumsuz şekilde etkilendiği hava koşulları Kumandan Ali Bey'in 6 Ocak 1890 [R. 25 *Kanunuevvel 1305*] tarihli mektubunda; *Bol bol yağmur... Bildiğimiz sicim gibi değil. Adeta kalın halat gibi* ifadesiyle anlatılıyordu. (Eronat, 2007: 16)

Ertuğrul Fırkateyni'nin Kumandan Ali Bey'in *Ey hanımcığım, aylar derken yıllar mı olacak bilemiyorum. Bir acayip berzaha düştük* 15 Mart 1890 [R. 3 *Mart 1306*] diye tarif ettiği (Eronat, 2007: 22) ve öngörülemeyen teknik aksaklıkların neden olduğu Singapur'daki esareti, 20 Mart 1890'da tamamlanmış ve ardından Hong-Kong, Nagasaki ve Kobe'den geçerek Japonya'ya varmak üzere yeniden yola koyulmuştu. Tıpkı Singapur'daki zorunlu ikmali gibi aylar sonra Japonya'da maruz kalacağı deniz kazası da Singapur basınına yansiyacak olan Ertuğrul Fırkateyni'nin Pasifik Okyanusu'nda batmasını takiben çeşitli haberlere konu edilecekti. (*The Straits Times*, 1890; *Singapore Free Press*, 1890)

Singapur Osmanlı Şehbenderi Olarak Ahmed Ataullah Efendi

Ertuğrul Fırkateyni'nin ardından bölgedeki sultanlıkların Osmanlı devletiyle sürdürdüğü temaslar konusunda da aktif rol alan Mahmud al-Sagoff, Johor Sultanı Ebu Bekir'in İstanbul ziyaretlerinde yanında olmuş, Sultan Ebu Bekir'in Osmanlı madalyası ile taltif edildiği 1893 tarihli ziyareti sırasında ikinci dereceden Osmanlı nişanı almıştı. Mahmud al-Sagoff'ın konsolosluk görevi Mart 1901 tarihinden itibaren resmi olarak Ahmed Ataullah Efendi tarafından yürütülmeye başlanmıştı. (BOA, İ.HR., 371/22; Reid, 1967: 271)

Ahmed Ataullah Efendi'nin babası olan Ebubekir Efendi, 1862 yılında Güney Afrika'da görevlendirilerek orada yaşayan Müslümanlara rehberlik

etmek üzere Ümit Burnu'na gönderilmiş olan bir din âlimiydi. Güney Afrika'daki faaliyetleriyle bölgede günümüzde de devam etmekte olan Osmanlı ve Türk sempatisinin temellerini atmış olan Ebubekir Efendi'nin büyük oğlu olan Ahmed Ataullah Efendi, babasının ünlü kaptan *James Cook*'un akrabalarından ve Cape Town'da yerleşik bir gemi inşaat ustası olan *Jeremiah Cook*'un kızıyla yaptığı evlilikten dünyaya gelmişti. 1865 yılında doğan Ahmed Ataullah Efendi, eğitimini Mısır'daki *Al Azhar*'da tamamlamıştı. Güney Afrika'ya döndükten sonra Kimberley'deki *Osmanlı Hamidiye Okulu*'nda başladığı hocalık görevini on yedi yıl boyunca sürdüren Ataullah Efendi, bölge halkıyla kurduğu samimi ilişkilerle bölgedeki parlamento seçimlerine katılabilecek kadar büyük bir nüfuz elde edecekti. Söz konusu seçimleri kazanabilecek durumda olmasına rağmen seçim kanununda yapılan kasıtlı bir değişiklikle parlamentoya girmesine engel olunan Ataullah Efendi, bir süre sonra İstanbul'a gitmiş, burada yaptığı çeşitli görevler ve gümüş liyakat madalyası (BOA. HR. SAİD. 9/1) almasının ardından Singapur'a elçi olarak atanmıştı. (Uçar, 2008: 275-317; Gençoğlu, 2014: 95-112) Ataullah Efendi'nin Singapur'a gelişinden birkaç yıl sonra ülkeyi ziyaret edecek olan Karçınzade Süleyman Şükrü, söz konusu atamayı şu şekilde dile getiriyordu; "*Batı Afrika'da oturan milyonlarca Müslümanı cehaletin karanlığından kurtarmak gibi isabetli bir padişah kararıyla Ümit Burnu'na yapıp açılan Mekteb-i Ali-i Osmani Müdürü Ataullah Efendi daha sonra Singapur Konsolosluğu görevine getirilmişti.*" (Karçınzade, 2005: 562; Karçınzade, 2013: 473)

Henüz Osmanlı Başkonsolosu olarak Singapur'a görevlendirilmeden önce Singapur'daki yerel basında da hakkında çeşitli haberler çıkan Ataullah Efendi'nin göreve başladığını duyuran *The Straits Times* gazetesi, 5 Kasım 1901 tarihli nüshasında, Türk konsolosunun engin kültürüne vurgu yaparak şunları yazıyordu;

Saygıdeğer Ahmed Ataullah Efendi Singapur'a ulaştı. Türk Konsolosu birçok yabancı dile hâkim olan biri. Singapur'daki Müslümanlar onu karşılamak ve hoş geldin demek için âdeta sıraya girdiler. Başkonsolos özellikle Müslümanların eğitim kurumlarını ziyaret ediyor ve onlara nasıl daha faydalı olunabilir ve hem kız hem de erkek çocukların eğitimlerinin nasıl daha iyi olabileceği konusunda oldukça alâkalı ve heyecan dolu. Sadece eğitim camiası değil, yazarlar, editörler, papazlar da kendi yetiştirdikleri çocuklar için bu hayat dolu insandan ileride fayda görmeyi

umuyorlar. İleride saygıdeğer Ataullah Efendi'nin bu faydalı düşüncelerinden istifade etmeyi umuyorlardı buradaki insanlar. (*The Straits Times*, 1901)

Ataullah Efendi'nin Osmanlı Devleti'nin bölgedeki temsilcisi olarak görevine başlaması Singapur'daki diğer basın organlarında da yer bulmuş, memnuniyetle karşılanan bu atama Ataullah Efendi'nin nitelikli özgeçmişi, yetkinliği ve bölgedeki Müslümanlarda uyandırdığı heyecanın anlatıldığı çeşitli haberlere konu edilmişti.

Bazı gazetelerde Afrika'daki eğitimci geçmişinden ve bir *profesör* olarak başarılarından bahsedilerek, İngilizlerle olan yakınlığı bağlamında *İngiliz Türk* olarak nitelendirilen Ataullah Efendi, kısa sürede hem yerel hem de Avrupalı çevrelerle yakın ilişkiler kuracaktı. Bu zeminde, *The Imperial Turkish Consulate* unvanıyla *Robinson Caddesi, 94* numarada hizmete açılan Osmanlı Başkonsolosluğu, 1901 yılı itibariyle resmen faaliyet göstermeye başlamıştı. (Uçar, 2008: 328) Ataullah Efendi, söz konusu adresteki konsolosluk görevi sırasında kurduğu diplomatik temaslar ve gerçekleştirdiği çeşitli faaliyetlerle büyük bir farklılık ortaya koymuştu. Bölge Müslümanlarının II. Abdülhamid'e olan ilgisini pekiştirmek için II. Abdülhamid'in doğum günü şerefine çok sayıda katılımcının hazır bulunduğu resepsiyonlar düzenlemişti. (*The Straits Times*, 14 November 1902: 4; 19 November 1902: 327; 7 November 1903: 4) Singapur özelinde Güneydoğu Asya'da bir *Osmanlılık* bilinci ve farkındalığı uyandırmak bağlamında Osmanlı tebaasından olanların konsolosluğa başvurarak mevcut durumlarını belgelendirmeleri gerektiğini bildiren gazete ilanları vermişti. Karçınzade Süleyman Şükrü, Ataullah Efendi'nin bölgede uyandırdığı heyecanı şu sözlerle ifade ediyordu;

Uzun zamandan beri müşriklere mahkûm olarak, ümitsizce yaşamaktan bıkip usanan İslam topluluğu, (merhum) Ataullah Efendi'nin devletin Konsolosluk göreviyle Singapur'a varışının dakikasında taze hayat bulup, cihanı cennet görmeye, çıldırircasına sevinçler göstermeye başlamışlar idi. Azameti herkesçe malum olan Osmanlı Devleti'ne bağlılığı bilinen Muhammed ümmetinde birdenbire hâsıl olan gülyüzlülük, ruha kuvvet veren, sevinç şimdi dille anlatılacak şeylerden değildir. (Karçınzade, 2005: 562-563; Karçınzade, 2013: 474)

Ahmed Ataullah Efendi'nin Singapur Misyonunun Sonu, Sonun Başlangıcı

Singapur özelinde, Güney ve Güneydoğu Asya'da kurduğu dostluklar ve sempatik kişiliğiyle kısa sürede bölge halkının saygısını kazandığı anlaşılan Ataullah Efendi'nin Singapur'daki misyonu elbette farklı yerel siyasi dengeleri de dikkate almasını gerektiriyordu. Zira buradaki görev ve yetkileri, bölgedeki batılı devletlerin merkezi ve yerel temsilcilerini, hem Batılı devletler hem de Osmanlı devletiyle ilgili hesapları olan ya da olabilecek kişi ve zümreleri rahatsız etmiş olabilirdi. Seyahat notlarında bu konuyla ilişkilendirilebilecek detaylar da veren Karçınzade'ye göre; *her memlekette olduğu gibi* Singapur'daki Müslümanların ileri gelenleri arasında da *çekememezlikten kaynaklanan düşmanlık, rekabet ve üstünlük iddiası* bulunuyordu. (Karçınzade, 2005: 562; Karçınzade, 2013: 473) Karçınzade, somut örnekler yahut herhangi bir belgeyle temellendirmediği bu ilginç iddiasına Ataullah Efendi'nin teorik olarak vakıf olsa da pratikte *acemi* olduğu siyaset etme şeklinin, *aleyhinde kazılan bir kuyuya düşmesine* neden olduğu yorumuyla devam etmişti. Nitekim diplomatlığı, *mensup olunan devlet ve milletin ecnebi topraklarına dikilmiş namus heykeli, medeni milletlere sunulmuş kültür numunesi* olarak gören Karçınzade'ye göre, *akıllıca* davranmamış olan Ataullah Efendi'nin *tedbirsizlikleri* konsolosluğun *resmi işlemleri de dâhil her hal ve hareketinin öncesinden kahvelerde bile konuşulacak kadar*" sokağa düşmesine neden olmuştu. (Karçınzade, 2005: 562-563; Karçınzade, 2013: 473, 474) Ataullah Efendi'nin *İyiliksever muhterem insanlarla eşit tuttuğu cahillerin içinde nadan, kötü huylu, ikiyüzlü, casus ve gammaz* kişilerin olabileceğini düşünemediğini söyleyen Karçınzade'nin, elbette araştırılması ve detaylandırılması gereken böylesi iddialarla ülkedeki siyaset etme şeklini özetlediği bir diplomatın, gittiği ülkede ister istemez hem yalnızlaşmış hem de farklı sebeplerle yeni düşmanlar edinmiş olması beklenirdi. Nitekim bu iddialar bölgedeki siyasi atmosfer düşünülürken, Osmanlı Devleti'nin lehine çalışarak bölge Müslümanlarının teveccühünü kazanmakta olan bir diplomatın farklı siyasi ve ekonomik hesaplar içerisinde olan kişi ve zümreleri *tevehhüme* düşürerek bölgedeki Osmanlı aleyhtarı çevrelere *tevellî* ettirmesi pekâlâ mümkündü. Nitekim çok geçmeden Ataullah Efendi'nin Singapur misyonunda sonun başlangıcı olan elim bir gelişme yaşanacak, 1903 yılı sonunda geçirdiği *araba kazası*, Osmanlı Devleti'nin bölgeyle kurduğu temaslar konusunda da önemli bir kırılmaya neden olacaktı. Zira

Ataullah Efendi, bölge valisi William Thomas Taylor'ın davetiyle, Kral VII. Edward'ın doğum günü şerefine tertip edilen resepsiyondan sonra kendine tahsis edilen faytonla ikâmetine dönerken *kaza* yapmıştı.

Gece karanlığında hareket halinde olan bir faytonu çeken atların bilinmeyen bir sebepten ürkerek hızlanmalarını takiben, birinin araçtan atladığını görerek yardımına koşan bir görgü tanığının ifadesine göre; Ataullah Efendi faytondan yaralı olarak kurtulmuşsa da kafasına aldığı darbeden dolayı birkaç dakika içinde can vermişti. (*The Straits Times*, 1903) Olayı haberleştiren gazetelerdeki olay yeri tasvirlerine ve Ataullah Efendi'nin ölüm şekline dair tıbbî açıklamalara kaynaklık eden bu görgü tanığı aynı zamanda şehrin Baş Sağlık Görevlisi olan Dr. D. K. McDowell'dı. Olaydan yaklaşık bir yıl sonra kurulan Singapur Tıp Okulunun başhekimini olarak atanacak olan Dr. McDowell (Lee, 1997: 311), kazayla ilgili tüm haberlerde aynı ifadeleri kullanmış, ancak söz konusu doktorun tam adı ve geçmişine dair herhangi bir bilgi verilmemişti. İlk bakışta önemsiz gibi duran bu detay Dr. McDowell'in aslında tıpkı Ataullah Efendi gibi Singapur'dan önce Afrika'da çalışan bir doktor olduğu² ve bir süre önce Nijerya'dan geldiği (*The Straits Times*, 8 April 1903: 4) bilgisiyle düşünüldüğünde araştırılmaya değer bir konuydu. Nitekim bir başka ilginç detay *The Straits Times*'in Ocak 1906 tarihli nüshasına yansiyacak, Ataullah Efendi'nin ölümüne neden olan kazanın kimliği belirli olan ilk görgü tanığı Dr. McDowell'in artık Ataullah Efendi'den önce bölgede Osmanlı temsilciliği yapan *al-Sagoff* ailesine ait *Raffles Oteli*'nde ikamet etmeye başladığı duyurulacaktı. (18 January 1906: 4)

Olay gecesi kendisi de doğum günü resepsiyonuna katılmış olan ve gece yarısından sonra davetten ayrıldığını ifade eden Dr. McDowell'in söylediğine göre, davetin verildiği hükümet binasından ayrıldığı sırada yanına yaklaşan birinin telkiniyle sokakta yatan yaralıyı fark etmişse de yardım etmek için yanına yaklaştıktan birkaç dakika sonra hayatını kaybetmesine engel olamamıştı. (*The Straits Times*, 11 November 1903: 5) O sırada olay yerinde bulunan bir diğer kişi de ilginç bir şekilde, birkaç ay

² Tam adıyla *Dr. Donald Keith McDowell*, 1867 yılında İngiltere'de bir askeri cerrah bir generalin oğlu olarak dünyaya gelmiş, burada aldığı tıp eğitiminden sonra Kuzey Nijerya ve Batı Afrika Sınır Gücü'nde görev yapmıştı. XX. yüzyılın başından itibaren sömürgelerdeki hastaneler ve sağlık kuruluşlarında yüksek görevlere getirilen P.C.M.O. (*Principal Chief Health Officer*) Dr. McDowell 1940 yılının aralık ayında hayatını kaybetmişti. (DNW, 2019)

önce gerçekleşen ve valinin faytonuna bağlı atların "parlayarak" ciddi bir kazaya neden olmalarından hemen önce durdurulmalarını sağlayan (*The Straits Times*, 20 May 1903: 4) polis şefi (yardımcısı) C. B. Whitehead olmuştu. Tıpkı Dr. McDowell gibi resepsiyona katılanlar arasında bulunan Whitehead, gece yarısından sonra ayrıldığını söylediği hükümet konağından çıktığı sırada, valinin faytonuna bağlı 8 adet midillide bir hareketlenme gördüğünü ancak o saatte yolların boş olması nedeniyle herhangi bir tehlike yaşanacağını düşünmediğini ifade etmişti. (*The Straits Times*, 11 November 1903: 5) Olayın bir diğer görgü tanığı olarak verilen ve Şangay'dan geldiği anlaşılan *E. Lind* adındaki tanık, gece yarısından sonra üzerindeki seyisin tüm durdurma çabalarına rağmen arabanın yanından hızla geçtiğini ve bir süre sonra arabanın sağ kapısından dışarıya fırlayan bir siluet gördüğünü anlatmıştı. Son olarak hem görgü tanığı hem de kazadan yara almadan kurtulmuş olan Cavalı fayton sürücüsü *Hadi Nasir*'in anlattıkları gazetelere yansımış, Nasir, kazanın 8 aydır kapalı bir mekânda tutulmuş olan atların bunca zaman sonra dışarıya çıkarılmalarından kaynaklanan gerginlikleri yüzünden yaşadığını söylemişti. Nasir'in faytona koşulan atların gerginliğine gerekçe olarak gösterdiği bu "8 aylık kapalı alan hapsi" meselesi, söz konusu atların aylar önce yine benzer bir kazaya sebebiyet vermek üzereyken polis şefi yardımcısı Whitehead tarafından durdurulan atlar olduğu ihtimalini düşündürüyordu. Aynı gazetedeki haberin devamında Ataullah Efendi'nin cansız bedeninin 03.45'te hastaneye ulaştırıldığı ve kafatasının arkasına aldığı darbe nedeniyle hayatını kaybettiği bildiriliyordu.

1903 yılının 9 Kasım gecesini 10 Kasım'a bağlayan gece, sabaha karşı hayatını kaybeden Ataullah Efendi'nin vefatı, ülke çapında yankı uyandırmış, Singapur gazetelerinde geniş yer bulan vefat haberi, büyük bir üzüntüyle karşılanmıştı. Ataullah Efendi'nin Johor Sultanı ve Başbakanı başta olmak üzere çeşitli üst düzey devlet adamlarının da katılımıyla gerçekleşen cenaze töreni sırasında Türk ve İngiliz bayraklarına sarılı tabutunu taşıyan kortej, trafiğin tıkanmasına neden olacak kadar büyük bir kalabalık eşliğinde *Telok Blangah*'taki Müslüman mezarlığına götürülerek, Johor Kraliyet ailesi mensuplarının gömüldüğü türbeye defnedilmişti. *The Straits Times* gazetesinin 11 Kasım tarihli nüshasında kurban gittiği kaza gecesi ve cenazesine dair ayrıntıların da oldukça geniş bir şekilde verildiği Ataullah Efendi'nin vefatının ardından, ailesinin aslında babası Erzurumlu Ebubekir Efendi'yle başlayan uzak coğrafyalardaki Osmanlı temsilciliği ve İslami eğitim misyonu *Yohannesburg*'da açılan bir mektebin idaresinde olan

Ömer Celaleddin Efendi ve Haşim Mimetullah Efendi gibi kardeşleri ile devam edecekti. Ataullah Efendi'den boşalan Singapur'daki Osmanlı Başkonsolosluğuna yeniden atama yapılamamış, Güneydoğu Asya'nın en önemli karakol merkezi olan bu stratejik ülkedeki Osmanlı temsilciliği bu tarihten sonra bir süre ülkedeki Alman Başkonsolosluğu tarafından yürütülmüş ve ardından 1914 yılı itibariyle "*Singapur'daki Osmanlı menfaatlerinin korunması sorumluluğu*" Amerikan Başkonsolosluğunca üstlenilmişti. (Seben, 2014: 17)

Sonuç ya da Şaibeli Bir Kazaya Dair Şaibeli Gelişmeler ve Tespitler

Hakkında araştırma yapılarak tüm yönleriyle aydınlatılmak istenen bir dönem, süreç ve olaya dair genel bilgilerin aktarıldığı yukarıdaki malumat zemininde, mevcut literatür Singapur'daki son Osmanlı Şehbenderi Ahmed Ataullah Efendi'nin Güneydoğu Asya'daki son iki yıllık diplomatik temaslarını ve bu temasların sonuçlarını derli toplu ve tutarlı bir şekilde ortaya koymuş değildir. Oysa örneğin Ataullah Efendi'nin vefatından birkaç yıl sonra Singapur'da bulunan ve bir Osmanlı Şehbenderinin bölge Müslümanlarının ileri gelenleri arasında çekememezlikten kaynaklanan; düşmanlık, rekabet ve üstünlük mücadelesi olduğuna dair iddialarının iç yüzünün analiz edilmesi bile kendi başına bölge Müslümanlarıyla hem ilgili dönem hem de günümüzde kurulmuş ve kurulacak olan ilişkilerin daha gerçekçi bir zeminde yürütülmesine katkı sağlayacak niteliktedir.

Ataullah Efendi'nin Singapur misyonunun detaylandırılmasının bölgede kullanılacak diplomasi diline sağlayacağı katma değer gündemde olmadığı gibi, Ahmed Ataullah Efendi'nin aynı zamanda son görev yeri olan Singapur'da gerçekleşen ve ölümüne neden olan kazanın ayrıntılarına dair de herhangi bir araştırma yapılmamıştır. Oysa yukarıda da detaylandırıldığı üzere, Singapur'da büyük bir sempati ile karşılandığı aşikâr olan Ahmed Ataullah Efendi'nin vefatından yaklaşık bir yıl sonra Singapur'u ziyaret eden Karçınzade Süleyman Şükrü'nün cenazeye katılan "*cemaat-ı İslâmiye*"nin şüphelerini anlattığı satırları, söz konusu kazaya şaibeli bir görünüm kazandırmaktadır. Tıpkı Karçınzade gibi sonradan ülkeyi ziyaret eden Abdürreşid İbrahim de Ahmed Ataullah Efendi'nin ölümüne neden olan kazaya dair -çoğunlukla yerel halkın şahsi değerlendirmelerinden beslenen-benzer iddialarda bulunmuştur. (Abdürreşid İbrahim, 1987: 199, 200; Gençoğlu, 2014: 114) Bu zeminde, Karçınzade'nin aktardığına göre cenazeye katılan Müslümanlar; *Konsolos Ataullah Efendi, arabadan düşerek*

aldığı yaradan etkilenerek vefat etmiştir, diye yazılıp bu feci olay gizli tutulup, *'oradan defnolunsun'* cevabı geldiğinden araştırılıp açıkça anlaşılmasına imkân olmamıştır diyerek, olayın bir kaza olmadığını ifade etmiş, *İngilizlerin yaptıkları hiçbir vakit yanlarında kalmaz* sözleriyle de Ataullah Efendi'nin ölümünden İngilizleri sorumlu tutmuştur. (Karçınzade, 2005: 563-564; Karçınzade, 2013: 473-475) Bu noktada Anthony Reid'in de Ataullah Efendi'nin Singapur Müslümanları üzerindeki tesirine dikkat çekmesi (1967: 271) İngilizlerin bu gelişmeden rahatsız olmuş olabileceğini düşündürmektedir. Karçınzade ve Abdürreşid İbrahim'in de ikna olduğu üzere, Singapur ve çevresindeki yerel halkın Osmanlı Şehbenderi'nin aslında bir kazaya değil, II. Abdülhamid'in *Pan-İslâmist* idealleri doğrultusunda gerçekleştirdiği diplomatik temaslarından rahatsız olan bölgedeki sömürge yönetiminin *tezgâhladığı* bir komploya kurban gittiğine inanıyor olması oldukça düşündürücüdür. Yukarıda da değinildiği üzere Karçınzade'ye göre; Ataullah Efendi göreve başlamasını takiben *"her taraftan akın akın sökülüp"* Osmanlı Başkonsolosluğuna gelenlere karşı *"lâubâlîyane"* davrandığı için, İngilizler tarafından devşirilen casusların kendi aleyhine *kazdığı kuyuya* düşürülmüştür. İddiasını bir şekilde kazayla ilişkilendirilebilecek bir isim vererek daha ileriye taşıyan Karçınzade, *Hadramutlu Seyyid Muhammed Sikab* adında bir kişiden bahsederek, Singapur'daki sosyoekonomik ve siyasi kimliğini açıklamadığı bu şahsın *"Ataullah Efendi merhumun şehadetinde tesâmühkârâne hareketle"* İngilizlere *"taraf çıktığını"* yazmıştır. (Karçınzade, 2005: 562; Karçınzade, 2013: 473) Karçınzade'nin -adını *"Hadramutlu Seyyid Muhammed Sikab"* olarak naklettiği bu kişi Ataullah Efendi'den önce Osmanlı konsolosluğu yapmakta olan *Seyyid Mahmud al-Sagoff* tır. *Hadramutlu Seyyid Muhammed Sikab*'ı casusluk yaparak Ataullah Efendi'nin ölümüne neden olmakla itham etmesi Uçar'ın *Unutulmayan Miras* kitabında *abartılı* olarak yorumlanmışsa da (2008: 347) bu iddia, *al-Sagoff* ailesinin Singapur merkez olmak üzere bölgenin en önemli ithalat ve ihracat şirketlerinden birinin sahibi oluşuyla birlikte düşünüldüğünde ilginç bir hal almaktadır.

Üstelik olayın yaşandığı gece, kazaya ve hemen sonrasında yaşananlara tanıklık eden sınırlı sayıda kişinin geçmişinde, farklı şekillerde Ahmed Ataullah Efendi ve Singapur'daki misyonu ile ilişkilendirilebilecek -ve elbette sadece rastlantısal olabilecek- bazı tesadüflerin bulunması da göz ardı edilmiş gibi görünmektedir. *Her millet ve memlekette olduğu gibi Singapur cemaat-ı İslâmiyesi muteberânı miyanesinde de çekememezlikten mütehasıl*

adâvet, rekabet, dâiye-i tefevvuk mevcut ve câridir, sözleriyle kastettiği yerel dinamiklerin iç yüzü hala bilinmemektedir. Ataullah Efendi, Johor Sultanı'nı Osmanlı himayesine sokup, İngiltere mezâliminden kurtarmak için girişimlerde bulunduğu için İngiliz valisini "*katur gibi ürküttüğü*", daha birkaç gün önce II. Abdülhamid'in doğum günü şerefine resepsiyon verdiği ve tam da *Dersaâdet'e gideceği günün akşamı* gerçekleştirilen bir davetten dönerken geçirdiği bir kazada ölmüştür. Bu ilginç tesadüfü İngiliz Valisi'nin *ustalıkla yaptırdığı bir cinayet* olarak yorumlayan Karçınzade'ye göre; Ataullah Efendi'nin *cinayeti, Mason cemaati gibi gizli cellatları olan İngilizlerin sevmedikleri adamlar için icra ettikleri alçaklıklardan* biridir. (Karçınzade, 2005: 564; Karçınzade, 2013: 475)

Yaklaşık 600 sayfalık gezi notlarının sadece birkaç sayfasını ayırdığı Singapur özelinde Ataullah Efendi'nin vefatına dair ciddi iddialarda bulunmuş olan Karçınzade'nin *Seyahâtü'l-Kübra* adlı eseri, ilk olarak 1907 yılında Rusya'nın Petersburg şehrinde basılmışsa da kitabın günümüz Türkçesiyle Anadolu coğrafyasında yayımlanması 2005 yılını bulmuştur. (Karçınzade, 2005: 7-16; Göksoy, 2017: 9) Tıpkı Türkiye'de yayımlanması yaklaşık bir asır sonra gerçekleşmiş olan *Seyahâtü'l-Kübra* gibi Ataullah Efendi'nin Singapur'daki diplomatik faaliyetleri ve ölümüne neden olan "araba kazası" da ne yaşandığı dönemde ne de sonrasında derinlikli bir olay yeri kaza incelemesine tabi tutulmamıştır. XIX. yüzyılın son çeyreğinde Posta ve Telgraf Nezareti'nde posta müdürü iken görevinden azledilerek Suriye'deki Deyr-i Zor'a sürgün edilmesi üzerine, sürgünden kaçarak Asya coğrafyasında gerçekleştirdiği geniş kapsamlı ve uzun yıllara yayılan seyahatlerini *Seyahâtü'l-Kübra* adlı eserinde dillendiren Karçınzade Süleyman Şükrü (Göksoy, 2017: 9; Gençoğlu, 2014: 115), Singapur'daki gözlemlerini anlattığı seyahatnamesinde, bölge halkının Ataullah Efendi'nin aslında İngilizler tarafından *öldürüldüğüne* dair inançlarını net bir şekilde ifade etmiştir. (Karçınzade, 2005: 562-564; Karçınzade, 2013: 473-475) Bu iddialar elbette bölgedeki Müslümanların içinde buldukları sosyoekonomik ve siyasal atmosferden doğan bir tevatür olabilir. Ancak nihayetinde bir *öldürülme* mitini besleyen ve "bölge Müslümanlarının ileri gelenleri arasında düşmanlık, rekabet ve üstünlük mücadelesi" olduğuna dair iddiaların iç yüzünün ortaya çıkması da kendi başına dönemin sosyoekonomik ve siyasal atmosferinin anlaşılmasına büyük katkı sağlayacaktır.

Osmanlı Devleti'nin Güneydoğu Asya'daki *Pan-İslâmist* politikaları bağlamında girişimlerde bulunduğu bir dönem ve belki de tam da bölgedeki izlenimlerini doğrudan II. Abdülhamid'e aktarmak üzere İstanbul'a döneceği günün sabahında hayatını kaybeden Ahmed Ataullah Efendi'nin Singapur'daki diplomatik faaliyetleri ve bu faaliyetlerin aniden durmasına neden olan kazanın derinlikli bir şekilde incelenmesi "Pan-İslâmizm" konusundaki literatüre de katkı sağlayacaktır. Nitekim Singapur, Osmanlı Devleti'nin XIX. yüzyılın son çeyreğinden itibaren uygulamaya koyduğu ve günümüzde -kaçınılmaz olarak- araçsal görünümleri de yavaş yavaş ortaya çıkmakta olan *Pan-İslâmist* politikaları açısından stratejik bir konuma sahiptir. Singapur Müslümanlarının gerek Güneydoğu Asya'da sömürge karakolları kuran Batılı devletler gerek Osmanlı Devleti ve gerekse kendi aralarındaki dengelere dair dinamiklerin anlaşılması noktasında Ahmed Ataullah Efendi'nin kilit bir role sahip olduğu aşikârdır. Ataullah Efendi'nin özellikle Singapur'daki Müslümanların birliği konusundaki kilit rolü, dini konularda kılavuzluk etmek üzere görevlendirildiği Filipinler'e giderken Singapur'a uğrayan *Şeyh Vecih*'in (*Muhammed el-Vecih el-Geylani el-Nablusi*)'nin Singapur izlenimlerinde de yer bulmuş, Şeyh Vecih, Ataullah Efendi'nin girişimleriyle, artık beraber hareket etmeye başlayan Singapur Müslümanlarının, onun vefatından sonra dağılarak bir daha bir araya gelemediklerini ifade etmiştir. (Abdürreşid İbrahim, 1987: 199, 200)

Aynı coğrafya ve bayrağı paylaşan toplumların mevcut mekân ve imkânlarını borçlu olduğu yitik değerlerinin hatırasına sahip çıkmaları her şeyden önce geçmişle barışarak, o geçmişin hem birikim hem hatalarını güncelle ve geleceğe uyarlayabilmesi için gereken aşinalığı sağlayacaktır. Bu çalışma temelde döneminin en sıra dışı diplomatlarından biri olan Ahmed Ataullah Efendi'nin Singapur özelindeki diplomatik faaliyetlerini kronolojik ve "betimlenebilir" bir görünürlüğe kavuşturmanın önemine işaret etmektedir. Oldukça etkin ve ses getiren diplomatik misyonunun birdenbire sona ermesine neden olan kazanın ardından gerçekleşen cenazesinin Singapur'da o döneme kadar görülmemiş bir kalabalık tarafından defnedilmiş olmasından da anlaşılabilceği üzere, Ataullah Efendi hem yerel halkın güvenini hem de ülkedeki yabancı bürokratların sempatisini kazanmasını sağlayan etkili bir diplomasi diline sahiptir. Bir yönüyle Singapur'un son Osmanlı Şehbenderinin vefatıyla sonuçlanan kazanın olay yeri ön incelemesi olan bu araştırma, şaibeli bir kazanın öznesi durumundaki Ataullah Efendi'nin yerele nüfuz edebilmesini sağlayan diplomasi dili ve elbette Karçınzade'nin *tedbirsizce*

bulduğu diplomatik hamlelerin anlaşılmasını da önemsemektedir. Bölgedeki görevi sırasında gittiği her yerde büyük heyecan ve sempatiyle karşılanan Ataullah Efendi'nin sahip olduğu ve Batılı devlet adamlarının dâhi güvenini kazanmış olmasından da anlaşılacağı üzere *Pan-İslâmist* söylemlerin ötesinde *kuşatıcı* ve *karizmatik* diplomat duruşunun betimlenebilir hale getirilmesiyle, bölgeyle ilgili planlanacak kültürel diplomasi politikalarının da *çatışmacı* değil *kuşatıcı* bir içerik kazanması umulmaktadır.

Ataullah Efendi'nin Singapur *macerasının* tüm yönleriyle ele alınmasıyla gerçekleştirilecek bir sosyokültürel arkeoloji çalışmasının, saha açısından dolaylı ve uzun vadeli bir katma değere sahip olduğu aşikârdır. Konuyla ilgili derinlikli araştırmalar, uzak ülkelerde en nihayetinde bir "gurbetçi" ya da "öteki" olarak yaşayan vatandaş ve soydaşların, Türkiye'yi önceleyerek elbette ki evrensel karşılığı da olan değerler üretmeleri durumunda, tarihin tüm zamanlarında kendilerine sahip çıkılacağına dair güvenlerinin temin edilmesine de büyük katkı sağlayacaktır. Özellikle Avrupa ülkelerinde aidiyetlerinden beslenen sınıfsal bir *öğrenilmiş çaresizlik* içinde olan genç nüfusun, soydaşlarının dünyanın Anayurttan uzak coğrafyalarında, alt kıtanın en gelişmiş ülkelerinden birinde dönemin gergin siyasi atmosferinde dâhi, mensubu olduğu kültür, gelenek ve dinin söylemlerinden geri durmadan elde ettikleri başarıları görerek örnek almaları ve alt metin olarak sahip oldukları aidiyet ve kimliğin potansiyelini keşfetmeleri ihmal edilebilir bir mesele değildir. Bu dolaylı çıkarımları beslemek üzere kaleme alınan *Son Singapur Osmanlı Şehbenderi Ahmed Ataullah Efendi'nin Güneydoğu Asya'daki Diplomatik Faaliyetleri* konulu bu çalışma, Türk dış politikasının temasa geçmeye çalıştığı ilgili coğrafya başta olmak üzere, hem dünya kamuoyu hem de arka planda dünyanın çeşitli yerlerinde yaşayan vatandaş ve soydaşları aynı zeminde ama farklı şekillerde motive etmek adına sosyokültürel bir sorumluluk taşıırken Güneydoğu Asya özelinde literatüre katkı sağlamayı da hedeflemiştir. Karçınzade'nin bir asır önce Anadolu'dan ayrılarak Güneydoğu Asya'ya gittiği bir sırada yaptığı bazı tespitlerin geçerliliği de hâlâ devam ediyor gözükmektedir; "*Cenâb-ı Hak bizleri ıslah eylesin. Küffarın -üzerimizdeki- kuvvetini arttırmasına başlıca sebep, -içinde- cehalet, gaflet ve ahmaklık bulunan tıynetimiz değil mi? Çekmekte olduğumuz gönül azapları günahlarımızın semeresidir vesselâm.*"

KAYNAKÇA

- Abdürreşid İbrahim (1987), *Çin ve Hindistan'da İslâmiyet*, Haz. Mehmed Paksu. C. II, Yeni Asya Yayınları: İstanbul.
- Akpınar, Mahmut (2012), "Emperyalizmle Mücadelede İç ve Dış Politikanın Bir Enstrümanı Olarak II. Abdülhamid'in İslam Birliği Siyaseti", *Cumhuriyet Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 36 (2), s. 79-119.
- Akpınar, Mahmut (2017), "XIX. Yüzyılda Batıyla İlişkilerde Osmanlı Şehbenderlikleri", *Cumhuriyet Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 41 (2), s. 127-144.
- BOA, İ.HR., 371/22 ; 00208 ; 208/11999 [Başbakanlık Osmanlı Arşivi (BOA), İrade Hariciye (İ. HR)]
- BOA. HR., SAİD., 9/1, [Başbakanlık Osmanlı Arşivi (BOA), Hariciye Nezareti Sicill-i Ahval İdare-i Umumiyesi Belgeleri (SAİD)]
- DNW (2019), *Orders, Decorations, Medals and Militaria (27&28 February)*, <https://www.dnw.co.uk>, (Erişim, 11.11.2019).
- Eraslan, Cezmi (1992), *II. Abdülhamid ve İslam Birliği: Osmanlı Devleti'nin İslam Siyaseti: 1856-1908*, Ötüken Neşriyat: İstanbul.
- Eronat, Canan Yücel (2007), *Ertuğrul Süvarisi Ali Bey'den Ayşe Hanım'a Mektuplar*, [Haz.] Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları: İstanbul.
- Gençoğlu, Halim (2014), "The First Muslim Politician of South Africa Ahmet Atullah Bey, 1865-1903", *New Contree*, No. 69, s. 93-119.
- Göksoy, İsmail Hakkı (2004), *Güneydoğu Asya'da Osmanlı-Türk Tesirleri*, Fakülte Kitabevi: Isparta.
- Göksoy, İsmail Hakkı (2017), "Eğirdirli Seyyah Karçınzade Süleyman Şükrü: Hayatı, Seyahati ve Eserleri", *Süleyman Demirel Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 2 (29), s. 9-39.
- Karçınzade, Süleyman Şükrü (2005), *Seyahatü'l-Kübra: Büyük Seyehat*, Osmanlıcadan Çeviren. Salih Şapçı, Eğirdir Belediyesi: Isparta.
- Karçınzade, Süleyman Şükrü (2013), *Seyahatü'l-Kübra*, Haz. Hasan Mert, Türk Tarih Kurumu: Ankara.
- Lee, Yong Kiat (1997), "A Brief Introduction to the Early History of Surgery in Singapore (Part II)", *Singapore Med Journal*, 38 (7), s. 310-312.
- Özcan, Azmi (1997), *Pan-İslamizm: Osmanlı Devleti, Hindistan Müslümanları ve İngiltere (1877-1924)*, İSAM Yayınları: Ankara.
- Reid, Anthony (1967) "Nineteenth Century Pan-Islam in Indonesia and Malaysia", *Journal of Asian Studies*, Cambridge, 26 (2), s. 267-283.
- Saltık, Ekrem (2011), *Güney Asya ve Uzakdoğu'da Osmanlı İzleri*, Nesil Yayınları: İstanbul.

- Seben, H. Taner (2014), *Singapur'daki ilk Temsilciliklerimiz ve Başkonsolos Ahmed Ataullah Efendi*, T.C. Singapur Büyükelçiliği, Singapur.
- *The Singapore Free Press and Mercantile Advertiser*, 1889-1906.
- *The Straits Times*, 1889-1906.
- Uçar, Ahmet (2008), *Unutulmayan Miras-Güney Afrika'da Osmanlılar*, Çamlıca Yayınları: İstanbul.

SİNGAPUR HAKKINDA

Tuana Fulya ÖZMEN*

Resim 1¹

- Başkent** : Singapur
Nüfus : 5,7 milyon (2019 Haziran).²
Yüzölçümü : 722, 5 km².³
Ulusal Marşı : "Majulah Singapura", anlamı "İlerleyen Singapur" demektir. 1958 yılında Encik Zubir Said tarafından bestelenmiştir.⁴
- Yönetim Şekli** : Parlamenter Cumhuriyet

* Orta Doğu Teknik Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümü lisans mezunu, Ankara Üniversitesi Kore Dili ve Edebiyatı lisans öğrencisi.

¹ <https://www.bbc.com/news/world-asia-15961759> (Erişim Tarihi: 10 Aralık 2019).

² <https://www.singstat.gov.sg/find-data/search-by-theme/population/population-and-population-structure/latest-data>(Erişim Tarihi: 10 Aralık 2019).

³ https://www.singstat.gov.sg/-/media/files/publications/reference/yearbook_2019/yos2019.pdf (Erişim Tarihi: 10 Aralık 2019).

⁴ <https://www.nhb.gov.sg/what-we-do/our-work/community-engagement/education/resources/national-symbols/national-anthem> (Erişim Tarihi:10 Aralık 2019).

Resim 2 ⁵

Devlet Başkanı: Halimah Yacob.

Devlet Başkanı: Singapur'un ilk kadın devlet başkanı olarak 2017 yılında seçilmiştir. Müslüman Malay azınlıktan gelen başkan aynı zamanda Singapur'un 47 yıl içindeki ilk Malay lideri olmuştur.

Resim 3 ⁶

Başbakan: Lee Hsien Loong

Başbakan: Singapur'un kurucusu Lee Kuan Yew'in en büyük oğlu olan Lee Hsien Loong, eski bir ordu mensubu ve Cambridge'de okumuş bir matematikçidir. Lee Hsien Loong babasının izinden giderek, 1984 yılında 32 yaşındayken politikaya atılmış ve Ağustos 2004'den beri bakanlık görevini sürdürmektedir.

Dışişleri Bakanı: Dr. Vivian Balakrishnan

⁵ <https://www.bbc.com/news/world-asia-15961759> (Erişim Tarihi: 10 Aralık 2019).

⁶ <https://www.bbc.com/news/world-asia-15961759> (Erişim Tarihi: 10 Aralık 2019).

Singapur İsminin Etimolojisi: Singapur ismi "Simha (aslan)" + "Pura (şehir)" kelimelerden türemiştir. Malay kaynaklarına göre Sang Nila Utama adlı Palembanlı prens, Singapur'a bu ismi adada gördüğü bir canlının aslan olduğuna inanarak vermiştir.⁷

Oy Kullanma Yaşı: 21.⁸

Bayrak Tasviri: Singapur bayrağı 2 eşit yatay kısımdan oluşur. Üst kısım kırmızı, alt kısım ise beyazdır. Sol üst köşede beyaz renkli bir hilal ve onun yanında beş yıldız vardır. Bayrağın üzerindeki her renk ve sembolün, kendine has bir anlamı vardır. Kırmızı renk, insanlar arasındaki evrensel birlikteliği ve eşitliği temsil ederken beyaz renk ise yayılan sonsuz saflığı ve erdemi temsil eder. Kırmızı ve beyaz birleşerek Singapur'un kardeşliğe, eşitliğe saflık ve erdemli olarak ulaşma amacını sembolize eder. Hilal şeklindeki ay, yükselen genç ulusu; beş yıldız ise Singapur'un idealleri olan demokrasiyi, barışı, gelişimi, adaleti ve eşitliği temsil eder.⁹

Konuşulan Diller:

Tablo 1¹⁰

İngilizce	% 36,9
Mandarin	% 34,9
Diğer Çin Diyalektleri	% 12,2
Malayca	% 107
Tamilce	% 3,3
Diğer	% 2

Dinler:

Tablo 2¹¹

Budizm / Taoizm	% 44,2
Hristiyanlık	% 18,8
İslam	% 14
Hinduizm	% 5
Hiçbir dine mensup olmayanlar	% 18,5
Diğer	% 0,6

⁷ <https://www.nhb.gov.sg/what-we-do/our-work/community-engagement/education/resources/national-symbols/the-lion-head-symbol> (Erişim Tarihi:13.12.2019)

⁸ <https://www.eld.gov.sg/voters.html> (Erişim Tarihi:13.12.2019)

⁹ https://eresources.nlb.gov.sg/infopedia/articles/SIP_488_2004-12-18.html (Erişim Tarihi: 13.12.2019)

¹⁰ https://www.singstat.gov.sg/media/files/publications/reference/yearbook_2019/yos2019.pdf

¹¹ Veriler 2015 yılı baz alınarak düzenlenmiştir. https://www.singstat.gov.sg/media/files/publications/reference/yearbook_2019/yos2019.pdf (Erişim Tarihi:13.12.2019)

Etnik Gruplar	: Çinli (%74,3), Malay (%13,4), Hintli (%9), diğer (%3,2)
Dünya Saati	: UTC + 8 (Türkiye'nin 5 saat ilerisinde)
Uluslararası Telefon Kodu	: + 65
Para Birimi	: Singapur doları (SGD), Sembol: S\$ 1 Singapur doları yaklaşık 4,34 Türk Lirası (2019 Aralık ayı kur verisi). ¹²
GSYİH	: 491 milyar ABD doları (2018). ¹³
Önemli Siyasi Partiler	: 11 Eylül 2015 tarihinde yapılan son milletvekili genel seçimlerine katılan partiler şunlardır:

Tablo 3 ¹⁴

PAP (People's Action Party)	Halkın Eylem Partisi
WP (Workers' Party)	İşçi Partisi
NSP (National Solidarity Party)	Ulusal Dayanışma Partisi
SDP (Singapore Democratic Party)	Singapur Demokratik Partisi
RP (Reform Party)	Reform Partisi
SingFirst (Singaporeans First)	Önce Singapurlular

¹² <https://www.xe.com/currencyconverter/convert/?Amount=1&From=TRY&To=SGD> (Erişim Tarihi: 13.12.2019)

¹³ https://www.singstat.gov.sg/-/media/files/publications/reference/yearbook_2019/yos2019.pdf (Erişim Tarihi: 13.12.2019)

¹⁴ <http://www.mfa.gov.tr/singapur-kunyesi.tr.mfa> (Erişim Tarihi: 14.12.2019)

Üyesi Olduğu Uluslararası Kuruluşlar:**Tablo 4¹⁵**

ADB (Asian Development Bank)	Asya Kalkınma Bankası
AOSIS (Alliance of Small Island States)	Küçük Ada Devletleri İttifakı
APEC (Asia-Pacific Economic Cooperation)	Asya Pasifik Ekonomik İşbirliği
Arctic Council (gözlemci)	Arktik Konseyi
ARF (ASEAN Regional Forum)	ASEAN Bölgesel Forum
ASEAN (Association of Southeast Asian Nations)	Güneydoğu Asya Ülkeleri Birliği
BIS (Bank for International Settlements)	Uluslararası Takas Bankası
FAO (Food and Agriculture Organization of the United Nations)	Birleşmiş Milletler Gıda ve Tarım Örgütü
FATF (Financial Action Task Force)	Mali Eylem Görev Gücü
G-77	Grup 77
IAEA (International Atomic Energy Agency)	Uluslararası Atom Enerjisi Ajansı
IBRD (The World Bank)	Dünya Bankası
ICAO (International Civil Aviation Organization)	Uluslararası Sivil Havacılık Örgütü
ICC (International Chamber Of Commerce) ulusal komite	Uluslararası Ticaret Odası
ICCT (International Council on Clean Transportation)	Uluslararası Temiz Taşımacılık Konseyi
ICRM (Institute of Certified Records Managers)	Sertifikalı Kayıt Yöneticileri Enstitüsü
IDA (International Development Association)	Uluslararası Kalkınma Bankası
IFC (International Finance Corporation)	Uluslararası Finansman Kurumu
IFRCS (International Federation of Red Cross and Red Crescent Societies)	Uluslararası Kızılhaç ve Kızılay Toplulukları Federasyonu
ILO (International Labor Organization)	Uluslararası Çalışma Örgütü
IMF (International Monetary Fund)	Uluslararası Para Fonu
IMO (International Maritime Organization)	Uluslararası Denizcilik Örgütü
Interpol (International Criminal Police Organization)	Uluslararası Kriminal Polis Teşkilatı
IOC (International Olympic Committee)	Uluslararası Olimpiyat Komitesi
IPU (Inter-Parliamentary Union)	Parlamentolar Arası Birlik
ISO (International Organization for Standardization)	Uluslararası Standartlar Örgütü
ITU (International Telecommunication Union)	Uluslararası Telekomünikasyon Birliği
ITUC (International Trade Union Confederation)NGOs	Uluslararası Sendikalar Konfederasyonu

¹⁵ <http://www.mfa.gov.tr/singapur-kunyesi.tr.mfa> (Erişim Tarihi: 14.12.2019)

MIGA (Multilateral Investment Guarantee Agency)	Çok Taraflı Yatırım Garanti Ajansı
OPCW (Organization for the Prohibition of Chemical Weapons)	Kimyasal Silahların Yasaklanması Örgütü
Pacific Alliance (gözlemci)	Pasifik İttifakı
UN (United Nations)	Birleşmiş Milletler
UNCTAD (United Nations Conference on Trade and Development)	Birleşmiş Milletler Ticaret ve Kalkınma Konferansı
UNESCO (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization)	Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü
UNHCR (United Nations High Commissioner for Refugees)	Birleşmiş Milletler Mülteci Örgütü
UPU (Universal Postal Union)	Dünya Posta Birliği
WCO (World Customs Organization)	Dünya Gümrük Örgütü
WHO (World Health Organization)	Dünya Sağlık Örgütü
WIPO (World Intellectual Property Organization)	Dünya Fikri Mülkiyet Örgütü
WMO (World Meteorological Organization)	Dünya Meteoroloji Örgütü
WTO (World Trade Organization)	Dünya Ticaret Örgütü

Singapur'un Siyasi Görünümü:

Singapur, gerek önemli bir ticaret yolunun üzerinde bulunması ve gelişmiş bir ekonomiye sahip olması, gerek Güneydoğu Asya Ulusları Birliği (ASEAN), Asya-Pasifik Ekonomik İşbirliği (APEC) ve Doğu Asya Zirvesi (EAS) gibi bölgesel işbirliği yapılanmaları içerisinde yer alması nedeniyle, uluslararası alanda ulusal gücünün çok daha ilerisinde rol oynayabilen bir ülkedir.

Singapur, parlamentosu 101 sandalyeli tek kamaralı meclisten oluşmaktadır. Singapur, kuruluşundan bu yana Halkın Eylem Partisi (PAP) tarafından yönetilmektedir. Beş yılda bir yapılan genel seçimlerin sonuncusu 11 Eylül 2015 tarihinde gerçekleştirilmiş olup iktidardaki PAP, oylarını bir önceki seçime göre %10 artırarak %69 seviyesine yükseltmiş ve Parlamenteoda %96'lık temsil ağırlığı sağlamıştır. Siyasi karar alma mekanizmasında, başta Çinliler olmak üzere Malaylar ve Hintlilerden oluşan üç ana etnik grup temsil edilmektedir.¹⁶

¹⁶ <http://www.mfa.gov.tr/singapur-siyasi-gorunumu.tr.mfa> (Erişim Tarihi: 14.12.2019)

Coğrafi Konum:

Resim 4¹⁷

¹⁷ <https://www.britannica.com/place/Singapore/The-people> (Erişim Tarihi:12.12.2019)

Resim 5¹⁸

Singapur Hint Okyanusunda, güneydoğu Asya’da Malezya ve Endonezya adalarının arasında yer alır. Coğrafi koordinatları 1°09’-1°29’ kuzey enlemleri ve 103°36’-104°25’ doğu boylamları arasında yer alır. Singapur’un Anakarası batıdan doğuya 49 km uzunluğundadır ve kuzeyden güneye 203 km sahil kıyısı şeklindedir. Toplam yüzölçümü 724,2 km²’dir. Singapur genel olarak düzdür, adanın doğu 15 metre deniz seviyesinin üstündedir. Adanın en yüksek noktası 163 metredir.¹⁹

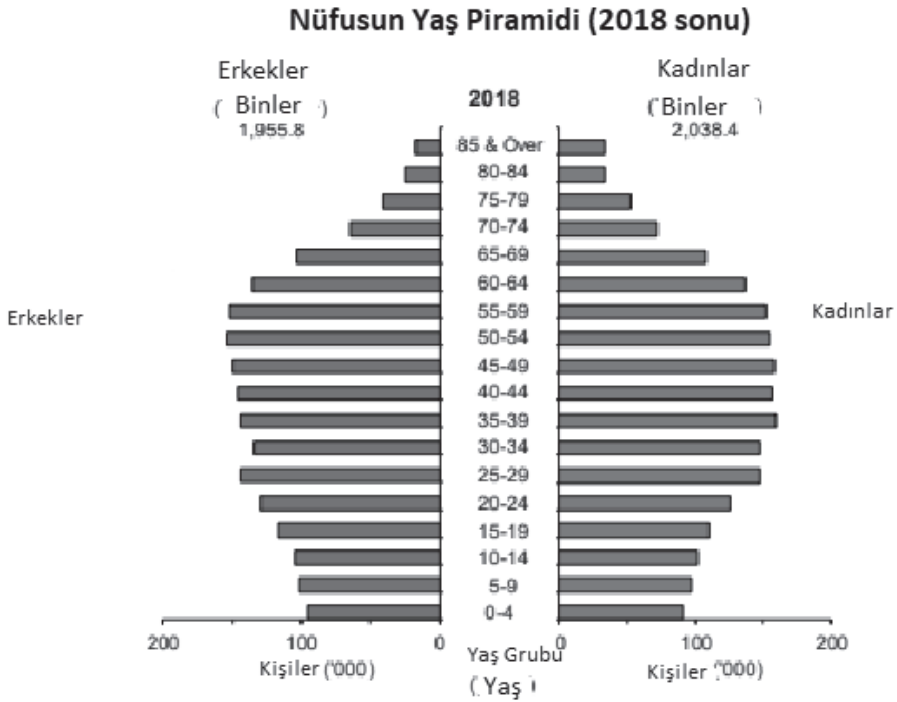
¹⁸ <https://www.britannica.com/place/Singapore/The-people> (Erişim Tarihi:13.12.2019)

¹⁹ https://www.singstat.gov.sg/-/media/files/publications/reference/yearbook_2019/yos2019.pdf (Erişim Tarihi:13.12.2019)

İklim:

Singapur, Güneydoğu Asya'nın ekvatorial muson iklim bölgesinde yer alır. İklimi yüksek sıcaklık dereceleri ve neredeyse yılın tüm zamanı yağış almasıyla karakterize edilir. Genel olarak tropikal, sıcak, nemli, yağmurlu diye tanımlayabileceğimiz Singapur'un iki farklı Muson sezonu var. Birincisi Kuzeydoğu Musonu Aralık'tan Mart'a kadar süren, ikincisi ise Haziran'dan Eylül'e kadar süren Güneybatı Musonudur. Yılın en yağışlı ve rüzgârlı dönemi kuzeydoğu Musonu zamanıdır.²⁰

Demografik Özellikler:

Resim 6²¹

²⁰ https://www.singstat.gov.sg/-/media/files/publications/reference/yearbook_2019/yos2019.pdf (Erişim Tarihi: 13.12.2019)

²¹ https://www.singstat.gov.sg/-/media/files/publications/reference/yearbook_2019/yos2019.pdf (Erişim Tarihi: 13.12.2019)

Tablo 5²²

Nüfus artış hızı	% 0,5	2018 yılı
Doğum oranı	8,9 / 1000	2017 yılı
Ölüm oranı	3,0 / 1000	2017 yılı

Tablo 6²³

Ortalama Yaşam Süresi		
Genel Nüfusta	83,2	2018 yılı
Erkeklerde	81,0	2018 yılı
Kadınlarda	85,4	2018 yılı

Tablo 7²⁴

Okuryazarlık Oranı			
Total	Erkeklerde	Kadınlarda	Yıl
%97,2	%98,8	%95,7	2017

Singapur'un Ekonomisi:

Tablo 8²⁵

Ülke Ekonomisi	
GSYİH (milyar ABD\$)	294
Reel GSYİH Büyüme Oranı (%)	2,8
Kişi Başına GSYİH (ABD\$ SAGP)	54,5
Enflasyon Oranı (%)	1,2
İşsizlik Oranı (%)	2
İhracat (fob-milyon ABD\$)	409,5
İthalat (fob-milyon ABD\$)	365,9
Singapur'daki Türk sermayeli firma sayısı	59

Başlıca Ticaret Ortakları: ÇHC, Malezya, Hong Kong, Endonezya, ABD.

Başlıca İhracat Kalemleri: Elektrik, elektronik donanım; mineral yakıt, yağ, damıtma ürünü, vs. makine, nükleer reaktör, kazan; başka yerde sınıflandırılmamış mallar.

²² <https://www.singstat.gov.sg/-/media/files/publications/population/population2018.pdf> (Erişim Tarihi: 13.12.2019)

²³ <https://www.singstat.gov.sg/find-data/search-by-theme/population/death-and-life-expectancy/latest-data> (Erişim Tarihi: 13.12.2019)

²⁴ <https://www.singstat.gov.sg/-/media/files/publications/population/population2018.pdf> (Erişim Tarihi: 13.12.2019)

²⁵ http://www.mfa.gov.tr/singapur_ekonomisi.tr.mfa (Erişim Tarihi: 14.12.2019)

Başlıca İthalat Kalemleri: Mineral yakıt, yağ, damıtma ürünü, vs. elektrik, elektronik donanım; makine, nükleer reaktör, kazan, vs. optik, foto, teknik, tıbbi, vs. cihaz.²⁶

Tablo 9 ²⁷

	2010	2011	2012	2013	2014	2015
İhracat	594	840,1	443,4	355	371	442,5
İthalat	210,8	354,2	222,5	353	293	365,2
Hacim	805,8	1.194,3	665,9	708	664	807,7
Denge	-383,2	-383,2	-220,9	-2	-78	77,3

Türkiye ve Singapur'un İkili Ticari ve Ekonomik İlişkileri:

Temel İhracat Kalemlerimiz: Mineral yakıt, yağ, damıtma ürünü, vs. inci, değerli taşlar, metaller ve madeni paralar; gemi, bot ve diğer yüzen yapılar; elektrik ve elektronik donanım.

Temel İthalat Kalemlerimiz: Plastik ve ürünleri; makine, nükleer reaktör, kazan, vs. optik, foto, teknik, tıbbi, vs. cihaz; organik kimyasallar.

Güney Doğu Asya'nın en dinamik ülkelerinden biri olan Singapur'la ekonomik ilişkilerimizde, son yıllarda önemli bir ivme yakalanmıştır. Ülkemiz ile Singapur arasındaki dış ticaret hacmi son on yılda 200 milyon ABD doları iken, yaklaşık 4 kat artarak 2015 yılında 700 milyon ABD doları olmuştur. Singapur ile ülkemiz arasında Karma Ekonomi Komitesi (KEK) mekanizması bulunmamaktadır. İlk toplantısı 28 Mart 2011 tarihinde gerçekleşen Türkiye-Singapur İş Konseyi'nin son toplantısı, 13 Ekim 2014 tarihinde İstanbul'da yapılmıştır. Ülkemizde 2015 yılı başı itibariyle, 81 adet Singapur sermayeli firma bulunmaktadır; Singapur'da ise 59 Türk sermayeli şirket faaliyet göstermektedir. Merkez Bankası verilerine göre, 2002-2014 yılları arasında Singapur'dan ülkemize 357 milyon ABD doları tutarında doğrudan yabancı yatırım girişi gerçekleşmiştir. Singapur'dan ülkemize gelen ziyaretçi sayısı düzenli olarak artmaktadır.²⁸

Türkiye-Singapur İlişkileri:

Türkiye, 12 Şubat 1969 itibariyle diplomatik ilişki kurduğu Singapur'daki Büyükelçiliğini 1 Kasım 1985 tarihinde açmıştır. Singapur'un

²⁶ http://www.mfa.gov.tr/singapur_ekonomisi.tr.mfa (Erişim Tarihi: 14.12.2019)

²⁷ http://www.mfa.gov.tr/singapur_ekonomisi.tr.mfa (Erişim Tarihi: 14.12.2019)

²⁸ http://www.mfa.gov.tr/singapur_ekonomisi.tr.mfa (Erişim Tarihi: 14.12.2019)

ise Türkiye'deki Büyükelçiliği 2012 yılında faaliyete geçmiş olup, Ankara'da mukim ilk Singapur Büyükelçisi 27 Temmuz 2015 tarihinde göreve başlamıştır. İki ülke arasında kapsamı ve derinliği giderek artan ilişkiler, son dönemdeki üst düzey ziyaretlerle de pekiştirilmiştir. Sayın Cumhurbaşkanımız, Başbakan oldukları dönemde, 8-9 Ocak 2014 tarihinde Singapur'a resmi bir ziyaret gerçekleştirmişlerdir. Söz konusu ziyaret Türkiye'den Singapur'a Başbakan düzeyinde 18 yıl aradan sonra yapılan ilk ziyareti teşkil etmiştir. Başbakan olduğu dönemde Sayın Binali Yıldırım da 21-22 Ağustos 2017 tarihlerinde Singapur'a bir resmi ziyaret gerçekleştirmiştir.

Singapur Başbakanı Lee Hsien Loong 12-15 Ekim 2014 tarihlerinde ülkemizi ziyaret etmiştir. Söz konusu ziyaret Singapur'dan Türkiye'ye Başbakan düzeyinde 24 yıl aradan sonra yapılan ilk ziyaret olmuştur. Ziyaret vesilesiyle, iki ülke arasındaki ilişkileri Stratejik Ortaklık düzeyine çıkartılmıştır. Singapur Başbakanı Lee'nin Antalya'da gerçekleştirilen G20 Liderler Zirvesi vesilesiyle Türkiye'yi ziyareti sırasında Kasım 2015'te imzalanan Türkiye-Singapur Serbest Ticaret Anlaşması (STA), Ekim 2017 ayında yürürlüğe girmiştir. Söz konusu anlaşma, Türkiye'nin bugüne kadar imzaladığı en kapsamlı ve gelişmiş STA olma özelliğini taşımaktadır. Ayrıca, ekonomik alanda ahdi altyapının büyük ölçüde tamamlandığı Türkiye ile Singapur arasında Yatırımların Karşılıklı Teşviki ve Çifte Vergilendirmenin Önlenmesi gibi temel ekonomik anlaşmalar yürürlükte. Türkiye ile Singapur arasında Karma Ekonomik Komisyon (KEK) mekanizması bulunmamasıyla birlikte, 2009 yılında kurulan bir mekanizma olan İş Konseyleri düzenli aralıklarla toplanmaktadır.

Türkiye Bursları kapsamında 1992 yılından bugüne kadar 12 Singapur vatandaşı Hükümetimiz Burslarından yararlandırılmıştır. Ayrıca, 2011 yılında Singapur Bilim, Teknoloji ve Araştırma Ajansı (A*Star) ile Boğaziçi Üniversitesi, Koç Üniversitesi ve Türk Eğitim Vakfı - TEV arasında araştırma, doktora eğitimi ve öğretim elemanı değişimi gibi alanlarda işbirliğinin artırılması ve burs imkânları sağlanmasına yönelik çeşitli işbirliği belgeleri imzalanmıştır. A*Star ile TEV arasındaki mutabakat uyarınca her yıl 15 kadar Türk öğrenci TEV burslarıyla Singapur'a gitmektedir.

THY, haftanın her günü günde bir kez Singapur'a sefer düzenlemektedir. Singapur Havayolları ise haftada beş kez ülkemize uçuş gerçekleştirmektedir. Singapur'da ikamet eden yaklaşık 750 Türk vatandaşı bulunmaktadır.²⁹

²⁹ <http://www.mfa.gov.tr/turkiye-singapur-siyasi-iliskileri.tr.mfa> (Erişim Tarihi: 14.12.2019)